

T.C.
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

TÜKETİCİ HUKUKU KAPSAMINDA MOBİL UYGULAMA SON KULLANICI
LİSANS SÖZLEŞMELERİNDE GENEL İŞLEM KOŞULLARI

TEZİ YAZAN
Samet KARAYİĞİT

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Arife Özge YENİCE CEYLAN (Çukurova Üniversitesi)
Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ömer KORKUT (Çukurova Üniversitesi)
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2021

ONAY

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

20183020 numaralı öğrencimiz olan **Samet KARAYİĞİT** tarafından hazırlanan **“Tüketici Hukuku Kapsamında Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşulları”** başlıklı bu tez çalışması jürilerimiz tarafından **oy birliği** ile **Özel Hukuk** Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı Asıl Üye- Tez Danışmanı – Jüri Başkanı: Dr. Öğr. Üyesi Arife Özge YENİCE CEYLAN
(Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. Dışı Asıl Üye – Jüri Üyesi: Prof. Dr. Ömer KORKUT
(Çukurova Üniversitesi)

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

Üniv. İçi Asıl Üye – Jüri Üyesi: Dr. Öğr. Üyesi Kemal ATASOY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Kalan Asıl Sureti İmzalıdır)

21 / 01 / 2021

Doç. Dr. Murat KOÇ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Sevgili Aileme...

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 21 / 01/ 2021

Samet KARAYİĞİT

TEŞEKKÜR

Tez yazım süresi boyunca değerli bilgilerinden beni mahrum bırakmayan Sayın Hocam
A. Özge YENİCE CEYLAN'a, desteklerini esirgemeyen çok değerli aile fertlerime ve
saygıdeğer dostlarıma teőekkürlerimi borç bilirim.

ÖZET

TÜKETİCİ HUKUKU KAPSAMINDA MOBİL UYGULAMA SON KULLANICI LİSANS SÖZLEŞMELERİNDE GENEL İŞLEM KOŞULLARI

Samet KARAYİĞİT

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Arife Özge YENİCE CEYLAN

Ocak 2021, 125 Sayfa

Tezin konusu; mobil uygulamaların edinilmesi esnasında mobil uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı arasında akdedilen mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin tanımı, şekli, hukuki niteliği ve bu sözleşmelerde yer alan genel işlem koşullarının denetimidir. Çalışmanın ilk bölümünde mobil uygulamaların hukuki niteliği açıklandıktan sonra ikinci bölümde mobil uygulama son kullanıcı sözleşmelerinin özellikleri ve tarafların sözleşmeden doğan borçları incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde yer alan genel işlem koşulları ve haksız şartların denetimi detaylı olarak incelenmiştir ve bu denetimlerden geçemeyen sözleşme hükümlerine uygulanabilecek yaptırımlar konuyla ilgili doktrinde ileri sürülen görüşler ile birlikte tartışılmıştır. Ayrıca bu çalışmadaki tüm bu inceleme ve değerlendirmeler tüketici hukuku kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler : Mobil Uygulama, Son Kullanıcı, Uygulama Geliştiricisi, Sözleşme, Genel İşlem Koşulları, Haksız Şartlar

ABSTRACT

THE STANDART TERMS IN MOBILE APPLICATION END USER LICENSE AGREEMENTS WITHIN THE SCOPE OF CONSUMER LAW

Samet KARAYİĞİT

Master Thesis, Department of Private Law

Thesis Advisor: Dr. Arife Özge YENİCE CEYLAN

January 2021, 125 Pages

The subject of the thesis is about definition, type, legal nature of the mobile application end user license agreement, signed between the mobile application developer and the end user during the acquisition of mobile applications and the control of the standart terms contained in these agreements. After explaining the legal nature of mobile applicaitons in the first part of the study, the features of mobile application end user cotracts and contractual obligations of the parties have been reviewed in the second part. In the third and last part of the study the control of the standart terms and unfair terms in mobile applicaiton end user license agreements have been examined in detail and the sanctions that can be applied to contractual conditions which fail to pass these controls have been discussed together with suggestions related to the subject in the doctrine. In addition, all these examinations and evaluations in this study were carried out within the scope of consumer law.

Keywords : Mobile Application, End User, Application Developer, Contract, General Transaction Conditions, Unfair Terms

ÖNSÖZ

Günlük hayatta akıllı telefon kullanıcılarının, etkileşim halinde bulunduğu halde içeriği hakkında pek bilgi sahibi olmadıkları mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin hukuken incelenmesi önem arz etmektedir. Zira kullanıcıların hak ve sorumluluklarını bilmeye hakları olduğu gibi, taraflar arasında uyuşmazlık vuku bulduğu takdirde hâkimin uygulaması gerekeceği hukuk normunun tespit edilmesi gerekmektedir. Söz konusu tezin konusu belirlenirken, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin önemi dikkate alınmış, Türk Hukuku kapsamında bu sözleşmelerin incelendiği yeteri kadar kaynak olmadığı fark edilmiş ve bu sebeplerle böyle bir çalışmanın verimli olacağı düşüncesiyle hareket edilmiştir.

Bu çalışmada mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin tanımı, şekli, hukuki niteliği ve bu sözleşmelerde yer alan genel işlem koşullarının incelenmesi ile genel işlem koşullarına uygulanacak yaptırımların ne olacağına ilişkin tespitlerde bulunmak amaçlanmıştır.

Söz konusu bu tez çalışmasının okuyanlara katkıda bulunmasını ve bundan sonra bu konuyla alakalı çalışmalar yapacak olanlara yol gösterici olmasını temenni ediyorum.

Samet KARAYİĞİT

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY	ii
İTHAF	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
KISALTMALAR	xv
EKLER LİSTESİ	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MOBİL CİHAZLAR İLE MOBİL UYGULAMALARIN TANIMI, ÖNEMİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ

1.1. Mobil Cihazlar.....	3
1.1.1. Genel Olarak.....	3
1.1.2. Akıllı Telefonlar.....	4
1.1.2.1. Akıllı Telefonların Önemi ve Pazar Payı.....	5
1.1.2.1.1. Akıllı Telefonların Önemi.....	5
1.1.2.1.2. Akıllı Telefonların Dünya Genelinde Pazar Payı.....	6
1.1.2.1.3. Akıllı Telefonların Türkiye Genelinde Pazar Payı.....	6
1.1.3. Diğer Mobil Cihazlar.....	7
1.2. Mobil Uygulama.....	8
1.2.1. Genel Olarak.....	8
1.2.2. Çeşitleri.....	8
1.2.2.1. Mobil İşletim Sistemleri.....	8
1.2.2.2. Yardımcı Programlar.....	9
1.2.2.3. Uygulama Programları.....	9

1.2.3. Mobil Uygulamaların Önemi ve Pazar Payı.....	10
1.2.3.1. Mobil Uygulamaların Önemi	10
1.2.3.2. Mobil Uygulamaların Dünya Genelinde Pazar Payı	11
1.2.3.3. Mobil Uygulamaların Türkiye Genelinde Pazar Payı	12
1.2.4. Mobil Uygulamaların Hukuki Niteliği	12
1.2.4.1. Genel Olarak.....	12
1.2.4.2. Mobil Uygulamanın Eser Niteliği	13
1.2.4.2.1. Eser Sayılmanın Şartları.....	16
1.2.4.2.1.1. Sübjektif Şart	16
1.2.4.2.1.2. Objektif Şart.....	17
1.2.5. Mobil Uygulamaların Edinilmesine Yardımcı Üçüncü Kişiler.....	18
1.2.5.1. Genel Olarak.....	18
1.2.5.2. Mobil Uygulama Mağazaları.....	19
1.2.5.2.1. Uygulama Mağazası ile Uygulama Geliştiricisi Arasında Kurulan Sözleşmeler.....	21
1.2.5.2.2. Uygulama Mağazası ile Kullanıcı Arasında Kurulan Sözleşmeler.....	22

İKİNCİ BÖLÜM

MOBİL UYGULAMA SON KULLANICI LİSANS SÖZLEŞMELERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

2.1. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Tanımı	24
2.2. Konusu	25
2.3. Sözleşmenin Unsurları	25
2.3.1. Genel Olarak	25
2.3.2. Tarafların Anlaşması	26
2.3.3. Lisanslama Hizmeti	29
2.4. Tarafları	30
2.4.1. Mobil Uygulama Geliştiricisi	30
2.4.1.1. Mobil Uygulamaların Eser Sahipliği	30
2.4.1.1.1. Uygulama Geliştiricisinin Tek Kişi Olması Halinde	31
2.4.1.1.2. Uygulama Geliştiricisinin Birden Çok Kişi Olması Halinde	31

2.4.2. Mobil Uygulama Son Kullanıcısı.....	32
2.4.2.1. Son Kullanıcının Tüketici Niteliği	33
2.5. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Özellikleri.....	34
2.5.1. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Genel Özellikleri ..	34
2.5.1.1. Genel Olarak.....	34
2.5.1.2. Hukuki Sonuçlarına Göre Borç Sözleşmesi Olması.....	34
2.5.1.3. Bağımsız Sözleşme Olması	35
2.5.1.4. İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerden Olması	35
2.5.1.4.1. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmeleri	36
2.5.1.4.2. Eksik İki Tarafa Borç Yükleyen Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmeleri	36
2.5.1.5. Çerçeve Sözleşme Olması	37
2.5.1.6. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması	37
2.5.1.7. Sebebe Bağlı Olması	38
2.5.1.8. Rızai Sözleşme Olması.....	38
2.5.1.9. Genel İşlem Koşulları İhtiva Eden Sözleşmelerden Olması	39
2.6.1. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Kuruluşuna İlişkin Özellikleri	40
2.6.1.1. Mesafeli Sözleşme Olarak Kurulması	40
2.6.1.2. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Şekli	42
2.6.1.2.1. Genel Olarak.....	42
2.6.1.2.2. TKHK Kapsamında Şekil.....	43
2.6.1.2.3. FSEK Kapsamında Şekil	44
2.6.1.3. Sözleşmenin Kurulduğu An ile Hüküm ve Sonuçlarını Doğurduğu An	46
2.6.1.4. Sözleşmenin İfa Yeri	47
2.6.1.5. Sözleşme Koşullarında Değişiklik Yapılması	48
2.7. Tarafların Borçları	49
2.7.1. Tarafların Dürüstlük Kuralına Uyuma Yükümlülükleri.....	49
2.7.2. Uygulama Geliştiricisinin Borçları	50
2.7.2.1. Lisanslama Edimi	50
2.7.2.2. Kullanıma Uygun Bir Şekilde Uygulamanın Teslimi	51
2.7.2.3. Yararlanmanın Devamını Sağlama.....	51

2.7.3. Son Kullanıcının Borçları.....	52
2.7.3.1. Ücret Ödeme Borcu	52
2.7.3.2. Katlanma Borcu	53
2.7.3.3. Uygulama Geliştiricisinin Aleyhine Davranmama Yükümlülüğü	54
2.7.3.3.1. Genel Olarak.....	54
2.7.3.3.2. Uygulamayı Kanuna ve Sözleşmeye Aykırı Kullanmama Borcu	54
2.7.3.3.3. Başkasına Devretmeme Yükümlülüğü.....	54
2.7.3.3.4. Tersine Mühendislik Yapmama Yükümlülüğü	55
2.8. Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması (Karşılaştırma Suretiyle Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmesinin Hukuki Niteliğinin Tespit Edilmeye Çalışılması).....	55
2.8.1. Genel Olarak	55
2.8.2. Satış Sözleşmesi ile Karşılaştırılması.....	57
2.8.3. Yayımla Sözleşmesi ile Karşılaştırılması.....	59
2.8.4. Kira Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	60
2.8.5. İntifa Hakkı Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	63
2.8.6. Kullanım Ödücü Sözleşmesi ile Karşılaştırılması.....	64
2.8.7. Lisans Sözleşmesi ile Karşılaştırılması	65
2.8.8. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin İsimli Sözleşme Olması	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MOBİL UYGULAMA SON KULLANICI LİSANS SÖZLEŞMELERİNDE GENEL İŞLEM KOŞULLARI

3.1. Genel İşlem Koşullarının Tanımı ve Unsurları.....	67
3.1.1. Genel Olarak	67
3.1.2. Genel İşlem Koşullarının Tanımı	69
3.1.3. Genel İşlem Koşullarının Unsurları	70
3.1.3.1. İleride Çok Sayıda Benzer Sözleşmede Kullanılmak Amacıyla Hazırlanması.....	70
3.1.3.2. Sözleşmenin Yalnız Bir Tarafınca Önceden Tek Yanlı Hazırlanıp Karşı Tarafa Sunulması	71

3.1.3.3. Soyut ve Genel Nitelikte Hazırlanan Hükümler Olması	72
3.1.3.4. Taraflar Arasında Kurulan Sözleşmenin Kapsamı İçinde Yer Alan Genel Hükümler Arasında Bulunması	73
3.2. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşullarının Denetimi	74
3.2.1. Uygulama (Yürürlük) Denetimi	74
3.2.1.1. Genel Olarak	74
3.2.1.2. Genel İşlem Koşullarının Yürürlük Denetiminden Geçebilme Şartları	75
3.2.1.2.1. Genel İşlem Koşullarını Düzenleyen Taraf, Sözleşmenin Yapılması Anında Karşı Tarafa Bu Koşulların Varlığı Hakkında Açıkça Bilgi Vermelidir	75
3.2.1.2.2. Genel İşlem Koşullarını Düzenleyen Taraf, Karşı Tarafa Genel İşlem Şartlarının İçeriğini Öğrenme İmkânı Sağlamalıdır	76
3.2.1.2.3. Karşı Taraf Genel İşlem Koşullarını Kabul Etmiş Olmalıdır	77
3.2.1.2.4. Sözleşmenin Niteliğine ve İşin Özelliğine Yabancı Olan Koşulların Bulunmaması	78
3.2.1.3. Tek Taraflı Olarak Aleyhe Değiştirme Yasağı	78
3.2.1.4. Genel İşlem Koşullarında Yürürlük Denetimine Uyulmamasının Yaptırımları	79
3.2.2. İçerik Denetimi	81
3.2.3. Yorum Denetimi	83
3.3. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinde Haksız Şartlar	84
3.3.1. Haksız Şartın Tanımı	84
3.3.2. Haksız Şartın Unsurları	85
3.3.2.1. Satıcı veya Hizmet Sağlayıcısının Sözleşme Koşulunu Tüketiciyle Müzakere Etmeden Tek Taraflı Olarak Sözleşmeye Koymuş Olması	85
3.3.2.2. İlgili Sözleşme Koşulunun, Tarafların Sözleşmeden Doğan Hak ve Yükümlülüklerinde Dürüstlük Kuralına Aykırı Düşecek Bir Biçimde Tüketici Olan Taraf Aleyhine Dengesizliğe Sebep Olması	87
3.3.3. Haksız Şartların Denetimi ve Yaptırımını	88

3.3.3.1. İdari Denetim.....	88
3.3.3.2. Yargısal Denetim.....	89
3.3.3.2.1. Yürürlük (Bağlayıcılık) Denetimi	89
3.3.3.2.2. İçerik Denetimi.....	90
3.3.3.2.3. Yorum Denetimi (Standart Sözleşme Koşulları Bakımından Gözetilecek İlkeler)	91
3.3.3.2.3.1. Tüketici Lehine Yorum İlkesi	91
3.3.3.2.3.2. Sözleşmenin Bütününe Bakılması İlkesi	91
3.3.3.2.3.3. Asli Edimlerin Haksız Şart Denetiminin Dışında Kalması İlkesi	92
SONUÇ	93
KAYNAKÇA	95
EKLER	106

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
b.	: Bent
BGB	: Burgerliches Gesetzbuch
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
C.	: Cilt
E.	: Esas
İİK	: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu
e.t.	: Erişim tarihi
EULA	: End User License Agreement
f.	: Fıkra
FSEK	: 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GİŞ	: Genel İşlem Şartları
GSM	: Global System for Mobile Communications
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	: Karar
m.	: Madde
MÖHUK	: 5718 sayılı Milletlerarası zel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun
MSY	: 27.11.2014 tarihli Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği
MSDY	: 06.03.2011 tarihli Mesafeli Sözleşmelere Dair Yönetmelik
N.	: Numara
OS	: Operating System
R.G.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
SMS	: Short Message Service
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TByte	: Terabayt
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

TDK	: Türk Dil Kurumu
TKHK	: 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TMK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
TRIPS	: Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
TSHŞHY	: 17.06.2014 tarihli Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Wi-Fi	: Wireless Fidelity
WIPO	: World Intellectual Property Organization

EKLER LİSTESİ

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi	106
---	-----

GİRİŞ

İnsanoğlu ve teknoloji ilk çağlardan bu yana gelişmeye devam etmiş, bununla beraber günlük hayattaki işler kısa sürede yapılmaya başlanmış ve insanoğlunun hayatı doğal olarak kolaylaşmıştır. İçinde bulunduğumuz dönemde ise mekanikten dijitale doğru evrilen süreç hızla gelişmeye devam etmektedir.

Dijitalleşme sürecinde bilgisayarlar hayatımıza girmiş ve çoğu gereksinime çare olarak hayatımızda önemli bir yer edinmiştir. Bilgisayarlar zamanla küçülmüş, geçmişte ebat olarak büyük bilgisayarların yapabileceği işlemler nispeten daha küçük ebatlı bilgisayarlar tarafından da yapılabilir hale gelmiştir. Günümüzde ise mobil cihazlar, bilgisayarın yapabileceği birçok işlemi yapabilmektedirler. Mobil cihazların bu işlemleri yapabilmesine yarayan yazılımlar olan mobil uygulamalar, mobil cihazların vazgeçilmez unsurlardandır. Dolayısıyla mobil cihaz kullanıcıları, cihazlarını daha işlevsel hale getirebilmek için mobil uygulama edinme gereksinimi duyacaklardır.

Kullanıcılar tarafından mobil uygulamanın mobil uygulama mağazasından edinilmesi sürecinde, kullanıcılara mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi sunulmaktadır. Yapılan araştırmalara göre kullanıcıların büyük çoğunluğu bu sözleşmeleri okumamakta ve sadece onaylayıp geçmektedir.¹ Günlük hayatta kullanıcıların etkileşim halinde bulunduğu halde içeriği hakkında pek bilgi sahibi olmadıkları mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin hukuken incelenmesi önem arz etmektedir. Zira kullanıcıların hak ve sorumluluklarını bilmeye hakları olduğu gibi, taraflar arasında uyuşmazlık vuku bulduğu takdirde hâkimin uygulaması gerekeceği hukuk normunun tespit edilmesi gerekmektedir.

Birinci bölümde öncelikle mobil cihazların ve mobil uygulamaların tanımı yapılarak bunların çeşitlerine değinilecek, kullanımı ile önemi ise istatistiksel verilerle ortaya konulacaktır. Daha sonra mobil uygulamanın hukuki niteliği hakkında bir değerlendirme yapılacak, taşıdığı özelliklere göre Türk Hukuk Sistemindeki niteliği tespit edilmeye çalışılacaktır. Birinci bölümün sonunda ise mobil uygulamanın edinilmesine yardımcı olan kişilerden bahsedilecek ve bu kişilerle olan sözleşmelerin varlığına da kısaca değinilecektir.

---

¹ Jialiu Lin, Understanding And Capturing People's Mobile App Privacy Preferences, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, School of Computer Science of Carnegie Mellon University, Pittsburgh of USA 2013, <https://pdfs.semanticscholar.org/e3f7/0b11d9c9fff4e355ad27a4be9158e597df19.pdf>, e.t.:04.03.2020, s.46.

İkinci bölümde mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin tanımı, konusu, unsurları, tarafları, özellikleri, kuruluşu, şekli, ifa yeri ve zamanı, tarafların borçları ayrı ayrı başlıklar halinde incelenecektir. Burada inceleme yalnızca borçlar hukuku kapsamında yapılmayacak, yeri geldiğinde fikri hukuk ve tüketici hukuku kapsamında da değerlendirmeler yer alacaktır. İkinci bölümün sonunda ise mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin hukuki niteliği benzer sözleşmelerle karşılaştırma yoluyla tespit edilmeye çalışılacaktır.

Üçüncü ve son bölümde ise genel işlem koşullarının tanımına ve unsurlarına değinilerek mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesindeki varlığı tespit edilecektir. Ardından mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesindeki genel işlem koşullarının denetiminden bahsedilerek bu konuya ilişkin yasal hükümlerin söz konusu sözleşmelerdeki hükümleri ve sonuçları ele alınacaktır. Genel işlem koşulları denetimlerinden geçemeyen koşullara uygulanacak hükümler doktrindeki görüşler de göz önünde bulundurularak değerlendirilecektir. Son olarak ise tüketici hukuku kapsamındaki haksız şartların bu sözleşmedeki varlığının tespit edilmesi ile bunların denetimine değinilecek ve yine aynı şekilde bu hükümlerin mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesindeki varlığının sonuçları incelenecektir.

Sonuç olarak, bu çalışma ile beraber kullanıcıların varlığından dahi habersiz olduğu veya varlığından haberdar olsa bile genellikle okumadığı mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin Türk Hukuku bakımından incelemesi yapılacaktır. Bu inceleme yapılırken Türk Borçlar Kanunu, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun hükümleri genellikle göz önünde tutulacaktır. Taraflar arasında çıkabilecek bir uyuşmazlıkta uygulanması gerekli olan hukuk normunun tespit edilebilmesi için öncelikle taraflar arasındaki sözleşmenin niteliklerinin biliniyor olması gerekmektedir. İşbu çalışma konusu sözleşmenin mevcut mevzuat hükümleri ile tamamen tanımlanıp tanımlanamadığı, kanun boşlukları varsa genel hükümlerin taraf menfaatlerini koruyabilip koruyamadığı tespit edilecek ve gerekli görüldüğü takdirde mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi hakkında yeni hükümlerin konulması gerekliliğine değinilecektir. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi içerisinde yer alan şartların genel işlem koşulları ve tüketici hukuku kapsamında haksız şart olup olmadığı ile bu şartların idari ve yargısal denetimlerinin nasıl olması gerektiği konusunda tespitler yapılmış olacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

MOBİL CİHAZLAR İLE MOBİL UYGULAMALARIN TANIMI, ÖNEMİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ

1.1. Mobil Cihazlar

1.1.1. Genel Olarak

İnsanoğlu ilk çağlardan bu yana süregelen bilgi birikimi sonucunda hayatı kolaylaştırma amacıyla çeşitli icatlar üretmiştir. Sanayi devrimiyle beraber önce makineleşme başlamış, sonra buhar gücü keşfedilmiş, 19. yüzyılın sonlarına doğru elektrik keşfedilmiş, ardından elektrik ve bilgi teknolojileri kullanılmaya başlanmıştır.² İçinde bulunduğumuz dönemde ise bilgisayar ve benzeri sistemler tamamen hayatımızın bir parçası olmuştur. 1970'lerden sonra bilgisayar ve ağ teknolojileri toplumu tamamen kuşatmış olmakla beraber, 1989 yılında World Wide Web'in ve 1993 yılında internet tarayıcısının kullanılmaya başlanmasıyla insanların ağa erişimi sağlanmış ve böylece bilgi çağı veya dijital çağ gibi isimlerle adlandırılan bir devir başlamıştır.³

Bilgisayarlar günümüzde bilgiye erişme ve hayatı kolaylaştırma açısından çok önemli bir rol üstlenmiştir. Bilgisayarlar bu amaçlarını gerek hız yönünden gerek doğruluk yönünden yeterli düzeyde karşılamasına rağmen; kullanıcılar açısından kendi bilgisayarlarını yanlarında taşıyabilecekleri, her zaman ve her ortamda bilgiye ve hizmete ulaşabilme⁴; hizmet sağlayıcıları açısından ise tüketicilerine her yerde ve her zaman ulaşıp hizmetlerini sunarak rekabet piyasasında öne geçmeye çalışma⁵ düşüncesi sonucunda mobil bilişim kavramı ortaya çıkmıştır.

Mobil kelimesi, Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre, "hareketli, taşınabilir" anlamlarına gelmektedir.⁶ Mobil cihazlar ise küçük ve kullanıcının rahatlıkla yanında taşıyabileceği cihazlara verilen addır. Zira mobil cihazlar, sabit bilgisayarlar veyahut

---

² Armağan Ebru Bozkurt Yüksel, **Yapay Zekâ Endüstri 4.0 ve Robot Üreticiler -Hukuki Bakış**, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul 2019, s.21.

³ Sema Fiş Erümit/Esra Keleş, "İnternetin Gelişimi: Dünü, Bugünü ve Yarını", **İnternet ve Ağ Toplumu**, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara 2019, s.3.

⁴ Muhammed İkbâl Bilgili, "Adaptif Bağlam Bilinçli Mobil Uygulama Geliştirme", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Ankara 2014, s. 1.

⁵ Çiğdem Namlı, "Mobil Uygulama Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2010, s. 1.

⁶ TDK, Güncel Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts &guid=TDK.GTS.5c14ca70774832.94647129, e.t.: 20.10.2018.

sınırlı ortamlara taşınabilen dizüstü bilgisayarların aksine kullanıcısının günlük hayatında her an yanında olmakta ve kullanıcıya eşlik etmektedir.

Tablet bilgisayarlar, dijital kameralar, mobil telefon, çağrı cihazı ve navigasyon cihazları gibi cihazlar mobil cihazlar olarak kabul edilebilmektedir. Bu mobil cihazların bazıları (dijital kameralar, navigasyon cihazları gibi) özel nitelikte yalnız bir işi düzgün yapma amacı taşıırken, bazıları (tablet bilgisayarlar, akıllı telefonlar gibi) ise genel nitelikte birden çok işi yapmak için tasarlanmıştır.

1.1.2. Akıllı Telefonlar

Akıllı telefonlar genel nitelikli, yani birden çok işleve sahip mobil cihazlardandır. Akıllı telefonlar, standart cep telefonlarına göre çok daha üst düzeyde donanımsal kaynaklara, işletim sistemlerine sahip olan ve çok fazla mobil uygulamayı çalıştırabilen hem Wi-Fi⁷ bağlantı hem de sahip olduğu GSM⁸ sağlayıcının sağladığı hücresel iletişim özelliklerini kullanarak internete bağlanabilen taşınabilir cihazlardır.⁹

Akıllı telefonları diğer cihazlardan ayıran en önemli özellikler şunlardır:

- Kişisel olmaları; günümüzde neredeyse herkesin kendine ait bir akıllı telefonu bulunmaktadır.
- İletişime açık olmaları; kullanıcı tarafından istenildiği zaman iletişim kurulabilecek vaziyette bulunmaktadır.
- Taşınabilir yani mobil olmaları; akıllı telefonlar kablolu bağlantı olmadan ve şarjlı cihazlar olduğundan rahatça taşınabilmektedirler.
- Uyanık olmaları; akıllı telefonlar beklemedeyken bile ulaşılabilirler.¹⁰

---

⁷ Wi-fi, bilgisayar ve benzeri cihazların kablo olmadan haberleşmesine imkân sağlayabilen teknolojidir. Wireless Fidelity kelimelerinin kısaltılmış ifadesi olarak wi-fi şeklinde anılmaktadır. Adel Ismail Al-Alawi, "WiFi Technology: Future Market Challenges and Opportunities", **Journal of Computer Science** **2**, 2006, s.13. https://www.researchgate.net/publication/26408209_WiFi_Technology_Future_Market_Challenges_and_Opportunities, e.t.: 07.11.2020.

⁸ GSM (Global System for Mobile Communication), yani Mobil İletişim için Küresel Sistem dünya genelinde cep telefonu kullanıcıları tarafından yaygın olarak kullanılan dijital bir mobil ağıdır. <https://searchmobilecomputing.techtarget.com/definition/GSM>, e.t.: 07.11.2020.

⁹ Bilgili, s. 7.

¹⁰ Namlı, s. 8.

1.1.2.1. Akıllı Telefonların Önemi ve Pazar Payı

1.1.2.1.1. Akıllı Telefonların Önemi

Yakın geçmişte “tüketiminin ihtiyaç duyduklarını henüz bilmedikleri cihaz ve hizmetler”¹¹ şeklinde de tanımlanmış olan akıllı telefonlar, günümüzde bir lüks olmaktan çıkmış, insanlar için vazgeçilemez bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Akıllı telefonlar kullanıcıya özgü hizmet sunması sebebiyle tamamen kişiselleştirilmiş cihazlardır.¹² Her kullanıcının kullanım maksadı değişiklik göstermektedir. Bunlar; arama, mesajlaşma, internetten araştırma yapma, fotoğraf ve video çekme, klasör oluşturma ve düzenleme, lokasyon servislerini kullanma, oyun oynama gibi amaçlar olabileceği gibi, daha birçok amaç için de kullanılabilir. Mobilin gücü esasen her yere ve konuya nüfuz etmesinde, kişisel olmasında ve yakınlığında yatmaktadır.¹³

Akıllı telefonlar, insanların sosyal hayatlarını koordine etmede, farklı sosyal çevrelerdeki insanlarla iletişim halinde olmalarında, günlük hayatlarını düzenlemede çok fonksiyonlu bir araç olarak değerlendirilmektedir. Bu sayede insanlar, zaman ve mekân sınırlılıklarından kurtulmakta ve devamlı bir sosyal entegrasyon sürecinde bulunabilmektedirler.¹⁴ Akıllı telefonların, sosyal medyayla beraber diğer iletişim araçlarının çoğu fonksiyonunu da kendi içerisinde barındırmış olması sebebiyle toplumun vazgeçilmezleri arasında yerini almıştır.¹⁵

Akıllı telefonlar kullanılırken dokunma, duyma, görme gibi birçok duygu beraber hissedildiğinden telefon üzerinden insanların diğer insanlarla iletişimi daha güçlü bir hal almaktadır. Bu duyguların iç içe geçebiliyor oluşu, bireyin kendini daha rahat sunabilmesine olanak sağlamaktadır.¹⁶

Mobilitenin bu denli hayatımıza girmesinin esas nedenlerinden bir tanesinin kolaylık olduğundan bahsetmiştik. Bir ürün veya hizmete erişmek için öncelikle insanın

¹¹ Walter Isaacson, **Steve Jobs**, 11. Baskı, Domingo Yayınevi, İstanbul 2016, s. xix.

¹² Rohit Tamma ve diğerleri, **Practical Mobile Forensics**, Packt Publishing Ltd., Birmingham UK. 2018, s. 52, <http://pre-uneplive.unep.org/redesign/media/assets/images/Practical%20Mobile%20Forensics.pdf>, e.t.: 03.11.2018

¹³ Gazanfer Erbaşlar/Şükrü Doruk, **Elektronik Ticaret**, 3. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara 2016, s.74.

¹⁴ Enes Bal, “Teknoloji Çağında Cep Telefonu Kullanımı Alışkanlıkları ve Motivasyonlar: Selçuk Üniversitesi Üzerine Bir İnceleme”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2013, s.88.

¹⁵ Naciye Güliz Uğur/Aykut Hamit Turan, “Üniversite Öğrencilerinin Mobil Uygulamaları Kabulü ve Kullanımı: Sakarya Üniversitesi Örneği”, **İnternet Uygulamaları ve Yönetimi**, C.6, S.2, 2015, s.74, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuyd/issue/34116/377396>, e.t.: 09.02.2020.

¹⁶ Jane Vincent, “Emotional Attachment And Mobile Phones”, **Thumb Culture: The Meaning of Mobile Phones for Society**, 2005, <http://dx.doi.org/10.25969/mediarep/1156>, s.120.

içinde bir dürtü oluşur, ardından bu dürtü eylem ile tamamlanır.¹⁷ Eğer ki eylemi gerçekleştirme imkânı yoksa dürtü öylece kalır ve eylem gerçekleştirilemez. Ancak akıllı telefonlar sayesinde bu imkâna kısa vakitte ve kolaylıkla ulaşabildiğinden, insanların bir hizmete veya ürüne erişmek isteği dürtüsü, akıllı telefonları insanların kopamayacağı bir cihaz haline getirmektedir. Yani mobilite, tüketicileri şimdiki zamanda yani o anda motive ederek zamanlamayı hayata geçirmektedir.¹⁸

1.1.2.1.2. Akıllı Telefonların Dünya Genelinde Pazar Payı

Dünya üzerinde 1997 yılında sadece 2,5 milyon insan mobil iletişim cihazları kullanırken 2001 yılında 961 milyon, 2003 yılında ise 1,16 milyar insan tarafından kullanılmaktadır.¹⁹ Statista isimli bir web sitesinin araştırmalarına göre 2018 yılında dünya üzerinde kullanılan akıllı telefon sayısının 2,9 milyar olduğu kesin olarak belirtilmekle beraber, 2019 yılında tahmini olarak 3,2 milyar akıllı telefon kullanıcısının olduğu tahmin edilmektedir. Bu sayıların 2020 sonuna kadar 3,5 milyar, 2021 sonuna kadar ise 3,8 milyar olacağı düşünülmektedir.²⁰

We Are Social ve Hootsuite isimli şirketlerin ortak yapmış olduğu bir araştırmaya göre ise dünya genelinde insan popülasyonu Ekim 2018 – Ekim 2019 arasında %1 (79 milyon) artmış iken mobil kullanıcı sayısı %2,4 (123 milyon) artmıştır.²¹ Bu da dünya genelinde mobil cihazların ve bilhassa akıllı telefonların kullanımının her geçen gün arttığının göstergesi olarak kabul edilebilir.

1.1.2.1.3. Akıllı Telefonların Türkiye Genelinde Pazar Payı

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) yayımlanmış olduğu raporlara göre Türkiye'de 2017'nin Aralık ayı itibariyle toplam 77.800.170 mobil abone bulunmakta²² iken, 2018'in Aralık ayı itibariyle toplam 80.117.999 mobil abone

---

¹⁷ Taygun Terzici, "Mobil Uygulamaların Sunduğu Uygulama İçi İçerik veya Hizmet Satın Alan Tüketicilerin Satın Alma Sonrası Davranışları", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi SBE, Zonguldak 2019, s.47.

¹⁸ Erbaşlar/Doruk, s. 74.

¹⁹ Hans H. Bauer ve diğerleri, "Driving Consumer Acceptance of Mobile Marketing: A Theoretical Framework and Empirical Study", **Journal of Electronic Commerce and Research**, C. 6, S. 3, 2005, http://www.jecr.org/sites/default/files/06_3_p02.pdf, s. 181, e.t.: 09.02.2020.

²⁰ Statista, **Number Of Smartphone Users Worldwide From 2016 to 2021**, 2019, <https://www.statista.com/statistics/330695/number-of-smartphone-users-worldwide/>, e.t.: 16.02.2020.

²¹ We Are Social - Hootsuite, **Digital 2019 Q4 Global Digital Statshots**, 2019, https://www.slideshare.net/slideshow/embed_code/key/NSBCWzcfsbGXTg, e.t.: 16.02.2020, s. 7.

²² BTK, **Pazar Verileri Raporu 2017 Yılı 4. Çeyrek**, 2017, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/2017-q4.pdf>, e.t.: 16.02.2020, s.19.

bulmakta²³, 2019'un eylül ayının sonu itibariyle ise toplam 82.896.108 mobil abone bulunmaktadır.²⁴

BTK'nin 2019 yılı üçüncü çeyrek raporlarına göre, mobil bilgisayardan ve cepten internet abone sayısı 2019 yılı ikinci çeyreğine göre %2,4 artarak 63 milyon olmuştur. Yine 2019 üçüncü çeyrek döneminde toplam mobil internet kullanım miktarı, 2019 yılı ikinci çeyreğine göre %17 oranında artarak 1.183.411 TByte²⁵ olmuştur. 2019 yılı ikinci çeyreğine göre 2019 yılı üçüncü çeyreğinde, sabit genişbant internet abonelerinin ortalama kullanımı %1,2 düşmüş, mobil genişbant internet abonelerinin ortalama kullanımı ise %14,8 artmıştır.²⁶

Tüm bu veriler göstermektedir ki, Türkiye'deki mobil cihazların ve bilhassa akıllı telefonların kullanımı her geçen gün artmaktadır. Ayrıca kullanıcılar sabit internet kullanımından mobil internet kullanımına doğru kaymaktadır. Bu da ülkemizde akıllı telefon kullanımının çok büyük bir pazar payına sahip olduğunu ve insanların artık akıllı telefonlarla sürekli irtibat halinde olduğunu göstermektedir.

Ayrıca akıllı telefonların bu denli büyük pazar payına sahip olması sadece kendi donanımsal özelliklerinden kaynaklanmamaktadır. İçerisinde bulunan veya ayrıca edinilebilen yazılımlar sayesinde kullanılan akıllı telefonda daha fazla verim alınabilmekte ve farklı amaçlara yönelik çeşitli işlemler bu yazılımlar sayesinde gerçekleştirilebilmektedir. Akıllı telefonlarda bulunan bu yazılımlar mobil uygulamalar olarak adlandırılmaktadır.

1.1.3. Diğer Mobil Cihazlar

Mobil cihaz denilince günümüzde akla ilk gelen mobil cihaz akıllı telefonlar olmasına rağmen mobil cihazların kapsamına tablet bilgisayarlar, dijital kameralar, mobil telefon, çağrı cihazı ve navigasyon cihazları gibi cihazlar girmektedir. Esasen bu mobil cihazların içerisinde bulunan yazılımların da mobil uygulama olarak değerlendirilebilmesi mümkündür. Ancak bu tez kapsamında mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmeleri incelenirken akıllı telefonlar ve tablet bilgisayarlara haricen

---

²³ BTK, **Pazar Verileri Raporu 2018 Yılı 4. Çeyrek**, 2018, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/pazar-verileri/2018-q4.pdf>, e.t.: 16.02.2020, s. 20.

²⁴ BTK, **Pazar Verileri Raporu 2019 Yılı 3. Çeyrek**, 2019, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/pazar-verileri/3-ceyrekraporu-2019.pdf>, e.t.: 16.02.2020, s. 15.

²⁵ Terabayt, verilerin boyutunu belirtmek için kullanılan bir dijital bilgi depolama birimidir. Bir terabayt bir trilyon bayt yani bin gigabayttır. <https://www.techopedia.com/definition/2748/terabyte-tb>, e.t.:07.11.2020

²⁶ BTK, **Pazar Verileri Raporu 2019 Yılı 3. Çeyrek**, s.51.

indirilip kurulabilen mobil uygulamalar değerlendirileceğinden diğer mobil cihazların detaylarına girilmeyecektir.

1.2. Mobil Uygulama

1.2.1. Genel Olarak

Akıllı telefonları daha işlevsel ve verimli şekilde kullanmaya yarayan, akıllı telefonların içerisinde bulunan her türlü yazılıma mobil uygulama denilmektedir.

Yazılım ise, bilgisayar sistemlerini ve buna benzer sistemleri (akıllı telefonlar gibi) oluşturan donanım parçalarını yönetmekle birlikte, kullanıcının taleplerinin yerine getirilmesini sağlayan programları içinde barındıran ve programın anlaşılmasını sağlayacak açıklayıcı dokümanları da içeren bir bütün olarak tanımlanabilmektedir.²⁷ Yazılım terimi, sınırları net olarak belirlenemeyen ve sayarak tüketme yolu ile de saptanamayacak bir yığın ürünü kapsayan içeriğe sahiptir.²⁸

Akıllı telefonları diğer mobil cihazlardan farklı kılan, daha kullanışlı, fonksiyonel ve kişiye özel olmasına yarayan en önemli özellik, akıllı telefonlar için geliştirilen mobil uygulamalardır.²⁹ Mobil uygulamaların, standart gereksinimleri karşılaması gibi görevlerinin yanı sıra hayatı kolaylaştırma ve pratikleştirme gibi işlevleri de vardır. Tüm bu işlevler kullanıcıları akıllı telefon kullanmaya teşvik etmiş ve kullanıcıların mobil uygulamalardan beklentilerini arttırmıştır.

1.2.2. Çeşitleri

1.2.2.1. Mobil İşletim Sistemleri

Bilgisayarların donanım ile yan birimleri arasındaki ilişkiyi düzenleyen, böylece uygulama programları ile temel sistem işlemlerinin sorunsuz bir şekilde çalışmasını sağlayan ve bir bilgisayarın fonksiyonlarını yerine getirebilmesi için varlığı zorunlu olan sistemlere işletim sistemi (Operating System/OS) denmektedir.³⁰ Bu işletim

---

²⁷ Tuğba Akdemir Kamalı, **Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s.85. Savaş Bozbel, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 37. Mustafa Aksu, **Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması**, Beta Basım Yayın, 1. Bası, İstanbul 2006, s. 43.

²⁸ Aksu, s. 44. Bozbel, s. 37. Arbek, s. 110. Şener Dalyan, **Bilgisayar Programlarının Fikri Hukukta Korunması**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2009, s. 25.

²⁹ Uğur/Turan, s.64.

³⁰ Daniel B. Garrie,; "The Legal Status of Software", **The John Marshall Journal of Computer & Information Technology**, C.23, S. 4, 2005, <https://repository.jmls.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1071&context=jitpl>, e.t.: 22.02.2020, s.716.

sistemlerinin bilgisayar tarafındaki en önemli örnekleri; Windows, Mac OS ve Linux'tur.³¹

Mobil cihazlar da bilgisayarlar gibi işletim sistemlerine sahiptir. Bu işletim sistemleri, somut olarak sadece donanım olan mobil cihazların çalışmasını sağlayan yazılım sistemleridir. Günümüzde akıllı telefonlara işletim sistemi cihazın üreticisi tarafından kurulmaktadır, bu sebeple kullanıcı mobil işletim sistemini tercih etme özgürlüğüne sahip değildir.³² Yani akıllı telefon hangi işletim sistemini destekliyorsa o işletim sistemiyle kullanılmalıdır. Akıllı telefon işletim sistemlerinin en önemli örnekleri, Android ve iOS'tur. Windows Phone, Symbian gibi mobil işletim sistemleri de bir zamanlar kullanılmış olsa da günümüzde Android ve iOS, akıllı cihaz mobil işletim sistemleri konusunda pazara egemen olmuş durumdadır.

1.2.2.2. Yardımcı Programlar

Yardımcı programlar, genellikle mobil cihaz sisteminin fonksiyonlarının düzenlenmesi, yönetilmesi ve mobil cihaz sisteminin verimli bir şekilde sürdürülebilmesi ile alakalı belirli görevleri yerine getirmek üzere yazılmış programlardır.³³ Bu programlar donanımla birlikte tasarlanarak mobil cihazın bir parçası haline gelmektedir.³⁴ Örneğin, bilgisayarlarda işletim sistemi bulunmasa bile anakartların bios programları donanıma gömülü yardımcı programlardır. Mobil cihazlar için ise mobil cihazın tuşlarının tepki vermesini veya dokunmatik ekranın çalışmasını sağlayan yazılımlar bulunmaktadır. Donanımla beraber bulunan bu yazılımlar yardımcı programlara örnek olarak gösterilebilecektir.

1.2.2.3. Uygulama Programları

Uygulama programları, kullanıcının özel bir işinin yapılması için hazırlanmış olan programlardır.³⁵ Mobil cihazlarda da kullanıcının özel bir işinin yapılması için hazırlanmış programlar bulunmaktadır.

---

³¹ Dalyan, s. 35.

³² Namlı, s. 13.

³³ Sena Yazıcı, **Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukuku Çerçevesinde Korunması**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s.22; Nuri Erişgin, "Standart Bilgisayar Programının Son Kullanıcıya Sürekli Kazandırılmasını Amaçlayan Sözleşmenin Hukukî Niteliği", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52 S. 04, Ankara 2003, s.42; Akdemir Kamalı, s.96.

³⁴ Akdemir Kamalı, s.97.

³⁵ Aksu, s. 49-50. Dalyan, s.37.

Mobil uygulamaların kapsamına, akıllı telefonun işletim sistemiyle beraber gelen standart uygulamaların yanında, uygulama mağazalarında bulunan indirmeye açık uygulamalar ve haricen temin edilebilen her türlü uygulama girmektedir. Akıllı telefonun işletim sistemiyle beraber gelen mobil uygulamalara kamera, galeri, internet tarayıcısı, ses kaydedicisi gibi uygulamalar örnek verilebilir. Akıllı telefonun işletim sistemiyle beraber gelmeyen mobil uygulamalar ise genellikle üçüncü kişiler tarafından geliştirilerek mobil uygulama mağazalarında kullanıcıya sunulmaktadır.

Günümüzde web sitelerinin de mobil uygulamaları oluşturulmaktadır. Bu şekilde kullanıcının daha rahat ve kolay bir şekilde veriye ulaşabilmesi sağlanır. Zira kullanıcı açısından güvenlik, gizlilik ve performans önemli unsurlardır. Bu açıdan mobil platforma indirilmiş yerel uygulamalar daha hızlı performansa sahiptirler.³⁶ Sosyal medya sitelerinin mobil uygulamaları da aynı şekilde ulaşılabilirliği arttırmış ve her türlü kullanıcıya açık bir şekilde mobil uygulama mağazalarında yerini almaktadır. Günümüzde web sitelerinin mobil uygulama sürümlerinin kullanımı web site kullanımına göre önemli ölçüde artmış, yani web sitelerine internet tarayıcısı tarafından erişilmekten çok mobil uygulama sürümleri kullanılarak erişilmektedir. Yapılan bir araştırmaya göre mobil cihaz kullanıcılarının, mobil sitede harcadıkları zaman, mobil uygulamalarda harcadıkları zamanın altında biri olarak ölçülmüştür.³⁷

1.2.3. Mobil Uygulamaların Önemi ve Pazar Payı

1.2.3.1. Mobil Uygulamaların Önemi

Mobil uygulamalar, günlük hayatımızın büyük bir çoğunluğunda yer almaktadır. Kullanıcılar her an fotoğraf çekme uygulamalarıyla fotoğraf çekebilme, sosyal medya uygulamalarıyla bu fotoğrafları paylaşabilmekte, akla gelen en ufak sorunu tarayıcı uygulamalarıyla araştırabilmekte, mesajlaşma uygulamalarıyla her an diğer insanlarla etkileşim halinde kalabilmekte, bankaların mobil uygulamalarıyla bankacılık hizmetlerinden yararlanabilmekte, e-Devlet mobil uygulamasıyla resmi işlemlerini halledebilmekte, Celse mobil uygulaması³⁸ gibi uygulamalar ile belirli bir iş koluna özgü işlemler yapılabilmektedir.

---

³⁶ Nilgün Özdamar Keskin, Hakan Kılınç; "Mobil Öğrenme Uygulamalarına Yönelik Geliştirme Platformlarının Karşılaştırılması ve Örnek Uygulamalar", **Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi**, C. 1, S.3, s.78.

³⁷ Mobilike, **Madreport Q2 2014**, <https://www.slideshare.net/themobilike/q2-2014-v1>, e.t: 01.02.2020, s.16.

³⁸ Adalet Bakanlığı tarafından geliştirilip hizmete sunulan bir mobil avukat bilgi sistemidir. <https://www.uyap.gov.tr/Yeni-Mobil-Uygulama-%E2%80%9CCelse%E2%80%9DAvukatların-Hizmetine-Sunuldu>, e.t.:01.03.2020.

Mobil uygulamaların hayatımıza girmesiyle iletişim yöntemlerinde de değişiklik gerçekleşmiş, geleneksel sesli arama ve SMS hizmetleri yerini yeni iletişim biçimlerine bırakmıştır.³⁹ Günümüzde neredeyse her akıllı telefonda bulunan mesajlaşma uygulamaları, ne mobil işletim sistemiyle telefona kurulu gelen bir uygulama ne de GSM operatörleri tarafından oluşturulmuş uygulamalardır. Bilhassa özel şirketler tarafından geliştirilmiş uygulamalar olarak çoğu akıllı telefonda bulunmakta, internet bağlantısı mevcut olduğu sürece sesli arama, görüntülü arama ve mesajlaşma konusunda insanların ihtiyaç ve beklentilerini yeterli düzeyde karşılamaktadır.

Ürün ve hizmet sağlayıcılarının mobil uygulamalar ile mobil pazarda yer almalarının sebepleri; mobil uygulamaların kişiselleştirilebilir olmaları, aynı anda her yerde bulunabilmeleri, esnek bir yapıya sahip olmaları, kolayca bilgi yayabilmeleri, anlık bağlantı içerisinde olmaları, konum bilgilerine erişebilmeleri olarak sayılabilir.⁴⁰ Ayrıca mobil uygulama kullanıcıları mekândan bağımsız olduğundan, derste, trafikte, toplantıda her an ve her yerde mobil cihazıyla etkileşim halindedir, bu da ürün ve hizmet sağlayıcıları için önemli bir etkidir.⁴¹ Tüm bu özellikler sayesinde ürün sağlayıcıları ve hizmet sağlayıcıları, ürünlerini veya hizmetlerini mobil uygulamalar aracılığı ile daha kolay kullanıcıya sunabilmekte ve pazarlayabilmektedir.

1.2.3.2. Mobil Uygulamaların Dünya Geneline Pazar Payı

Akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla mobil uygulama pazarında da büyük önemde artış meydana gelmiştir. We Are Social ve Hootsuite isimli şirketlerin yapmış olduğu araştırmalara göre, 2019 yılının üçüncü çeyreğinde dünya üzerinde toplam 31 milyar mobil uygulama indirilmiştir. 2018 yılının üçüncü çeyreğinden 2019 yılının üçüncü çeyreğine kadar ise mobil uygulamaların toplam sayısında %10 artış meydana gelmiştir. Ayrıca 2019 yılı üçüncü çeyreğinde mobil uygulamalara, kullanıcılar tarafından harcanan toplam para miktarının 23 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir.⁴² Bu durum mobil uygulama sektörünün hiç de azımsanmayacak derecede büyük bir pazar payına sahip olduğunu göstermektedir.

---

³⁹ Perin Ünal, "An Analysis On User Profiles And Usage Prefences For Mobile Application Recommendations", **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü, Ankara 2015, s.24.

⁴⁰ Barutçu, Süleyman (2007); "Attitudes Towards Mobile Marketing Tools: A Study of Turkish Consumers," **Journal of Targeting, Measurement and Analysis of Marketing**, Cilt 16, Sayı 1, s. 27.

⁴¹ Namlı, s. 4.

⁴² We Are Social - Hootsuite, **Digital 2019 Q4 Global Digital Statshots**, s. 66.

Ekim 2019 itibariyle dünya genelinde 3,725 milyar aktif sosyal medya kullanıcısı varken, 3,660 milyar mobil sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır. Ayrıca Ekim 2018- Ekim 2019 tarihleri arasında aktif sosyal medya kullanıcısı sayısı %9,6 (328 milyon) artmış iken, mobil sosyal medya kullanıcısı sayısı %15 (476 milyon) artmıştır.⁴³ Bu istatistik de göstermektedir ki, sosyal medya kullanıcılarının çoğunluğu sosyal medyaya mobilden bağlanmakta ve mobil sosyal medya sektörü, web sosyal medya sektörüne göre daha hızlı büyümektedir. Yani kullanıcıların sosyal medya kullanımında da mobili daha çok tercih ettikleri aşikârdır.

1.2.3.3. Mobil Uygulamaların Türkiye Genelinde Pazar Payı

We Are Social ve Hootsuite isimli şirketlerin yapmış olduğu araştırmalara göre, Türkiye’de 2018 yılı boyunca indirilen toplam mobil uygulama sayısı 2,877 milyardır. Yine 2018 yılı boyunca kullanıcıların mobil uygulamalara harcamış olduğu toplam para miktarı ise 360,5 milyon dolardır.⁴⁴ Bu durum mobil uygulama sektörünün ülkemizde de gayet büyük bir pazar payına sahip olduğunu göstermektedir.

Ayrıca aynı araştırmaya göre, Türkiye’de 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı bulunmakta iken, 44 milyon mobil sosyal medya kullanıcısı bulunmaktadır.⁴⁵ Dünya genelinde yaptığımız yorum ülkemiz için de geçerli olmakla beraber, kullanıcıların sosyal medya kullanımında mobili daha çok tercih ettikleri yadsınamaz bir gerçektir.

Tüm bu veriler bize göstermektedir ki gerek dünya genelinde gerek Türkiye özelinde kişiler mobil uygulamalara sıklıkla erişmektedir. Mobil uygulama sektörü, hem bu denli yüksek pazar payına sahip hem de kişilerin talepleri doğrultusunda arz doğurmaya ve gelişmeye açık bir sektör olması sebebiyle özel ve önemli bir sektördür.

1.2.4. Mobil Uygulamaların Hukuki Niteliği

1.2.4.1. Genel Olarak

Mobil uygulamaların kullanımını konu edinen sözleşmelerin hukuki niteliğinden bahsedebilmek için öncelikle mobil uygulamaların hukuki niteliğinden bahsetmekte fayda vardır.

---

⁴³ We Are Social - Hootsuite, **Digital 2019 Q4 Global Digital Statshots**, s. 7.

⁴⁴ We Are Social – Hootsuite, **Digital 2019 Turkey**, 2019, <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01>, e.t.:16.02.2020, s.50.

⁴⁵ We Are Social – Hootsuite, **Digital 2019 Turkey**, s.15.

Öncelikle mobil uygulamaların bir eşya olup olmadığı değerlendirildiğinde, Türk Hukuku anlamında eşya, üzerinde bireysel hakimiyet sağlanabilecek ekonomik bir değer taşıyan, kişi ve hayvanlar haricindeki cismani varlıklar olarak tanımlanabilmektedir.⁴⁶ Türk Hukukunda yalnızca maddi mallar eşya kabul edildiğinden dolayı fikri ürünler eşya kabul edilmemektedir. Gerçekten fikri ürünlerin, yaratıcı insan zekâsının ürünü ve üzerinde cisimlendiği maddi mallardan ayrı bir hukuki varlığa ve iktisadi değere sahip mallar olarak da tanımlanabilen gayri maddi mallar olduğu kabul edilmektedir.⁴⁷ Bu tanımdan yola çıkarak yazılım temelli, insan zekâsının bir ürünü ve mobil cihazlardan ayrı bir hukuki varlığa sahip olan mobil uygulamaların eşya olmadığı söylenebilecektir. Fikir ve sanat eserleri ile buluşlar, günümüzde Türk Hukuku'nda eşya kavramı dışında kalmaktadır.⁴⁸

Günümüzde hâkim olan görüşe göre, fikir ve sanat eserleri ve buluşlar (icatlar) üzerinde bir mülkiyet hakkı değil, fikri hak adı verilen bir başka bir kategori mutlak hak bulunmaktadır.⁴⁹ Dolayısıyla soyut nitelikteki fikri ürünler, mülkiyetin ve klasik anlamda zilyetliğin konusu olamayacaklardır.⁵⁰

Her ne kadar yazılım tabiri bilgisayar programı tabirine göre daha geniş ve kapsamlı bir ifade olsa da⁵¹ literatürde bilgisayar programları ile yazılımlar aynı anlamda kullanıldığından, bir yazılım olan mobil uygulamalar da bilgisayar programı kabul edilerek 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) kapsamında değerlendirilecektir.

1.2.4.2. Mobil Uygulamanın Eser Niteliği

Uluslararası hukuka bakıldığında 1995 yılında yürürlüğe giren Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights (TRIPS)⁵² isimli sözleşmenin “Bilgisayar

---

⁴⁶ M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay Özdemir, **Eşya Hukuku**, Filiz Kitabevi, 18. Baskı, İstanbul 2015, s. 8. Gökhan Antalya/Murat Topuz, **Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku Cilt: IV/1**, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2019, s. 57-58. A. Dilşad Keskin/H. Reyhan Demircioğlu, **Medeni Hukuk – II**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2018, s. 29

⁴⁷ Çabri, s. 44. Bozbel, s. 29. Şafak N. Erel, **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2009, s.4. Mustafa Ateş, **Fikri Hukukta Eser Sahipliği**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2012, s. 3. Ümit Gezder, **Erzurumlu Şerhi Mesafeli Sözleşmeler**, Beta Basım Yayın, 1. Bası, İstanbul 2006, s. 45.

⁴⁸ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 7. Antalya/Topuz, s. 64. Bozbel, s. 28.

⁴⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay-Özdemir, s. 7. Antalya/Topuz, s. 65. Ateş, s. 39. Bozbel, s. 17. Mustafa Tüysüz, **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler**, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2007, s. 33. Veysel Başpınar/Doğan Kocabey, **İnternette Fikri Hakların Korunması**, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2007, s. 47.

⁵⁰ Bozbel, s. 28. Cibrail Uğur, **Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2020, s.19.

⁵¹ Dalyan, s. 27.

⁵² Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf, e.t.: 20.09.2020.

Programları ve Veri Derlemeleri” başlıklı 10. maddesi, bilgisayar programlarının tanımını yapmakla beraber bu programların Bern Sözleşmesi⁵³ hükümleri çerçevesinde edebi eser olarak korunması gerektiği hükmüne yer vermiştir.⁵⁴ Bu sözleşmeye Türkiye 2016 yılında taraf olmuştur.⁵⁵

Bern Konvansiyonu edebi, sanatsal veya bilimsel alanlarda üretilen eserlerin ve eser sahiplerinin haklarını korumak için kurulmuş bir birliktir.⁵⁶ Bu birlik Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) tarafından gözetilmektedir.⁵⁷ Türkiye, bu birliğe 1952 yılında katılmıştır.⁵⁸ Bern Sözleşmesi’nde bilgisayar programları açısından açık bir hüküm bulunmamasıyla birlikte, bilgisayar programlarının sözleşme kapsamında ilim ve edebiyat eseri olarak korunması kabul görmektedir.⁵⁹ Bunun en büyük nedenlerinden biri TRIPS Sözleşmesi’nin yaptığı atıftır.⁶⁰ Gerçekten TRIPS Sözleşmesi’nin 10. maddesinde kaynak veya nesne kodunda olan bilgisayar programlarının 1971 tarihli Bern Sözleşmesi uyarınca edebi eser olarak korunacağı hüküm altına alınmıştır.⁶¹

Avrupa’da ise Avrupa Konseyi’nin Bilgisayar Programlarının Hukuki Korunmasına İlişkin 14.05.1991 tarihli Yönergesi’nde⁶², 09.09.1886 tarihli Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi’ne uygun olarak yazılımların fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında “eser” olarak korunması esas alınmıştır.⁶³

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 1’e göre bu kanun fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahiplerinin, ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek ve korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmek amacıyla yürürlüktedir. Bu kanun kapsamına bilgisayar programları dahil değilken, 14.05.1991

⁵³ Edebiyat ve Sanat Eserlerinin Korunmasına İlişkin Bern Sözleşmesi, <https://wipolex.wipo.int/en/text/283693>, e.t.: 20.09.2020.

⁵⁴ Akdemir Kamalı, s. 105. Yazıcı, s.9. Başpınar/Kocabey, s. 53-54. Beşiroğlu, s. 115. Dalyan, s. 57. Aksu, s. 64.

⁵⁵ Yazıcı, s.9. http://ww.wipo.int/wipolex/en/other_treaties/parties.jsp?treaty_id=231&group_id=22, e.t.: 20.09.2020.

⁵⁶ Yazıcı, s.10. Başpınar/Kocabey, s. 52. Bozbel, s. 20. Ayşe Saadet Arıkan, “Bilgisayar Programlarının Korunması AB ve Türkiye”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.3, Ankara 1996, s.336.

⁵⁷ Yazıcı, s.11.

⁵⁸ Yazıcı, s.11.

⁵⁹ Akdemir Kamalı, s. 105. Yazıcı, s.11.

⁶⁰ Akdemir Kamalı, s. 105. Yazıcı, s.9.

⁶¹ Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması, https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf, s. 324, e.t.: 21.12.2020.

⁶² European Parliament, Council Directive of 14 May 1991 on the Legal Protection Of Computer Programs, **Official Journal of the European Communities**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31991L0250>, e.t.:08.03.2020

⁶³ Akdemir Kamalı, s. 105. Yazıcı, s.8. Nigar Tiftik/Özlem Özdal, “Yazılımda Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması”, **Yazılım Kalitesi Ve Yazılım Geliştirme Araçları Sempozyumu**, İstanbul 9-10 Ekim 2008, http://www.softwaresuccess.org/papers/ykgs2008%20Cd/pdfBildiriler/22ykgs2008_24.pdf, s.1.

tarıhli AB Yönergesinden esinlenilerek 1995 yılında 4110 sayılı ‘5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine İlişkin Kanun’ ile beraber bilgisayar programları da ilim ve edebiyat eserleri arasında eser niteliğini haiz olduğu ve FSEK kapsamında korunması gerektiği kabul edilmiştir.⁶⁴

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu m. 1/B/g bendinde “*Bilgisayar programı: Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmalarını, ... ifade eder.*”⁶⁵ şeklinde bilgisayar programının tanımı yapılmıştır. Kanun koyucu tarafından bu tanımın genel bir ifade olarak “yazılım” şeklinde tanımlanması daha teknik ve doğru bir kullanım olabilecektir.⁶⁶ Zira kanunda yazılım gibi genel bir tabir kullanılması yerine sadece bilgisayar programı tanımı yapılması, bilgisayar programı lafzına uymayacak mobil uygulamalar gibi yazılımların fikri hukukta korunması hususunda problemlere yol açabilecektir. Ancak kanunun lafzına bağlı kalmayarak mobil uygulamaların da FSEK kapsamında korumadan yararlanması gerektiği kanunun amacına daha uygun düşecektir. Ayrıca öğretilerde ve uygulamada bilgisayar programları terimi genellikle yazılım terimiyle eşdeğer kullanıldığından bu çalışmada mobil uygulamalar FSEK kapsamında değerlendirilecektir.⁶⁷

Bilgisayar programları doktrinde; belirli bir işlevi ya da görevi gerçekleştirmek için herhangi bir biçimde, dilde, sembol veya kodla ifade edilmesi⁶⁸, bir makine yardımı ile okunabilen ve bir görevi veya fonksiyonu yerine getirmeyi amaçlayan komut dizisi⁶⁹, bir bilgisayarın kendisinden beklenen bir görevi gerçekleştirebilmesi için hazırlanmış birbiri ile uyum içindeki komutlar silsilesi⁷⁰, bir bilgisayar sisteminin özel işlemleri veya görevleri gerçekleştirmesini sağlamak için düzenlenmiş bilgisayar yönetim ya da komut dizgesi⁷¹, bir bilgisayarı çalıştıran talimatlar bütünü⁷² olarak birbirine benzer şekilde tanımlanabilmektedir.⁷³

⁶⁴ Akdemir Kamalı, s. 107. Yazıcı, s.6. Bozbel, s. 37. Beşiroğlu, s. 119. Dalyan, s. 70. Aksu, s. 22-23.

⁶⁵ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, R.G.: T. 13/12/1951 S. 7981.

⁶⁶ Aksu, s. 43.

⁶⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 11.2.2014 E. 2013/18507 K. 2014/2354, www.lexpera.com, e.t.:07.11.2020.

⁶⁸ Ünal Tekinalp, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Vedat Kitapçılık, 5. Bası, İstanbul 2012, s. 118.

⁶⁹ Tekin Memiş, “Fikri Hukuk Bakımından Kaynak Kodlarının Korunması”, **Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2009**, İstanbul 2009, s.295.

⁷⁰ Mustafa Fadıl Yıldırım, “Bilgisayar Programlarında İkinci El İşlemler”, **Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2010**, İstanbul 2011, s.574.

⁷¹ Akın Beşiroğlu, **Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar: Fikri Hukuk-Sınai Hukuk**, Beta Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul 2004, s.111.

Hukukumuzda bilgisayar programları, ilim ve edebiyat eserleri grubu altında, dil ve yazıyla ifade edilen eser çeşidi olarak korunmaktadır. (FSEK m. 2/1) Yazılımın tanımı yapılırken, programın anlaşılmasını sağlayacak açıklayıcı dokümanları da içeren bir bütün olduğuna yukarıda değinilmiştir.⁷⁴ Ancak kanun kapsamında bilgisayar programı olarak korunan, bizatihi programın kendisidir. Bu nedendir ki, yazılıma dâhil edilebilen kullanım kılavuzu gibi diğer unsurlar (refakat malzemeleri) kanun kapsamındaki korumadan yararlanamayacaktır, ancak eser sayılmanın şartları var olduğu takdirde refakat malzemeleri de ayrıca ilim ve edebiyat eseri olarak korunabilecektir.⁷⁵

1.2.4.2.1. Eser Sayılmanın Şartları

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun m. 1/B/a bendinde "*Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini... ifade eder.*" demek suretiyle eserin tanımı yapılmıştır.

Doktrinde bir fikir ürününün eser kabul edilebilmesi için iki temel unsur aranmaktadır. Bunlar; sübjektif şart ve objektif şarttır.⁷⁶ Ayrıca diğer bir görüşe göre ise şekli şart da bir fikir ürününün eser kabul edilmesi için gerekli şartlardan görülmektedir.⁷⁷

1.2.4.2.1.1. Sübjektif Şart

Sübjektif şart, eserin, sahibinin hususiyetini taşıması anlamındaki şarttır.⁷⁸ Hususiyet kavramını Yargıtay bazı kararlarında özellik ve orijinallik gibi kelimelerle açıklamaya çalışmıştır.⁷⁹ Bazı kararlarında ise bir çalışmanın eser sayılabilmesi için,

---

⁷² Jurgen Bitzer, "The Computer Software Industry in East and West: Do Eastern European Countries Need a Specific Science and Technology Policy?", **DIW Discussion Paper**, S. 149, Mayıs 1997, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=68977, e.t.: 17.09.2020, s.6.

⁷³ Yazıcı, s.5.

⁷⁴ Bkz. s.9.

⁷⁵ Dalyan, s. 82. Rauf Karasu/Cahit Suluk/Temel Nal, **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2019, s.151.

⁷⁶ Uğur, s.17., Karasu/Suluk/Nal, s.42 vd. Erel, s.51. Tüysüz, s. 33. Başpınar/Kocabay, s. 48. Dalyan, s. 72. Ayşenur Şahin, **Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması**, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul 2010, s. 17.

⁷⁷ Karasu/Suluk/Nal, s.42. Uğur, s. 35.

⁷⁸ Tekinalp, s. 104. Uğur, s.36. Tüysüz, s. 34. Başpınar/Kocabay, s. 49. Ateş, s. 34. Bozbel, s. 30. Şahin, s. 19. Dalyan, s. 72. Aksu, s. 74. Arbek, s. 106. Azra Arkan, **Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Hukuku'nda Fikri Hukuk Alanında Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar**, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul 2005, s. 20.

⁷⁹ T.C. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi T: 07.06.2007 E: 2006/929 K: 2007/8748, www.lexpera.com, e.t.: 07.11.2020.

öncelikle eser sahibi tarafından meydana getirildiğinin, başka kaynaklardan alınmış bir kopya olmadığı ve zihinsel bir çabanın ürünü olduğunun belirlenmesinin gerekli ve yeterli olduğundan bahsetmiştir.⁸⁰ Hususiyet şartı, sadece kanun kapsamında korumanın doğması için değil, devamı için de zorunlu şarttır.⁸¹

Fikir ve sanat eserlerinde hususiyetin tespitinde bazen şekil bazen de içerik ön planda bulunmaktadır.⁸² Her ikisi de eserin, sahibinin özelliğini tespit için bir araçtır.⁸³ Özellik ister şekilde ister içerikte olsun, burada önemli olan ortada duyularla algılanabilecek ve az da olsa eser sahibiyle bağdaştırılabilecek fikri bir ürünün bulunması olacaktır.⁸⁴ Yargıtay'ın genel içtihadı, hususiyetin tespitinin ve düzeyinin somut olaya ve esere göre değerlendirilmesi, ayrıca bu hususiyetin tespitinin niteliği itibarıyla hakimın hukuki bilgisi ile çözümleyebileceği bir husus olmayıp, teknik bilgi gerektirmesine göre bilirkişi inceleme yaptırılarak hususiyetin tespit ettirilmesi yönündedir.⁸⁵

Mobil uygulamaların da FSEK kapsamında eser sayılarak korumadan faydalanabilmesi için sübjektif şarta sahip olması yani sahibinin hususiyetini taşıması gerekmektedir. Gerek şekil olarak gerek içerik olarak sahibinin hususiyetini taşımayan mobil uygulamalar eser olarak tanımlanamayacaktır.

1.2.4.2.1.2. Objektif Şart

Bir fikir ürününün eser kabul edilebilmesi için iki temel unsurun var olduğunu kabul eden, üçlü ayrıma gitmeyen görüşe göre objektif şartın da iki temel unsuru bulunmaktadır.

Bunlardan ilki bir fikri ürünün eser olarak sayılabilmesi için objektif olarak algılanabilir nitelikte olmasını ifade etmektedir.⁸⁶ Yani eser sahibinin fikir dünyasından çıkmış ve üçüncü kişilerin algılayabileceği bir aşamaya gelmiş olması gerekmektedir.⁸⁷

⁸⁰ Tekinalp, s. 109. Karasu/Suluk/Nal, 43; Uğur, s.17. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, T. 02.07.2007 E. 2006/7694 K. 2007/10079, www.lexpera.com, e.t.: 07.11.2020.

⁸¹ Uğur, s.36.

⁸² Tekinalp, s. 108. Uğur, s.40-41. Erel, s.54. Tüysüz, s. 37. Bozbel, s. 30.

⁸³ Tekinalp, s. 108. Tüysüz, s. 37. Bozbel, s. 30.

⁸⁴ Uğur, s.40-41. Erel, s.54. Tüysüz, s. 37. Bozbel, s. 30.

⁸⁵ T.C. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu T.05.10.2016 E.2014/107 K.2016/957, www.lexpera.com, e.t.:10.04.2020; T.C. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi T.07.07.2008 E.2007/7226 K.2008/9041, www.lexpera.com, e.t.:10.04.2020.

⁸⁶ Tekinalp, s. 108. Karasu/Suluk/Nal, s.47. Uğur, s.17. Erel, s. 32-33. Tüysüz, s. 34. Başpınar/Kocabey, s. 48. Bozbel, s. 29. Aksu, s. 74.

⁸⁷ Tekinalp, s. 108. Karasu/Suluk/Nal, s.47. Uğur, s.17. Erel, s. 32-33. Tüysüz, s. 34. Başpınar/Kocabey, s. 48. Bozbel, s. 29. Aksu, s. 74.

Diğeri ise FSEK’de sayılan eser grupları, sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesiyle belirlendiğinden kanun kapsamında eser gruplarından birine girmesi gerektiğidir. Zira bu eser gruplarından birine girmeyen bir fikri ürün eser olarak nitelendirilemeyecektir.⁸⁸ Ortaya konulan eser, türü ve mahiyeti itibariyle yasanın tahdidi olarak saydığı türlerden birine uyuyor ve bu türlerden birine dahil edilebiliyorsa, ismen sayılmamış olsa da FSEK anlamında hukuki korumadan yararlanabilecektir.⁸⁹ Objektif şartın bahsettiğimiz bu unsuru, üçlü ayırım yapan görüşe göre şekli şart olarak ayrıca değerlendirilmektedir.⁹⁰

Mobil uygulamalar, hala fikir ürünü ve düşünce iken yani objektif nitelikte somut bir şekilde anlaşılabilir bir ürün ortaya koyulmamışken bir eserden bahsedilemeyecektir. Ürün meydana gelmiş olmadıkça FSEK, fikirleri korumamaktadır.

FSEK sınırlı sayı ilkesini benimsemiş olduğundan mobil uygulamaların bu kanun kapsamında isminin sayılıp sayılmadığına bakmak gerekmektedir. FSEK m. 2/1 *“İlim ve edebiyat eserleri şunlardır: Herhangi bir şekilde dil ve yazı ile ifade olunan eserler ve her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları.”*⁹¹ demek suretiyle bilgisayar programlarının ilim ve edebiyat eseri olarak sayılacağından bahsetmiştir. Türk hukuk literatüründe bilgisayar programları ile yazılımlar genellikle aynı anlamda kullanıldığından, bir yazılım olan mobil uygulamalar da bilgisayar programları içerisinde kanun kapsamına dâhil edilebilecektir. Bu sayede FSEK kapsamında eser niteliği kazanabilecektir.

Mobil uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı arasındaki sözleşmelerin incelenmesinden önce, bu sözleşmelerin kurulmasına aracılık eden üçüncü kişiler ve onların hukuki niteliğinden de kısaca bahsedilecektir.

1.2.5. Mobil Uygulamaların Edinilmesine Yardımcı Üçüncü Kişiler

1.2.5.1. Genel Olarak

Yakın geçmişte yazılımlar disket, cd, dvd, flash bellek gibi veri taşıyıcıları ile son kullanıcıya gönderilmekte iken artık teknolojinin ve internet servis sağlayıcılarının gelişmesi ile beraber artık yazılımlar internette indirilebilmektedir. Günümüzde bulut

⁸⁸ Tekinalp, s. 109. Karasu/Suluk/Nal, s.43. Uğur, s. 42. Erel, s.52-55. Bozbel, s. 31. Şahin, s. 25. Dalyan, s. 73. Aksu, s. 74. Arbek, s. 104.

⁸⁹ Uğur, s.43. Tüysüz, s. 38. Bozbel, s. 31. Şahin, s. 26-27. Aksu, s. 74. Arbek, s. 104.

⁹⁰ Karasu/Suluk/Nal, s.42.

⁹¹ 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, R.G.: T. 13/12/1951 S. 7981.

sisteminin gelişimi, yakın gelecekte ise uzaktan erişim sayesinde başka bir cihazdaki uygulamanın kullanımının mümkün olabileceği sinyallerini vermekte, dolayısıyla yazılımların indirilmesi gerekliliği de ortadan kalkabilecektir.

Mobil uygulamalar uygulama geliştiricisinin kendi sitesi veya veri tabanından indirilmesi yoluyla edinilebileceği gibi üçüncü kişi niteliğinde internet sitelerinden veya mobil uygulama mağazalarından edinilebilmektedirler. Mobil işletim sistemleri genellikle üçüncü parti mobil uygulamaların işletim sistemine ve kullanıcı verilerine zarar verebilecek nitelikte olabileceği ihtimaline binaen nispeten daha güvenilir mobil uygulama mağazalarından uygulama edinilmesini desteklemekte hatta bazı mobil işletim sistemleri mobil uygulama mağazaları haricinde mobil uygulama edinilmesini yasaklamaktadır.

1.2.5.2. Mobil Uygulama Mağazaları

Mobil uygulamanın edinilme sürecinde kullanıcı ile geliştiricinin güvenli ve kolay bir şekilde aktarım sağlanması büyük önem arz etmektedir. İnternet vasıtasıyla işlem yapan tarafların fiziki olarak birbirlerinden uzak ve genelde farklı ülkelerde bulunmalarının yol açmış olduğu güvensizlik ile tarafların birbirlerinin kimlik ve yetkilerini kontrol etmesinin zor olması elektronik ortamda yapılan ticaretin gelişmesini etkileyen en önemli faktörlerdir.⁹² Mobil uygulama edinilme sürecinde de aynı etkenler bulunmaktadır, bu etkenlerin bir nebze de olsa ortadan kalkabilmesi için mobil uygulama mağazaları⁹³ oluşturulmuştur.

Uygulama mağazaları, genelde “Application Store”ün kısaltması olan App Store olarak hayatımıza girmiştir. Uygulama mağazaları, temel olarak kullanıcıların yazılım programlarını indirebileceği çevrimiçi bir giriş kapısı olarak tanımlanabilmektedir.⁹⁴ Akıllı telefon ve tablet kullanımı arttıkça uygulama mağazalarına erişim sayısı da artmaktadır.

Uygulama yüklemek için en güvenilir yerler, cihazın sahip olduğu işletim sisteminin bağlı bulunduğu uygulama mağazalarıdır. Bu mağazalardan, cihaza uygun olan sürümdeki uygulamalar, daha güvenli bir şekilde ve cihaza zarar vermeden

---

⁹² Kenan Mehmet Ekici, **e-Ticaret**, 1. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara 2013, s.89.

⁹³ Bundan sonra “*uygulama mağazası*” olarak da bahsedilecektir.

⁹⁴ Ala Rabea, “Privacy Concerns On Mobile Applications Vis-À-Vis The Number Of Permissions Requested By Android Apps”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019, s. 4.

yüklenebilecektir.⁹⁵ Android mobil işletim sistemine ait cihazlar için Google Play Store, iOS mobil işletim sistemine ait cihazlar için ise Apple AppStore işletim sistemine bağlı uygulama mağazaları olarak örnek verilebilir.

Uygulama mağazaları, kişiselleştirilmemiş çeşitli uygulama kategorileri altında, indirilme sayıları, kullanıcı değerlendirmeleri ve editörler tarafından seçilen uygulamalar gibi argümanlar kullanılarak müşteriye en iyi uygulamayı sunmaya çalışırlar.⁹⁶

Uygulama mağazaları tüketicilerin mağazada bulunan uygulamalar hakkında bilgi sahibi olabilmesi için kullanıcı değerlendirmelerini herkese açık hale getirirler.⁹⁷ Kullanıcılar, uygulama hakkında genellikle birden beşe kadar derecede veya yüzdelik dilimlere göre puan vererek uygulamanın verimliliği hakkında yorum yapabilmektedirler. Bu sayede mobil uygulamayı edinmek isteyen kullanıcıların aklındaki soru işaretlerinin, daha önceden mobil uygulamayı edinen kullanıcıların yorumları sayesinde giderilmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak bu yorumlar ve puanlar aynı uygulamaya ait birden fazla sürümün ortalamasıdır, uygulamanın eski sürümünde verilen puanlar da dahil olduğundan tam olarak doğruyu yansıtmamaktadır.⁹⁸ Ayrıca rakip firmaların da olumsuz yorumları bulunabileceğinden yorum ve puanların gerçeği yansıtmasında sapma gerçekleşebilecektir.

Mobil uygulama mağazalarının bir diğer önemli özelliği, uygulamalar üçüncü kişiler (gerçek veya tüzel) tarafından geliştirilerek mobil uygulama mağazalarında kullanıcıya sunulduğu için uygulama mağazalarındaki ortam tekelleşmeden uzak bir ortamdır. Yani uygulama geliştiricileri tarafından rekabet ortamı oluşmaktadır. Rekabet ortamı da uygulama geliştiricilerinin daha iyi hizmet sunmak için kendi aralarında yarışmasını sağlamakta, bu durum da kullanıcıların daha kaliteli uygulamalara sahip olmasını ve daha iyi hizmet almasını sağlamaktadır.

Mobil uygulamanın edinilmesi sürecinde genelde üç adet taraf bulunmakta ve bu taraflar arasında üçlü bir yapı söz konusudur. Yani mobil uygulamalara ilişkin sözleşmeler kategorize edildiği takdirde; mobil uygulama mağazaları ile mobil

---

⁹⁵ Hakan İlgar, "Mobil Uygulamalarda Erişim İzinleri", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2016, s.7.

⁹⁶ Perin Ünal, s.20.

⁹⁷ Bin Fu, liu Lin ve diğerleri, "Why People Hate Your App: Making Sense Of User Feedback In A Mobile App Store", **Proceedings of the 19th ACM SIGKDD International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining (KDD '13)**, New York 2013, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=6C79E2E822BF6862FEF8D1B46623FA77?doi=10.1.1.360.6471&rep=rep1&type=pdf>, s.1276.

⁹⁸ Bin Fu, liu Lin ve diğerleri, s.1276.

uygulama geliştiricileri arasındaki sözleşmeler, mobil uygulama mağazaları ile mobil uygulama kullanıcısı arasındaki sözleşmeler ve son olarak mobil uygulama geliştiricisi ile mobil uygulama kullanıcısı arasındaki sözleşmeler olmak üzere üç çeşit sözleşme tipinden bahsedilebilecektir. Çalışmamızın esas konusu mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmeleri olduğundan diğer sözleşmelerin sadece varlığına ve özelliklerine ilişkin kısa bir değerlendirme yapılacak, detaylarına girilmeyecektir. Ardından bu çalışmanın ikinci bölümünde esas konu olan mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmeleri detaylı olarak incelenecektir.

1.2.5.2.1. Uygulama Mağazası ile Uygulama Geliştiricisi Arasında Kurulan Sözleşmeler

Mobil uygulama geliştiricilerinin⁹⁹, hazırladıkları uygulamaları uygulama mağazalarında yayımlayabilmeleri için ilgili uygulama mağazalarında geliştirici hesabı oluşturmaları gerekmektedir. Bu hesabın oluşturulması ve uygulamanın uygulama mağazasında yer alabilmesi için uygulama geliştiricisinin, uygulama mağazasının hizmet sözleşmesini kabul etmesi gerekmektedir. Bazı uygulama mağazaları geliştirici ile arasındaki ilişkiyi dağıtım ilişkisi olarak tanımlamakta iken¹⁰⁰, bazı uygulama mağazaları ise geliştirici ile arasındaki ilişkiyi ajans ilişkisi olarak tanımlamaktadır¹⁰¹. Mobil uygulama geliştiricisi ile uygulama mağazası arasındaki ilişkiye ajans sözleşmesi tanımı daha uygun düşmektedir.¹⁰² Zira mobil uygulama mağazası, uygulama geliştiricisinden mobil uygulamayı kendi adına temin ederek kullanıcıya sunmaktan ziyade, uygulama geliştirici adına mağazasına koyarak aracılık hizmeti sunmaktadır.

Bu sözleşmelerin içerdiği hükümlerin, mobil uygulama mağazaları tarafından birden çok uygulama geliştiricisi ile kurulmak üzere önceden hazırlandığı için genellikle kendilerini yasal sorumluluktan kurtarma niyetiyle konulmuş hükümler olduğu dikkat çekmektedir. Bu sözleşmeler incelendiği takdirde, genel itibariyle herhangi bir sorumluluk teorisi kapsamında uygulama mağazalarının geliştiricilere karşı

⁹⁹ Bundan sonra “uygulama geliştiricisi” veya “geliştirici” olarak da bahsedilecektir.

¹⁰⁰ Örneğin; Google, **Google Play Geliştirici Dağıtım Sözleşmesi**, https://play.google.com/intl/ALL_tr/about/developer-distribution-agreement.html, e.t.: 29.02.2020

¹⁰¹ Örneğin; Apple, **Apple Geliştirici Sözleşmesi**, <https://developer.apple.com/terms/apple-developer-agreement/Apple-Developer-Agreement-English.pdf>, e.t.:29.02.2020

¹⁰² Türkan Hazal Kaptan, Legal Liability Issues of Mobile Application Relationships in Europe: Liability of mobile application distributors towards developers and end-users with regards to developers stance as consumers, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, The Faculty of Law of The University of Oslo, Oslo 2015, https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/49734/ICTL-THESIS_8002.pdf?sequence=1&isAllowed=y, e.t.: 29.02.2020, s.13.

hiçbir sorumluluk taşımadığını açık şekilde anladığından ve kabul ettiğinden bahseden hükümler yer almaktadır. Ayrıca bu sözleşmelerde genellikle mobil uygulama mağazaları ile mobil uygulama geliştiricisi arasındaki uyuşmazlıklarda uyuşmazlığı giderecek mahkemeler yetki yönünden belirlenmiştir. Ancak dünyanın dört bir yanından uygulama geliştiricileri uygulama mağazalarının bu şartlarını kabul ettikleri için ilgili ülkeler arasındaki milletlerarası özel hukuk hükümlerine göre değerlendirme yapılarak yargılama merciinin seçilmesi gerekecektir.

Tezimizin esas konusunun bu sözleşmeler olmaması itibarıyla yalnızca bu sözleşmelerin varlığına değinilmiştir, bu sözleşme türünün Türk hukuk sistemindeki karşılığı, sözleşmenin niteliği ve içeriği irdelenmeyecektir.

1.2.5.2.2. Uygulama Mağazası ile Kullanıcı Arasında Kurulan Sözleşmeler

Her kullanıcı uygulama mağazasına kayıt olurken kayıt olduğu uygulama mağazası ile aralarında bir sözleşme ilişkisi kurulmaktadır. Bu sözleşme genellikle uygulama mağazalarının önceden birden çok kullanıcıya sunmak üzere oluşturmuş olduğu hükümlerdir ve kullanıcıyı ya bu hükümleri kabul etme ya da mobil uygulama mağazasını kullanmama yönünde bir ikileme sokmaktadır. Yukarıda da değinildiği üzere mobil uygulamaları edinmenin en güvenilir yolu mobil cihazın işletim sistemine bağlı mobil uygulama mağazasından uygulamaları edinmektir. Dolayısıyla, örnek vermek gerekirse android işletim sistemi kurulu bir cihaza sahip bir kullanıcı play store'un hizmet sözleşmesini kabul etmeden telefonda halihazırda yüklü gelen uygulamalar hariç hiçbir uygulamayı edinemeyeceği gibi, apple ios işletim sistemi kurulu bir cihaza sahip bir kullanıcı ise Apple'ın hüküm ve koşullarını kabul etmeden telefonda halihazırda yüklü gelen uygulamalar hariç hiçbir uygulamayı edinemeyecektir. Mobil uygulama mağazasının şartlarının kabul edilmemesi de akıllı telefon kullanıcısı için pek mantıklı bir durum olmayacaktır. Zira önce de açıkça belirttiğimiz üzere, mobil uygulamalar akıllı telefonların en önemli unsurlarından biridir.

Mobil uygulama mağazalarının, kullanıcılarına sunmuş olduğu sözleşmeler genellikle hukuki zeminde kendilerini sağlama almaya ve sorumluluklardan kurtulmaya yönelik hükümleri içermektedir. Bu hükümlerle beraber uygulama mağazaları kendilerini, uygulama geliştiricisi ile uygulama kullanıcısı arasındaki ilişkinin dışına çıkararak bu ilişkiden dolayı tarafların maruz kalabileceği yükümlülüklerden ve

tarafların aralarında doğabilecek olan ihtilaftan dolayı doğabilecek sorumluluktan muaf kalmaya çalışmaktadırlar.¹⁰³

Mobil uygulama mağazalarının mobil uygulama kullanıcıları ile yaptığı sözleşmelere sorumsuzluk şartı getiriyor olması, kendilerini tamamen sorumluluktan kurtarmayacaktır. Dünyanın dört bir yanından uygulama kullanıcıları uygulama mağazalarının bu şartlarını kabul ettikleri için ilgili ülkeler arasındaki milletlerarası özel hukuk hükümlerine göre değerlendirme yapılarak sorumluluk durumunun incelenmesi gerekecektir. Ayrıca son kullanıcının tüketici olduğu durumlarda bu çalışmanın üçüncü bölümünde incelenen genel işlem koşulları ve haksız şartlara ilişkin yaptırımlar bu sözleşmelerde de uygulama alanı bulacaktır.

Mobil uygulama mağazaları uygulama geliştiricisi ile kullanıcı arasındaki sözleşmelerin tarafı olmadıklarını belirterek sorumluluktan kurtulmaya çalışmakla beraber, uygulama geliştiricisinin kullanıcıya özel bir sözleşme sunmadığı durumlarda, uygulama mağazalarının kendi uygulamaları için oluşturmuş olduğu genel nitelikteki Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin uygulama geliştiricisi ile uygulama kullanıcısı arasında da geçerli olacağına dair hükümlere yer vermişlerdir.¹⁰⁴

Bu durum da göstermektedir ki, uygulama mağazalarından edinilen her uygulama kullanıcıya çalışmamızın devamında açıkça anlatacağımız son kullanıcı lisans sözleşmelerini sunmasa bile, uygulama geliştiricisi ile uygulama kullanıcısı arasındaki ilişkinin tasnifinde ve yorumunda genel hukuk kurallarına göre yorum yapmak gerekmeyecek ve uygulama mağazalarının sunmuş olduğu hükümler çerçevesinde değerlendirme yapılabilecektir.

---

¹⁰³ Kaptan, s.20. Örneğin, **Apple, Apple Medya Hizmetleri Hüküm ve Koşulları**, <https://www.apple.com/legal/internet-services/itunes/tr/terms.html>, e.t.:28.02.2020.

¹⁰⁴ Örneğin, **Apple, Apple Medya Hizmetleri Hüküm ve Koşulları**. Google, **Google Play Hizmet Şartları**, https://play.google.com/intl/tr_tr/about/play-terms/index.html, e.t.:01.03.2020.

İKİNCİ BÖLÜM

MOBİL UYGULAMA SON KULLANICI LİSANS SÖZLEŞMELERİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

2.1. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Tanımı

Sözleşme kavramı, tarafların hukuki bir sonuca yönelik karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla oluşan bir hukuki işlemdir.¹⁰⁵

İstatiksel olarak sıklıkla kullanıldığını tespit etmiş olduğumuz mobil uygulamaları mobil uygulama mağazaları vasıtasıyla piyasaya süren geliştiriciler ile bu mobil uygulamayı edinen mobil uygulama son kullanıcılarının arasında sözleşme olarak nitelendirilebilecek bir hukuki ilişkinin var olduğu aşikârdır. Zira taraflar arasında karşılıklı, birbirine uygun irade beyanları bulunmaktadır.

Mobil uygulama geliştiricilerinin ve mobil uygulama son kullanıcılarının aralarındaki ilişki sonucu birbirlerine karşı hak ve yükümlülüklerinin ne olduğunun belirlenebilmesi ile taraflar arasındaki uyuşmazlıkların çözümüne yardımcı olabilmesi için mobil uygulama geliştiricileri, son kullanıcılar ile aralarında uygulanacak hukuk normlarını önceden belirleme ihtiyacı duymuştur. Mobil uygulamanın kullanımı, bu kullanım sırasında tarafların edimleri, bu edimleri yerine getirmedikleri takdirde uygulanacak sonuçlar söz konusu sözleşmelerde yer almaktadır. Bu sayede taraflar arasında uygulanacak hükümler belirlenmiş olacaktır.

Yazılım geliştiricileri ile yazılım son kullanıcıları arasındaki sözleşmelere genellikle ‘End User License Agreement (EULA)’ denilmektedir. Birebir olarak Türkçe’ye çevrildiği takdirde bu tip sözleşmelere ‘Son Kullanıcı Lisans Sözleşmesi’ denildiği anlaşılabilecektir. Son kullanıcı lisans sözleşmeleri, yazılımın nasıl kullanılabileceğini, kullanılamayacağını ve üreticinin getirdiği kısıtlamaları detaylandıran sözleşmelerdir.¹⁰⁶

Mobil uygulamalar da bilgisayar yazılımlarına benzer olduğundan, mobil uygulama geliştiricileri ile mobil uygulama son kullanıcıları arasındaki sözleşmelere de “Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmesi” denilebilecektir.

¹⁰⁵ Necip Kocayusufpaşaoğlu, Rona Serozan ve diğerleri, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: 1**, Filiz Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul 2017, s.165. Uğur, s.50.

¹⁰⁶ Webopedia, **EULA - End-User License Agreement**, <https://www.webopedia.com/TERM/E/EULA.html>, e.t.: 03.03.2020

Tüm bu hususlar göz önüne alınarak bir tanım yapılmak istendiği takdirde, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi, geliştiricisi tarafından bir mobil uygulamanın kullanımının belirli bir ücret veya başka bir amaçla son kullanıcıya devredildiği, bunun koşullarını, kapsamını, sınırlarını, tarafların hak ve borçlarını içeren, konusunu bir mobil uygulamanın kullanma hakkının devrinin oluşturduğu sözleşme olarak tanımlanabilecektir.

2.2. Konusu

FSEK'e göre eser sahibi bir eserden doğan manevi ve mali haklara sahip olmaktadır.¹⁰⁷ Eser sahibi kural olarak eser üzerindeki manevi hakların kullanımını bir başkasına devredememektedir.¹⁰⁸ Eser sahibi eser üzerindeki mali haklara ilişkin sözleşme ve tasarruflar sayesinde eserlerden iktisaden yararlanabilmektedir.¹⁰⁹ Bu sözleşme ve tasarrufların konusunu da esas itibariyle mali haklar oluşturmaktadır.¹¹⁰

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin konusunu da eser sahibinin mali haklarından biri olan eserin kullanım hakkının devri oluşturmaktadır. Yani bu sözleşme ile beraber mobil uygulama geliştiricisi, mobil uygulama son kullanıcıya mobil uygulamanın kullanım hakkını devretmeyi taahhüt etmektedir.

2.3. Sözleşmenin Unsurları

2.3.1. Genel Olarak

Sözleşmede yer alan hükümler esaslı noktalar ve yan noktalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹¹¹ Esaslı noktalar ise objektif ve sübjektif esaslı noktalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Objektif veya sübjektif bakımdan esaslı olmayan bütün noktalar yan nokta sayılmaktadırlar.¹¹²

Objektif açıdan sözleşmenin içerdiği esaslı noktalar; *esaslı noktalar (essentialia negotii)*, *doğal (tabi) noktalar (naturalia negotii)* ve aslında bulunmayıp, sonradan ve dıştan gelen anlamında olmak üzere *arızı noktalar (accidentalia negotii)* olmak üzere

---

¹⁰⁷ Uğur, s.52.

¹⁰⁸ Uğur, s.53.

¹⁰⁹ Uğur, s.53.

¹¹⁰ Uğur, s.53. Tüysüz, s. 70.

¹¹¹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.174. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 25. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s.233.

¹¹² Eren, Genel Hükümler, s.237. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.176.

üçte ayrılmaktadır.¹¹³ Ancak objektif esaslı nokta denilince ilk akla gelen *essentialia negotii* kavramı içinde yer alan esas noktalar.¹¹⁴ Bu kapsama, sözleşmenin kanunda yapılan tanımında yer alan zorunlu unsurlar girmektedir.¹¹⁵ İsimli sözleşmelerde ise esaslı noktalar sözleşmenin anlamlı bir bütün oluşturması için aranan şartlardır ve bu şartlar sözleşmenin içeriğinden, anlam ve niteliğinden anlaşılabilir.¹¹⁶

Sübjektif açıdan esaslı noktalar, objektif bakımdan yan noktalar içerisinde yer almakla beraber, taraflardan birinin, diğer tarafça bilinebilir bir şekilde esaslı nokta haline getirmesiyle oluşan noktalar.¹¹⁷

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin unsurları, mobil uygulama geliştiricisinin lisanslama hizmetini kullanıcıya sağlaması ve bu hususta tarafların anlaşması şeklinde sayılabilecektir. Bu borç ilişkisi çerçevesinde uygulama geliştiricisinin son kullanıcıdan ücret veya bir başka fayda sağlaması mümkün olabileceği gibi son kullanıcıya asli edim yükümlülüğü yüklenmeyen bir borç ilişkisinin kurulabilmesi de mümkündür.¹¹⁸ Dolayısıyla ücret unsuru mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin zorunlu bir unsuru değildir.

2.3.2. Tarafların Anlaşması

Sözleşmenin kurulması için tarafların anlaşması ve borç altına girmesi yeterlidir, edimlerin gerçekleşmesi sözleşmenin ifasına ilişkin bir husustur.¹¹⁹ Dolayısıyla mobil uygulamanın son kullanıcıya teslim edilmiş olması sözleşmenin kurulması açısından şart değildir.

Elektronik ortamdaki hukuki ilişkiler, kişilerin hukuki sonuç gerçekleşmesi amacına yönelik irade beyanlarının sayısallaştırılmış veriler yardımıyla açıklanması suretiyle gerçekleşmektedir.¹²⁰

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'na göre kurulan sözleşmeler hazırlar arası ve hazır olmayanlar arası sözleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır. Aynı ayırım elektronik ortamda kurulan sözleşmeler için de geçerlidir. Bu husus belirlenirken taraflar

¹¹³ Eren, Genel Hükümler, s.233. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.175.

¹¹⁴ Eren, Genel Hükümler, s.234. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.175.

¹¹⁵ Eren, Genel Hükümler, s.234. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.174. M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Vedat Kitapçılık, 7. Bası, İstanbul 2009, s. 64.

¹¹⁶ Eren, Genel Hükümler, s.235. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.175.

¹¹⁷ Eren, Genel Hükümler, s.235. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.175. Oğuzman/Öz, s. 65.

¹¹⁸ Bu hususa aşağıda detaylı olarak değinilecektir. s. 58 vd.

¹¹⁹ Mustafa Göktürk Yıldız, **Son Kullanıcıyla Akdedilen Elektronik Haberleşme Hizmeti Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2012, s.33.

¹²⁰ Sinan Sami AKKURT, "Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 60, S. 1, Ankara 2011, s.25.

arasındaki mesafe önem arz etmemektedir.¹²¹ Tarafların, icap ve kabul beyanları açıklanır açıklanmaz öğrenebileceği bir halde bulunmalarını sağlayan herhangi bir ortam veya araç kullanıyor olmaları, kurdukları sözleşmenin “hazırlar arası sözleşme” olması sonucunu doğurmaktadır.¹²²

Bilindiği üzere TBK m. 8’e göre öneren, önerisi ile bağlı olmadığını açıkça belirtmiş veya durumun gereğinden bu husus anlaşılıyorsa bağlayıcı olmayan öneri olmakla birlikte fiyatını göstererek mal sergilenmesi, aksi açıkça ve kolaylıkla anlaşılmadıkça öneri sayılmaktadır.¹²³ Mobil uygulamaların mobil uygulama mağazalarında sergilenmesi de icap sayılacaktır. Zira mobil uygulamayı, mobil uygulama mağazasında sunan kişinin bu irade beyanı ile bağlanmak istediği, sözleşme kurma iradesinin kesin olarak bulunduğu, son kullanıcı olan muhatap tarafından veya objektif bir üçüncü kişi tarafından anlaşılabilir niteliktedir.¹²⁴ Bu hususa Avrupa Birliği’nin elektronik ticaret hakkındaki direktifinin 11. maddesinde de değinilmekte, web sayfasında hizmet sunumuna ilişkin irade beyanların icap olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır.¹²⁵ Zira ilgili maddede hizmet sunanın (service provider) kullanıcının kabulüne ilişkin irade beyanının varlığını gecikmeksizin onaylaması gerektiğinden bahsetmekte, kullanıcının kabul beyanından bahsedilebilmesi için ise hizmet sunanın icapta bulunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Elektronik ortamda hizmet veya mal sunmayı taahhüt eden bir web sitesinden faydalanmayı dileyen kişinin buna ilişkin irade açıklamasını derhal algılayarak, hizmet veya mal sunumuna yönelik taahhüdü işleme koyan bir sistemde, taraflar arasında kurulan sözleşme hazırlar arasında kurulmuş kabul edilmektedir.¹²⁶ Zira elektronik ortamda hizmet sağlayıcılarının veya satıcıların oluşturduğu, kullanıcının kabul beyanıyla birlikte sözleşmenin hemen kurulduğu ve taahhüdün uygulamaya koyulduğu sistemde kişi tarafından yapılan aktif bir hareket bulunmamakla birlikte, bu tip durumlarda çoğunlukla kişi tarafından yapılmış bir iradenin mevcudiyeti kabul

¹²¹ Gezde, s. 131.

¹²² Oğuzman/Öz, s. 54. Gezder, s. 132. Akkurt, s.31. Çiğdem Kırca, “İnternette Sözleşme Kurulması”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C.20, S.4, Ankara 2000, s. 107. Gamze Turan, “Elektronik Sözleşmeler ve Elektronik Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, S. 77, Ankara 2008, s.94.

¹²³ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, R.G.: 04/02/2011 S. 27836.

¹²⁴ Kırca, s.104.

¹²⁵ European Parliament, Directive 2000/31/EC Of The European Parliament And Of The Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market (Directive on electronic commerce), **Official Journal of the European Communities**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0031>, e.t.: 12.03.2020 s. 12.

¹²⁶ Gezder, s. 110. Akkurt, s.32.

edilmektedir.¹²⁷ Çünkü beyanda bulunan hizmet sağlayıcısı veya satıcı, burada yalnızca irade beyanının kurulması ve karşı tarafa iletilmesinde bilgisayardan yararlanmaktadır. Bu beyan, daha evvel belirlenmiş parametreler aracılığıyla yapılmaktadır ve bu irade beyanlarının arkasında, onları programlayan, devre dışı bırakıp bırakmama konusunda nihai sözü söyleme hak ve iktidarını haiz insan iradesi yatmaktadır.¹²⁸ Dolayısıyla elektronik ortamda otomatik olarak irade beyanlarında bulunabilecek biçimde programlayan ve işleten kişi, bu hareketi ile önceden ve genel olarak, ‘eylem’, ‘hukuki sonuç’ ve ‘beyan’ iradelerini açığa vurmuş sayılacaktır.¹²⁹ Böyle bir bilgisayar sistemi kullanan bir müteşebbis, bu sistem aracılığıyla yapılan irade beyanlarıyla bağlı olacağı konusunda karşı tarafta yani tüketicide haklı bir güven oluşturmaktadır dolayısıyla bu tür beyanların kendisine izafe edilmesi gerekmektedir.¹³⁰

Elektronik ticaret, doğrudan ve dolaylı elektronik ticaret olarak ikiye ayrılmaktadır. Dolaylı elektronik ticarete, sözleşmenin kuruluşu elektronik ortamda gerçekleşmekle birlikte sözleşmenin ifası fiziksel ortamda gerçekleşmektedir. Doğrudan elektronik ticarete ise hem sözleşmenin kuruluşu hem de edimler elektronik ortamda ifa edilmektedir.¹³¹

Doğrudan (online) bir elektronik ticaret işlemi söz konusu olduğu durumlarda, sözleşme elektronik ortamda kurulduğu gibi, bunun ifası da yine elektronik ortamda gerçekleşmektedir.¹³² Bu durumlarda, edimin ifası bir yazılımın veya fikri eserin kopyalanarak bir cihazdan başka bir cihaza internet vasıtasıyla yüklenmesi suretiyle gerçekleşmektedir.¹³³ Dijital ürünlerde sayısız kopyalama imkanı bulunduğundan burada bir stok problemi mevcut değildir.¹³⁴ Bunun doğal bir sonucu olarak internet ortamında bir yazılımın, fikri eserin ya da müzik eserinin satışı mevzu bahis ise ve satıcının hiçbir ihtirazi kaydı yoksa, bu arz icap, tüketicinin beyanı da kabul olarak değerlendirilmelidir.¹³⁵

İnternet aracılığıyla kurulan sözleşmelerde kabul beyanı, web sayfasında ilan edilmiş olan genel koşulların altında yer alan “onaylıyorum” benzeri bir butona

---

¹²⁷ Gezder, s. 111. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.132. Yusuf Büyükay, İnternette Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması, **e-Akademi Dergisi**, S. 24, Şubat 2004, <http://www.e-akademi.org/makaleler/ybuyukay-7.htm>, e.t.:29.03.2020, N. 15.

¹²⁸ Gezder, s. 115. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.132. Büyükay, N. 15.

¹²⁹ Gezder, s. 115. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.132.

¹³⁰ Gezder, s. 116. Büyükay, N. 15.

¹³¹ Turan, s.90. Gezder,s. 38.

¹³² Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.187.

¹³³ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.188.

¹³⁴ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 188.

¹³⁵ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.188. Büyükay, N. 16.

tıklanması suretiyle açıklanabilecektir.¹³⁶ Mobil uygulama son kullanıcısının uygulamayı edinirken “sözleşmeyi onaylıyorum” vb. bir butona tıklaması, parmak izi veya yüz tanıma ile onay vermesi hallerinde kabul beyanının ortaya konulmuş olduğu varsayılabilir.

2.3.3. Lisanslama Hizmeti

Lisans kelimesi gerek günlük yaşamda gerekse hukuki metinlerde yetkili kılınmak, izin vermek anlamlarında kullanılmaktadır.¹³⁷ Lisans hakkı, herhangi bir hukuki işleme istinaden lisans alanın sahip olduğu faydalanma hakkı veya yetkisi olarak tanımlanabilmektedir.¹³⁸ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de uygulama geliştiricisi son kullanıcıya uygulanmadan faydalanması için hak veya yetki tanımaktadır.

FSEK, Sözleşme ve Tasarruflar başlığı altındaki 48. maddesinin 1. fıkrasında mali hakların devri tanımlarken 2. fıkrasında “*Mali hakları sadece kullanma salahiyeti de diğer bir kimseye bırakılabilir. (Ruhsat).*” demek suretiyle eser sahibinin mali haklarını kullanma yetkisini bir başka kişiye verebileceği hüküm altına alınmış ve bu durum ruhsat olarak isimlendirilmiştir. Ancak öğretilerde ve uygulamada buna ruhsat denildiği gibi lisans da denilmektedir.¹³⁹

Lisans işlemiyle kullanım yetkilerini devredilse bile eser sahibinde mali haklar kalmaya devam etmektedir. Ayrıca kanun ruhsatı, hak sahibini kısıtlayıp kısıtlamama ölçütüne göre sınıflandırmakta ve FSEK 56. maddede “*Ruhsat; mali hak sahibinin başkalarına da aynı ruhsatı vermesine mâni değilse (basit ruhsat), yalnız bir kimseye mahsus olduğu takdirde (tam ruhsat) tır. Kanun veya sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça her ruhsat basit sayılır. Basit ruhsatlar hakkında hasılat kirasına, tam ruhsatlar hakkında intifa hakkına dair hükümler uygulanır.*” denilmektedir.

Ruhsat olarak tanımlanan mali hakkın kullanım yetkilerinin devri tasarruf işlemi kabul edilmektedir.¹⁴⁰ Doktrinde hâkim olan bu görüş Yargıtay tarafından da benimsenmekte ve lisanslama işleminin bir tasarruf işlemi olduğu kabul edilmektedir.¹⁴¹

¹³⁶ Gezder, s. 149. Turan, s.96. Oğuzman/Öz, s. 48.

¹³⁷ Uğur, s.67.

¹³⁸ Uğur, s.68.

¹³⁹ Karasu/Suluk/Nal, s.120. Uğur, s. 67.

¹⁴⁰ Uğur, s. 57. Ahu Eker Erkekoğlu, Yazılım Lisans Sözleşmeleri, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Özyeğin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019, s.33.

¹⁴¹ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi T: 26.04.1999, 1999/594 E., 1999/3250 K., www.lexpera.com, e.t.: 11.04.2020.

2.4. Tarafları

2.4.1. Mobil Uygulama Geliştiricisi

Mobil uygulama mağazalarındaki yüz binlerce uygulamanın her birinin yapımcısı, geliştiricisi bulunmaktadır. Uygulamanın tasarımı, kodlaması ve yayımlanmasına kadar her aşamasını üreten ve geliştiren, uygulamanın fikri hakları da dâhil olmak üzere, her türlü haklarına sahip olan gerçek ve tüzel kişilere “*geliştirici*” (*developer*) denilmektedir.

Tasnif edildiği takdirde esas olarak iki tür geliştirici bulunmaktadır, bunlar “*birinci parti geliştiriciler*” diğer bir deyişle “*ana akım geliştiriciler*” ve “*üçüncü parti geliştiricilerdir*”.¹⁴² Ana akım geliştiricilerden kasıt, sektörde önemli derecede pazar payına hâkim yazılım şirketleridir. Bunlar da genellikle Google gibi mobil işletim sistemleri üreticileri veya Facebook gibi evrensel düzeyde ağa sahip büyük şirketlerdir. Bu tarz büyük şirketler harici tüm geliştiriciler üçüncü parti geliştirici olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada, geliştirici ile kullanıcı arasındaki sözleşme inceleneceğinden ana akım geliştirici ile üçüncü parti geliştirici farkı gözetilmeyecektir.

2.4.1.1. Mobil Uygulamaların Eser Sahipliği

FSEK m. 1/B/b bendinde “*Eser sahibi: Eseri meydana getiren kişiyi ... ifade eder.*” demek suretiyle eser sahibinin tanımını yapmıştır.¹⁴³ Mobil uygulamaların da FSEK kapsamında eser olduğu tespit edildiğinden mobil uygulama geliştiricileri de “*eser sahibi*” kabul edilmektedir.

Eser sahipliği, bir eserden doğan manevi ve mali hakların oluşturduğu bütün üzerindeki haklardır.¹⁴⁴

Fikri haklar, mutlak haklar içerisinde yer almaktadır.¹⁴⁵ Dolayısıyla bu haklar, hak sahibi tarafından herkese karşı ileri sürülebileceği gibi, hak sahibi hakkın konusu üzerinde doğrudan doğruya tasarruf etme yetkisine sahiptir.¹⁴⁶

---

¹⁴² Md. Rashedul Islam ve diğerleri, “Mobile Application and Its Global Impact”, **International Journal of Engineering & Technology IJET-IJENS**, C. 10, S. 6, İsveç 2010, s. 75.

¹⁴³ Ateş, s. 13.

¹⁴⁴ Uğur, s.52. Ateş, s. 37. Beşiroğlu, s. 116. Arbek, s. 103.

¹⁴⁵ Uğur, s.21. Erel, s.24. Bozbel, s. 17.

¹⁴⁶ Uğur, s.21. Bozbel, s. 17.

2.4.1.1.1. Uygulama Geliştiricisinin Tek Kişi Olması Halinde

FSEK m. 8/1'e göre bir eserin sahibi o eseri meydana getiren kişidir. Eser meydana getirmenin maddi bir fiil olduğu kabul edildiğinden, eserin meydana getirilmesiyle beraber eser sahipliği sıfatı kendiliğinden edinilebilecektir.¹⁴⁷ Eser oluşturma amacıyla hareket etmeden eser meydana getirenler de eser sahibi olabilecektir, buna *yaratma gerçeği ilkesi* denmektedir.¹⁴⁸

Yaratma gerçeği ilkesi gereğince, uygulama geliştiricisinin geliştirdiği mobil uygulama, kullanılabilir hale geldiği anda hukuken bir eserin ortaya çıkmış olduğu söylenebilecektir.

2.4.1.1.2. Uygulama Geliştiricisinin Birden Çok Kişi Olması Halinde

FSEK m. 9'a göre birden çok kişinin meydana getirmiş olduğu eser, eser niteliklerini kaybetmeden bölümlere ayrılabilirse ortak (müşterek) eser sahipliğinden söz edilebilecektir.¹⁴⁹ Bu durumda her kişi, kendi meydana getirdiği kısmın veya bölümün eser sahibidir.¹⁵⁰ Her biri ayrı ayrı eser niteliğini haiz kısımların birleştirilmesiyle yeni bir eser meydana getirildiğinden FSEK m. 9/2 gereği, ortak eser sahipleri arasında güven ve sadakat ilişkisinin bulunması önem arz etmektedir.¹⁵¹

FSEK m. 10'a göre birden çok kişinin meydana getirmiş olduğu eser, eser niteliklerini kaybetmeden kısımlara ayrılamıyorsa yani ayrılmaz bir bütün oluşturuyorsa iştirak halinde eser sahipliğinden söz edilebilecektir.¹⁵² Ortak eser sahipliğinden farklı olarak hak sahipliği, ayrı eserlerin birleştirilmesi yönündeki sözleşme ile kurulmamakta, eserin ortaya koyulmasıyla beraber oluşmaktadır.¹⁵³

FSEK m. 10/2'ye göre iştirak halinde eser sahipliğinde, eser sahibi onu meydana getirenlerin birliği olan adi şirkettir.¹⁵⁴ Eserle ilgili kararları bu birlik almaktadır.¹⁵⁵ Hak ihlallerine karşı ise birliği oluşturan her kişi tek başına hareket edebilmektedir.¹⁵⁶

¹⁴⁷ Karasu/Suluk/Nal, s.79. Bozbel, s. 55. Şahin, s. 66. Beşiroğlu, s. 160. Arbek, s. 147.

¹⁴⁸ Karasu/Suluk/Nal, s.79. Tüysüz, s. 42. Bozbel, s. 55. Şahin, s. 66. Arbek, s. 147.

¹⁴⁹ Tekinalp, s. 150. Karasu/Suluk/Nal, s.80. Tüysüz, s. 43. Ateş, s. 190. Bozbel, s. 66. Şahin, s. 74. Beşiroğlu, s. 160. Dalyan, s. 95. Arbek, s. 150-151.

¹⁵⁰ Tekinalp, s. 150. Karasu/Suluk/Nal, s.80. Tüysüz, s. 43. Ateş, s. 190. Erel, s. 76. Bozbel, s. 66. Şahin, s. 74. Beşiroğlu, s. 160. Dalyan, s. 96. Arbek, s. 151.

¹⁵¹ Karasu/Suluk/Nal, s.81.

¹⁵² Karasu/Suluk/Nal, s.81. Tüysüz, s. 45. Ateş, s. 13. Bozbel, s. 67. Şahin, s. 75. Beşiroğlu, s. 166. Dalyan, s. 98. Arbek, s. 150.

¹⁵³ Karasu/Nal/Suluk, s.81. Bozbel, s. 67. Beşiroğlu, s. 166.

¹⁵⁴ Karasu/Nal/Suluk, s.81. Tüysüz, s. 46. Bozbel, s. 68. Şahin, s. 77. Beşiroğlu, s. 169. Dalyan, s. 99. Arbek, s. 150.

Mobil uygulamalar, birbirini tamamlayan kaynak kodları ve arayüzlerden oluşmaktadır. Dolayısıyla mobil uygulamanın eser niteliğini kaybetmeden kısımlara ayrılabilmesi söylenemeyecektir. Dolayısıyla mobil uygulamayı geliştiren birden fazla kişinin bulunması halinde bu mobil uygulamanın hak sahipliği konusunda adi şirkete ilişkin hükümler uygulanacaktır.

2.4.2. Mobil Uygulama Son Kullanıcısı

Genel kapsamda düşünüldüğünde, interneti etkin ve faydalı bir şekilde kullanarak bilgi toplumunu oluşturan bireylerin her biri kullanıcı olarak tanımlanabilmektedir. Kullanıcılar gerçek veya tüzel kişi olabilmekle beraber internette yayınlanmakta olan bilgi ve belgeleri izleyen, okuyan, kendi cihazına yükleyen ve sunulan hizmetten yararlanan kişilerdir.¹⁵⁷

Mobil uygulamalar özelinden bakıldığında ise mobil uygulamaları akıllı telefonlarına indiren, kuran ve kullanan veya yararlanan gerçek veya tüzel kişiye *kullanıcı* denilmektedir.

Kullanıcılar mobil uygulamayı edinirken öncelikle ihtiyaçlarına göre hareket ederler. Bunun dışında kullanım kolaylığı, sosyal etki, alınan zevk, güven, maliyet, kişiselleştirme, güç tüketimi, arayüz gibi etkenler önemli bir etkenlerdir.¹⁵⁸

Çalışmamızda mobil uygulama kullanıcısı olan tarafın “*son kullanıcı*” olarak tanımlanmasındaki esas neden, kullanıcının edindiği mobil uygulamayı tekrar üçüncü kişilere sunmayacak oluşudur.¹⁵⁹ Zira mobil uygulama kullanıcılarının edindiği uygulamayı üçüncü kişiye sunma amacı ve yetkisi bulunduğu takdirde mobil uygulama geliştiricisi ile mobil uygulama kullanıcısı arasındaki sözleşmenin mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi olmayacağı söylenebilecektir.

Kullanıcının kâr amacı gütmemesi her zaman mobil uygulamanın üçüncü kişiye sunulmasıyla gerçekleşmeyecektir. Örneğin, bir emlakçının veya oto galericinin ikinci el alım satım uygulaması kullanması da kullanıcının kâr amacı güderek mesleki amaçlarla mobil uygulamayı kullandığını gösterecektir. Kullanıcının ticari veya mesleki

---

¹⁵⁵ Karasu/Nal/Suluk, s.81. Tüysüz, s. 47. Bozbel, s. 68. Şahin, s. 77. Beşiroğlu, s. 169. Dalyan, s. 99. Arbek, s. 150.

¹⁵⁶ Karasu/Nal/Suluk, s.81. Tüysüz, s. 47. Bozbel, s. 68. Şahin, s. 79. Beşiroğlu, s. 171. Dalyan, s. 100. Arbek, s. 151.

¹⁵⁷ Sevil Yıldız, İnternet Servis Sağlayıcılar ve Cezai Sorumlulukları, **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, C.2, S.3, Konya 2002, s.171.

¹⁵⁸ Yiğit Aşiroğlu, “Consumer’s Mobile Application Usage In Turkey”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017, s. 15.

¹⁵⁹ Mustafa Göktürk Yıldız, s.13.

amaçlarla mobil uygulamaları kullandığı durumda, son kullanıcı tacir olarak tanımlanabilecektir.

Kullanıcılar uygulamayı ticari amaçla kullanabilecekleri gibi ticari veya mesleki olmayan amaçlarla da kullanabileceklerdir. Bu çalışmada, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi ticari veya mesleki olmayan amaçlarla mobil uygulamayı kullanan kullanıcılar yani tüketiciler açısından incelenecek olup ticari veya mesleki amaçlarla mobil uygulamayı kullananlar açısından değerlendirme yapılmayacaktır. Bu sebeple son kullanıcının tüketici olduğu varsayımıyla 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında inceleme yapılacak olup, bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel kanun niteliği taşıyan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu hükümleri üzerinden mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi incelenecektir.

2.4.2.1. Son Kullanıcının Tüketici Niteliği

Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun'un m. 3/1/k bendinde "*Tüketici: Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi, ... ifade eder.*"¹⁶⁰ denilmek suretiyle tüketicinin tanımı yapılmıştır. Yani ticari veya mesleki amaçlarla mobil uygulamayı kullanmayan son kullanıcı olarak bahsedilen taraf, tüketici olarak da nitelendirilebilecektir.¹⁶¹

2011/83 sayılı AB Yönergesi'nin 2/I maddesinde tüketicinin gerçek kişi olabileceği, Alman Medeni Kanunu'nda tüzel kişilerin tüketici kavramı dışında bırakıldığı, İsviçre Tüketici Kredisi Hakkında Federal Kanunu'nun 3. maddesinde de tüketicinin gerçek kişi olabileceği belirtilmiştir. Tüm bunlara rağmen TKHK tüzel kişilerin de tüketici kapsamında değerlendirilebileceğini öngörmüştür. Öğretide bir görüş, tüzel kişilerin tüketici sayılmaması gerektiğini düşünürken, bir başka görüş dernek, vakıf vb. gibi tüzel kişilerin, konum ve parasal olanaklar yönünden zayıf konumda olmasından dolayı, tüketici sıfatıyla korunmaya layık olduğunu, TKHK kapsamında tüketici olarak değerlendirilmesi gerektiğini düşünmektedir.¹⁶² Zira dernekler iktisadi amaç gütmeyip manevi amaç güden yani kanun deyimi ile kazanç paylaşma dışında bir amaç güden özel hukuk tüzel kişileridir.¹⁶³ Vakıflar ise genellikle manevi amaçlı tüzel kişiler olmakla beraber, mevzuatta iktisadi amaçlarla kurulmalarını

¹⁶⁰ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun, R.G.: T. 28/11/2013 S. 28835.

¹⁶¹ Aydoğdu, s. 181. Sezer Çabri, **6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 51. A. Özge Yenice Ceylan, "Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 13 S. 156, İstanbul 2015, s.73.

¹⁶² Karadağ, s. 102. Gezder, s. 47. Aydoğdu, s. 182. Çabri, s. 56. Yenice Ceylan, s. 83.

¹⁶³ Turgut Akıntürk/Jale G. Akipek/Derya Ateş Kahraman, **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Birinci Cilt**, Beta Basım Yayım, 14. Baskı, İstanbul 2018, s.524.

engelleyen herhangi bir hüküm bulunmadığından iktisadi amaçla da kurulabilmektedirler.¹⁶⁴

Tüzel kişilerden olan ticari şirketler açısından ise, yine bir görüşe göre gerçek kişi tüketicilerin yararlandığı korumadan, mesleki bir gelir elde etme amacı olmaksızın, sadece tüketim, yani nihai kullanım amacıyla hareket eden ticaret şirketler de faydalanmalı¹⁶⁵, diğer bir görüşe göre ise de tüzel kişi tacirlerin bütün iş ve işlemlerinin ticari iş niteliğinde olacağı gerekçesiyle TKHK kapsamına alınmamalıdır.¹⁶⁶

Her ne kadar genel işlem koşulları her türlü sözleşmeye, özellikle tüketici dışındaki ticari olsun olmasın her türlü sözleşmede düzenleyen karşısında bulunan tarafça talep edilmesi halinde uygulanacak ise de¹⁶⁷, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin hukuki tasnifi yapılırken son kullanıcının tüketici olduğu varsayılacaktır.

2.5. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Özellikleri

2.5.1. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Genel Özellikleri

2.5.1.1. Genel Olarak

Türk Borçlar Hukuku bakımından genel olarak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin, rızaya dayalı, sürekli borç doğuran, iki tarafa borç yükleyen, çerçeve ve genel işlem koşulları ihtiva eden bir sözleşme tipi olduğu söylenebilecektir.

2.5.1.2. Hukuki Sonuçlarına Göre Borç Sözleşmesi Olması

Sözleşmeler hukuk alanlarına göre sınıflandırıldığı takdirde, kişiler hukukuna giren, aile hukukuna giren, miras hukukuna giren, eşya hukukuna giren, borçlar hukukuna giren sözleşmeler olarak tasnif edilebilmesi mümkündür.¹⁶⁸

Sözleşmeler hukuki sonuçlarına göre, özellikle sözleşme iradesinin içeriğine göre borç sözleşmeleri, tasarruf sözleşmeleri ve statü sözleşmeleri olarak üçe ayrılırlar. Borç sözleşmeleri, taraflar arasında bir borç ilişkisi kuran sözleşmelerdir. Tasarruf sözleşmelerinde, taraflardan biri diğeri yararına bir hakkı veya hukuki ilişkiyi kesin

¹⁶⁴ Akıntürk/Akipek/Kahraman, s.525.

¹⁶⁵ Çabri, s. 59. Mustafa Taşkın, “Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı”, **Ankara Barosu Dergisi**, Y. 1997 S. 1, s. 36. İpek Yücer Aktürk, “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 20, Y. 2016, s. 119-120.

¹⁶⁶ Yenice Ceylan, s. 80.

¹⁶⁷ Eren, Genel Hükümler, s.217.

¹⁶⁸ Eren, Genel Hükümler, s.205.

olarak devretmekte, değiştirmekte, kısıtlamakta veya ortadan kaldırmaktadır. Statü sözleşmelerinde ise, kişinin sürekli bir sosyal ilişkini değiştiren sözleşmelerdir, evlilik veya evlatlık sözleşmesi gibi.¹⁶⁹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi, uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı arasında borç ilişkisi kurduğundan dolayı borç sözleşmesi olarak tasnif edilebilecektir. Dolayısıyla bu sözleşmenin kurulabilmesi için tasarruf şart değildir.

2.5.1.3. Bağımsız Sözleşme Olması

Sözleşmeler, bağımsız olup olmadıklarına göre ikiye ayrılmaktadırlar. Temel bir işleme ve özellikle başka bir sözleşmeye bağlı olan sözleşmelere bağımlı sözleşme denilmekteyken, başka herhangi bir işleme veya sözleşmeye bağımlı olmayan sözleşmelere bağımsız sözleşmeler denilmektedir. Sözleşmeler, ilke olarak bağımsız olarak kurulmaktadır.¹⁷⁰

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi, başka herhangi bir işleme veya başka bir sözleşmeye bağlı olmaksızın kurulduğundan bağımsız sözleşme olarak tasnif edilebilecektir.

2.5.1.4. İki Tarafa Borç Yükleyen Sözleşmelerden Olması

Edim ilişkisine göre sözleşmeler tek tarafa borç yükleyen sözleşmeler ve iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.¹⁷¹ Doktrinde bir başka görüşe, örneğin Eren'e göre çok taraflı sözleşmeler de edim ilişkisine göre sözleşme çeşitlerinden biridir.¹⁷²

İki tarafa borç yükleyen sözleşmeler ise tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler ve eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır.¹⁷³

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme şeklinde düzenlenebileceği gibi eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme şeklinde de düzenlenebilmektedir. Bu sebeple bu iki durum ayrı ayrı değerlendirilecektir.

---

¹⁶⁹ Eren, Genel Hükümler, s.204. Gökhan Antalya, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1**, Legal Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 212. Borçlandırıcı işlemlere ve tasarruf işlemlerine ilişkin detaylı bilgi için bkz. Eren, Genel Hükümler, s.171 vd. Yıldırım, s.58 vd. Kılıçoğlu, s. 48 vd. Antalya, s.114 vd.

¹⁷⁰ Eren, Genel Hükümler, s.204.

¹⁷¹ Eren, Genel Hükümler, s.210. Antalya, s. 219. Yıldırım, s. 53. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.98.

¹⁷² Eren, Genel Hükümler, s.212. Oğuzman/Öz, s.41.

¹⁷³ Eren, Genel Hükümler, s.210. Antalya, s.219. Yıldırım, s.54. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.98. Oğuzman/Öz, s. 42.

2.5.1.4.1. Tam İki Tarafa Borç Yükleyen Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmeleri

Tam iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde her iki taraf da birbirine karşı asli bir edim yüklenmekte, edimlerin değiş-tokuş edilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.¹⁷⁴

Mobil uygulamanın belirli bir ücret karşılığında edinildiği mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin tam iki tarafa borç yükleyen sözleşme olduğu söylenebilecektir. Çünkü uygulama geliştiricisi mobil uygulamayı kullanma yetkisini son kullanıcıya devretme asli edim yükümlülüğü altındayken son kullanıcı ise ücret ödeme asli edim yükümlülüğü altındadır.

2.5.1.4.2. Eksik İki Tarafa Borç Yükleyen Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmeleri

Eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerde ise yalnızca bir taraf asli edim yükümlülüğü altına girmekte, diğer taraf ise bu borç nedeniyle fakat ondan bağımsız olarak tali edim yükümlülüğü altına girmektedir.¹⁷⁵ Bu sözleşmelerde edimler arasında değiş-tokuş ilişkisi bulunmamakta, yani edimler karşılıklı olarak ifa edilmemektedir.¹⁷⁶

Mobil uygulamanın belirli bir ücret karşılığında edinilmediği, tamamen ücretsiz veya bazı diğer yan yükümlülükler karşılığında edinilebildiği mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme olduğu söylenebilecektir. Çünkü uygulama geliştiricisi mobil uygulamayı kullanma yetkisini son kullanıcıya devretme asli edim yükümlülüğü altındayken son kullanıcının herhangi bir asli edim yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak burada şunu da söylemekte yarar var ki, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşme olması halinde borç ilişkisi kurulmuş olacağından son kullanıcının birtakım yükümlülükleri bulunacaktır, bu hususa tarafların borçları başlıklı kısımda¹⁷⁷ detaylı olarak değinilecektir.

---

¹⁷⁴ Eren, Genel Hükümler, s.211. Antalya, s.219. Yıldırım, s.54. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.98-99. Uğur, s.51. Oğuzman/Öz, s. 42.

¹⁷⁵ Eren, Genel Hükümler, s.212. Antalya, s.220, Yıldırım, s.55. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.99-100. Uğur, s.51.

¹⁷⁶ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.99. Uğur, s.51.

¹⁷⁷ Bkz. s. 55 vd.

2.5.1.5. Çerçeve Sözleşme Olması

Tarafların daha sonrasında yapacakları özel, tekil sözleşmeler ile içini dolduracakları, tamamlayacakları; genel nitelikte kurulan sözleşmelere *çerçeve sözleşmeler* denilmektedir.¹⁷⁸ Çerçeve sözleşme ile taraflar ileriye yönelik karar alabilme özgürlüklerinden vazgeçmeyip, sadece kararların alınacağı alanın sınırlarını belirlemek ve bazı genel hususları önceden belli etmektedir.¹⁷⁹ Yani çerçeve sözleşmeler ile taraflar temel mekanizmayı kurmakla yetinmiş ve diğer ayrıntıların belirlenmesini, bu sınır ve esaslar dahilinde sonradan kurulacak diğer sözleşmelere bırakmışlardır.¹⁸⁰ Tarafların çerçeve sözleşme kurması, tarafları ileride münferit sözleşme yapma borcu yüklememektedir.¹⁸¹

Bu tip sözleşmelerde sonrasında yapılacak tamamlama, tek bir tarafa bırakılarak tek taraflı işlem ile de yapılabilmektedir.¹⁸²

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı arasındaki genel nitelikteki kuralları belirlemekte ve ileride daha detaylı sözleşme kurulmasına açık kapı bırakan bir sözleşme tipi olduğundan çerçeve sözleşme olarak tanımlanabilecektir.

2.5.1.6. Sürekli Borç İlişkisi Doğuran Sözleşme Olması

Zaman yönünden sözleşme türleri ani sözleşmeler, dönemli sözleşmeler ve sürekli sözleşmeler olarak üçe ayrılmaktadır.¹⁸³ Sürekli sözleşmelerde, asli edim yükümlülüğünün ifası belirli veya belirli olmayan bir zaman boyunca devam etmektedir. Bu tip sözleşmelerde asli edim, sözleşme sona erinceye kadar zaman içinde sürekli olarak ifa edilmektedir.¹⁸⁴

Lisans sözleşmeleri, sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerdir.¹⁸⁵ Zira lisans sözleşmesinde her ne kadar bazı edimler ani olarak gerçekleşebilmekte ise de tarafların lisans sözleşmesinden beklentileri ani edimlerin ifa edilmesiyle birlikte sona ermez. Gerçekten lisans verenin yükümlülüğü belirli bir zamana yayılmaktadır. Ayrıca

¹⁷⁸ Eren, Genel Hükümler, s.213. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.112. Mustafa Göktürk Yıldız, s. 68.

¹⁷⁹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.113.

¹⁸⁰ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.113.

¹⁸¹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.112. Mustafa Göktürk Yıldız, s. 69.

¹⁸² Eren, Genel Hükümler, s.213-214.

¹⁸³ Eren, Genel Hükümler, s.213. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.37. Uğur, s.52. Yıldırım, s.41.

¹⁸⁴ Eren, Genel Hükümler, s.213. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.37. Uğur, s.52. Yıldırım, s.42.

¹⁸⁵ Tüysüz, s. 84. Arbek, s. 82. Oğuzman/Öz, s. 44.

sözleşme sona ermediği sürece her iki tarafın hak ve yükümlülükleri aynen devam etmektedir.¹⁸⁶

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de tarafların borçları borç ilişkisi sona erinceye kadar devamlı olarak devam edeceğinden sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşme olarak tasnif edilebilecektir.

2.5.1.7. Sebebe Bağlı Olması

Bir tarafa kazandırma sağlayan sözleşmeler sebebe bağlı ve sebepten mücerret yani sebepten bağımsız olarak ikiye ayrılmaktadır.¹⁸⁷ Taraflarca üzerinde uyuşulan hukuki amaç (gaye), kazandırmayı sağlayan hukuki işlemin bir unsuru haline getirilmişse kazandırmanın sebebe bağlı yani illi olduğu söylenebilecektir.¹⁸⁸ Eğer hukuki sebep, kazandırmayı içeren hukuki işlemin olgusundan çıkarılmış, kazandırma hukuki sebepten soyutlanmış ise kazandırmanın illetten mücerret yani soyut olduğu söylenebilecektir.¹⁸⁹ Buradaki temel farklılık, tasarruf işlemi sebebe bağlı ise, onun geçerli olması borçlanma işlemi niteliğindeki temel ilişkinin geçerli olması halinde gerçekleşecektir; eğer tasarruf işlemi sebepten soyutlanmışsa, temel ilişki geçerli olmasa bile tasarruf işlemi geçerli olacaktır ve hükümlerini doğuracaktır.¹⁹⁰ Sebebe bağlı sözleşmelerde borçlanma işlemi niteliğindeki temel ilişki geçersiz olduğu takdirde tasarruf işlemi de geçersiz olacak ve bu durumda sebepsiz zenginleşmeye dair hükümler uygulama alanı bulacaktır.¹⁹¹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin kurulmasındaki amaç uygulamanın kullanım yetkisinin son kullanıcıya devridir. Dolayısıyla lisanslama hizmeti edimi içeren bu sözleşmenin kurulmasının sebepten bağımsız olduğu söylenemeyecek, bu sözleşmelerin sebebe bağlı yani illi bir sözleşme olduğu söylenebilecektir.

2.5.1.8. Rızai Sözleşme Olması

Rızai sözleşmeler, sözleşmenin kurulması ve sonuçlarını ortaya çıkarması için sadece tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının varlığının yeterli

---

¹⁸⁶ Erkekoğlu, s.60.

¹⁸⁷ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.119.

¹⁸⁸ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.119.

¹⁸⁹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.119.

¹⁹⁰ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.129.

¹⁹¹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.129.

olduğu sözleşmelerdir.¹⁹² Burada edimlerin ifa edilip edilmediği hususu sözleşmenin kurulması için önem arz etmemektedir.¹⁹³

Bu hususa ilişkin taahhüt ve tasarruf işlemine değinmekte yarar vardır. Hukuki işlem yapan kişinin mal varlığının aktifini doğrudan etkilemeyip bir harcamaya sebep olmayan ve kişinin pasifini etkileyen işlemlere taahhüt işlemleri denmektedir.¹⁹⁴ Hukuki işlem yapan kişinin mal varlığını doğrudan etkileyerek bir hakkı devreden, değıştiren veya bir yükümlülük altına sokan ya da bu yükümlülüğü kaldıran, mal varlığında bir harcamaya sebep olarak onun aktifini etkileyen işlemlere tasarruf işlemi denmektedir.¹⁹⁵

FSEK m. 50/1 eserin mali haklarının devrine ilişkin tasarruf işlemlerine dair taahhütlerin, eser daha meydana getirilmeden önce yapılmış olsa bile geçerli olacağını belirtmektedir. Bu hüküm lisans sözleşmesinin rızai niteliğini teyit etmektedir.¹⁹⁶ Dolayısıyla lisans sözleşmesinin rızai sözleşme niteliğinde olduğu söylenebilecektir.¹⁹⁷

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin kurulması için de uygulamanın karşı tarafa yani son kullanıcıya teslim edilmesi şart değildir. Tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının bulunması sözleşmenin kurulması için yeterlidir. Dolayısıyla mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi rızai sözleşmelerden sayılabilecektir.

2.5.1.9. Genel İşlem Koşulları İhtiva Eden Sözleşmelerden Olması

Elektronik ortamda hizmet sunumu, elektronik ortamda satış ve bilgi edinilmesine yönelik sözleşmeler olmak üzere neredeyse tüm elektronik sözleşmeler, önceden bir tarafça hazırlanmış genel işlem koşulları içeren katılmalı sözleşmelerdir. Burada katılmalı sözleşme kavramı, sözleşmenin karşı tarafının, önceden hazırlanan sözleşme içeriğini tartışabilme ve değıştirebilme imkanından yoksun olarak akdedilen sözleşmeleri ifade etmektedir.¹⁹⁸

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi de genel işlem koşulları ihtiva eden sözleşmelerdendir. Bu husus üçüncü bölümde ayrıntılı olarak incelenecektir.

¹⁹² Eren, Genel Hükümler, s.223. Yıldırım, s.10.

¹⁹³ Eren, Genel Hükümler, s.223. Yıldırım, s.10.

¹⁹⁴ Uğur, s.54.

¹⁹⁵ Uğur, s.54.

¹⁹⁶ Erkekoğlu, s.58.

¹⁹⁷ Tüysüz, s. 75.

¹⁹⁸ Akkurt, s.33. Oğuzman/Öz, s. 45. Safa Reisoğlu, **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Basım Yayın, 23. Bası, İstanbul 2012, s. 70.

2.6.1. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Kuruluşuna İlişkin Özellikleri

2.6.1.1. Mesafeli Sözleşme Olarak Kurulması

Mesafeli sözleşmelerin yıllar içerisinde hızla gelişmesinin bir sonucu olarak Avrupa Birliği'nde, Birlik genelinde bir politika oluşturabilmek, mevcut hukuki problemler ile olası hukuki problemlere, özellikle tüketicinin korunması bakış açısıyla çözüm üretebilmek ve üye ülke mevzuatında yakınlaşmayı sağlayabilmek amacı ile 20.05.1997 tarihinde Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunmasına İlişkin Direktif¹⁹⁹ kabul edilmiştir.²⁰⁰ Bu direktifteki temel amaç tüketicinin mümkün olan en üst düzeyde korunmasının sağlanması ile üye devletlerde yaşayan tüm tüketicilerin aynı koşullarda mal ve hizmetlerden faydalanmasının sağlanmasına imkân tanımaktır.²⁰¹ Avrupa Birliği'nin direktifinde '*mesafeli sözleşmeler*' ifadesi kullanılarak, aralarında belirli bir mesafe bulunan kişiler arasında kurulan, edim konusunun mal teslimi yanında hizmet ifasını da kapsayacak biçimde geniş tutulduğu bir faaliyeti ifade eden bir kavram kullanılmıştır.²⁰² Türk Hukuku'nda da bu yöntem belirlenerek ilgili kavram geniş tutulmaya çalışılmış, TKHK'de ve Mesafeli Sözleşmelere Dair Yönetmelik (MSDY)'te mesafeli sözleşme kavramı kullanılmıştır. Ardından 6/3/2011 tarihli ve 27866 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mesafeli Sözleşmelere Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılarak 27.11.2014 tarihli 29188 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir.

Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği'nin m. 4/1/e bendinde "*Mesafeli sözleşme, Satıcı veya sağlayıcı ile tüketicinin eş zamanlı fiziksel varlığı olmaksızın, mal veya hizmetlerin uzaktan pazarlanmasına yönelik olarak oluşturulmuş bir sistem çerçevesinde, taraflar arasında sözleşmenin kurulduğu ana kadar ve kurulduğu an da dahil olmak üzere uzaktan iletişim araçlarının kullanılması suretiyle kurulan sözleşmeleri, ifade eder.*" şeklinde mesafeli sözleşme tanımlanmıştır.²⁰³

¹⁹⁹ European Parliament, Directive 97/7/EC Of The European Parliament And Of The Council of 20 May 1997 On The Protection Of Consumers In Respect Of Distance Contracts, **Official Journal of the European Communities**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997L0007&from=EN>, e.t.:22.03.2020.

²⁰⁰ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 214. Şebnem Akipek, "Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması Hakkında Avrupa Birliği Direktifi ve Türkiye'nin Uyumu", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 21, S. 4, Ankara 2002, s.47.

²⁰¹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 214. Akipek, Mesafeli Sözleşmeler, s.47.

²⁰² Ahmet Bülter, "Tüketicinin Korunması Hukukunda Mesafeli Sözleşme Kavramı", **Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi**, C. 11, S. 13, Ankara 2003, s.14.

²⁰³ Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği, e.t.:15.03.2020

Mesafeli sözleşmeden bahsedebilmek için gerekli olan unsurlar; iletişim vasıtalarının kullanılması, tüketiciyle karşı karşıya gelinmemesi, uzaktan pazarlama sisteminin kurulması, mesafeli sözleşme hükümlerinin uygulanmayacağı istisnai sözleşme türlerinden olmaması ve tarafların anlaşması şeklinde sıralanabilir.²⁰⁴ TKHK m. 48'e göre bir sözleşmenin mesafeli sözleşme kabul edilebilmesi için satıcı veya sağlayıcının uzaktan pazarlamaya yönelik bir sistem veya organizasyon oluşturması gerekmektedir.²⁰⁵ Dolayısıyla böyle bir organizasyon ya da sistem oluşturulmaksızın bir veya birkaç defa yapılan uzaktan iletişim araçları kullanılarak yapılan sözleşmeler mesafeli sözleşme sayılmayacaktır.²⁰⁶ Ayrıca bir sözleşmenin mesafeli sözleşme olarak kabul edilebilmesi için uzaktan pazarlamaya yönelik bir sistem veya organizasyonun, yalnızca sözleşmenin kurulması aşamasında değil, sözleşmenin kuruluş sürecinin tamamında kullanılması gerekmektedir.²⁰⁷

MSDY'deki ilgili tanım maddesinde “... ve diğer iletişim araçlarıyla” ifadesi kullanılarak sınırlı olmayan, ilerde çıkabilecek yeni iletişim vasıtalarını da içine alacak bir ifade kullanma yoluna gidilmiştir. Bu şekilde bir düzenleme yoluna gidilmesi gelecekte meydana gelecek gelişmeler karşısında ilgili mevzuatın muhtemel eksikliğini baştan önlemeye yöneliktir.²⁰⁸

Mesafeli sözleşmeler hakkındaki hükümler, satım veya kira gibi başlı başına bir sözleşme tipini düzenlememiş, yalnızca sözleşmenin kurulma şeklini (kapıdan satışlarda olduğu gibi) düzenlemiş bulunmaktadır.²⁰⁹ Bu bağlamda, mesafeli sözleşmelerin ayırıcı özelliği olan esas nokta, sözleşmenin kuruluş aşamasında kendisini göstermektedir.²¹⁰

Tüketicileri korumak için öngörülen mesafeli sözleşmelere ilişkin düzenlemelerin temelinde; mal sunan veya hizmet sağlayan tarafın konu hakkında bilgi ve tecrübeye sahip olmasına rağmen tüketicinin bilgi ve tecrübeden yoksun olması, tüketicinin karşı tarafın varlığı, kimliği ve güvenilirliği hakkında bilgi sahibi olmaksızın

---

²⁰⁴ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.215. Gezder, s. 28. Mustafa Göktürk Yıldız, s. 78. Özge Uzun Kazmacı, “İnternet Ortamında Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.22, S.3, İstanbul 2016, s. 2793-2794.

²⁰⁵ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.215. Uzun Kazmacı, s. 2795. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, R.G.: T. 28/11/2013 S. 28835.

²⁰⁶ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.215. Uzun Kazmacı, s. 2795. Mustafa Topaloğlu, “Mesafeli Sözleşmeler”, **Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S.3, İstanbul 2016, s. 18.

²⁰⁷ Uzun Kazmacı, s. 2795. Esen Kabaş, “İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2015, s.52.

²⁰⁸ Oğuz Gökhan Yılmaz, “Tüketici Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C. 4, S. 14, Ankara 2013, s.1014.

²⁰⁹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.214. Büyükay, N. 7. Gezder, s. 26.

²¹⁰ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.214. Kabaş, s.52. Gezder, s. 26.

hukuki ilişki içerisine girmesi ve tüketicinin sunulan hizmetin kendi amaçlarına ne dereceye kadar uygun düştüğü konusunda açık bir fikir sahibi olmaması yatmaktadır.²¹¹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi TKHK kapsamında sayılmış olan mesafeli sözleşmelerden sayılabilecektir. Zira mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde, uzaktan pazarlama sistemi kurulmuş iletişim araçları kullanılmaktadır. Ayrıca uygulama geliştiricisi ile tüketici olan son kullanıcı karşı karşıya gelmemektedir. Mesafeli sözleşmenin unsurlarını barındırdığı için mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin bir mesafeli sözleşme olduğu söylenebilecektir.

Ayrıca şu hususa da kısaca değinmek gerekir ki, her ne kadar 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da da elektronik iletişim araçları ile yapılan sözleşmeler düzenlenmiş olsa da 6502 sayılı TKHK münhasıran tüketici haklarını korumak için çıkartılmış özel bir kanun olması sebebiyle taraflardan birinin tüketici olması halinde TKHK hükümlerinin uygulanması gerektiği söylenebilecektir. Son kullanıcının tüketici olarak inceleneceğinden yukarıda bahsetmiştik. Bu sebeple mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesine 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun değil, 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun uygulanacaktır.

2.6.1.2. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin Şekli

2.6.1.2.1. Genel Olarak

TBK m. 12'ye göre genel olarak sözleşmelerde şekil serbestisi esastır. Yani sözleşmeler kanunda aksi belirtilmedikçe, hiçbir şekle bağlı değildir.²¹² Eğer kanunda ilgili sözleşme için şekil şartı öngörülmüş ise kanunda sözleşmeler için öngörülen şekil, kural olarak geçerlilik şeklidir.²¹³ Geçerlilik şekil şartına tabi olup da ilgili şekilde düzenlenmeyen sözleşmeler aksine görüşler mevcut olmakla beraber doktrinde ve uygulamada hâkim olan görüşe göre kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olmaktadır.²¹⁴

Sözleşmeler her ne kadar TBK'ye göre şekil şartına bağlı olmasalar da mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde tarafların birinin tüketici olması nedeniyle TKHK kapsamında, mobil uygulamaların eser niteliğinde olması nedeniyle de FSEK kapsamında şekil şartlarının ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

²¹¹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.216-217.

²¹² Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 272. Kılıçoğlu, s.107. Antalya, s. 139.

²¹³ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 273. Kılıçoğlu, s.107. Yıldırım, s.81. Antalya, s. 139.

²¹⁴ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 313. Yıldırım, s.81. Antalya, s. 139.

2.6.1.2.2. TKHK Kapsamında Şekil

Tüketicinin bilgilendirilmesi ve aydınlatılması, 6502 sayılı TKHK m. 1’de öngörülen, tüketici sözleşmesi kurulmadan önce, kurulması esnasında ve sözleşmenin devamı sırasında söz konusu olan bir yükümlülüktür.²¹⁵ Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği’nin ‘Ön bilgiler ve bilgilendirme formu’ başlıklı 5. maddesinde tüketicinin, mesafeli sözleşmenin kurulmadan önce satıcı veya sağlayıcının tüketiciyi bilgilendirmesi gerektiği hususlar detaylı bir biçimde sıralanmıştır. Yine aynı yönetmeliğin 6. maddesinde ise *“kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak en az on iki punto büyüklüğünde, anlaşılabilir bir dilde, açık, sade ve okunabilir bir şekilde satıcı veya sağlayıcı tarafından yazılı olarak veya kalıcı veri saklayıcısı ile bilgilendirilmek zorundadır.”* demek suretiyle tüketicinin nasıl bilgilendirileceği düzenlenmiştir. Ayrıca MSY m. 7 *“Satıcı veya sağlayıcı, tüketicinin 6 ncı maddede belirtilen yöntemlerle ön bilgileri edindiğini kullanılan uzaktan iletişim aracına uygun olarak teyit etmesini sağlamak zorundadır. Aksi halde sözleşme kurulmamış sayılır.”* demek suretiyle tüketiciyi korumak amacıyla mesafeli sözleşmelere ilişkin bir geçerlilik şartı benimsenmiştir.²¹⁶ Dolayısıyla ön bilgilendirme aşamasının, sadece matbu bir metnin düzenlenmesinden öteye geçerek, bir yandan tüketici tarafından da edinildiğinin teyit edilmesi zorunlu hale getirilmiştir.²¹⁷

Mesafeli Sözleşmeler Yönetmeliği’nde sözleşmenin kurulmamış sayılması yani yokluk şeklinde bir yaptırım öngörülmüştür. Öncelikle kanunda yokluk şeklinde bir geçersizlik yaptırımı öngörülmemiş, TKHK m. 48/2’de bilgilendirmenin zorunlu olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu hüküm emredici nitelikte olduğu için de TBK m. 27 gereğince kesin hükümsüzlük yaptırımı uygulanması gerekmektedir. Yönetmelik’le kanunla bağdaşmayan geçersizlik yaptırımı öngörülemeyeceği için sözleşmenin kurulmamış sayılması hükmü uygulanmayacak, sözleşmeye ilişkin geçersizliğin kesin hükümsüzlük olduğu varsayılacaktır. Ayrıca sözleşmenin kurulmamış sayılması yani yokluk yaptırımı tüketicinin aleyhine sonuç doğurabilecektir. Bu düzenleme karşısında satıcı veya sağlayıcı teyit işleminin yerine getirilmemiş olmasına dayanarak, sözleşmenin yok hükmünde olduğunu ileri sürerek edimini yerine getirmekten

---

²¹⁵ Uzun Kazmacı, s. 2802. İlhan Kara, **Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 1. Baskı, Engin Yayınevi, Ankara 2015, s.1022.

²¹⁶ Murat Aydoğdu, **Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 175.

²¹⁷ Gezder, s. 71. Aydoğdu, s. 175. Alper Utaş, **Türk Tüketici Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler**, http://www.dundarsir.com/uploads/video/174-1/Mesafeli_Sozlesmeler.pdf, e.t.: 26.03.2020, s.7.

kaçınabilecektir.²¹⁸ Bu durum da dürüstlük kuralına aykırı sonuç doğuracaktır. Bu sebeplerle ön bilgilendirme ve tüketicinin ön bilgileri edindiğinin teyidi mesafeli sözleşmelerde geçerlilik şartı olduğundan bu hususun yerine getirilmemesi yokluk olarak değil kesin hükümsüzlük olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Mesafeli sözleşmelerin kesin hükümsüzlük yaptırımıyla geçersiz olması da her zaman tüketici lehine olmayabileceğinden genel olarak kanunun amacına uymamaktadır. Dolayısıyla bilgilendirme ve ön bilgilendirmenin teyidi yükümlülüğüne aykırılık halinde tüketiciyi korumak icap ediyorsa, TKHK m.48/4'teki gibi tüketiciye cayma hakkı verilmesi kanunun amacına daha çok hizmet edecektir.

Ayrıca her ne kadar TKHK m. 48/2 ön bilgilendirme yapıldığı konusunda ispat yükünü satıcı veya sağlayıcıya yüklemiş olsa da tüketicinin ön bilgilendirme yapıldığını teyit etmesi hususunun ispatı konusunda düzenleme bulunmamaktadır. Gerek genel usul hukuk kuralları gerek de tüketici lehine yorum ilkesi gereğince tüketicinin bilgilendirme yapıldığını teyit etmiş olduğunun ispat yükünün de satıcı ya da sağlayıcıya ait olması gerekmektedir.²¹⁹

2.6.1.2.3. FSEK Kapsamında Şekil

FESK m. 52 “*Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.*” demek suretiyle lisans sözleşmelerinin yazılı olması gerektiği hükme bağlanmıştır. Buradaki yazılı şekil şartı geçerlilik şartı olduğundan yazılı biçimde düzenlenmeyen sözleşmeler geçersiz olacak ve kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.²²⁰

İnternet ortamında kurulan sözleşmelerde, kamu güvenine sahip resmi bir memur tarafından öngörülen usuller çerçevesinde yapılması gereken resmi şekle uyularak sözleşmenin kurulabilmesi mümkün değilken, adi yazılı şekle tabi işlemler için elektronik imza ve benzeri imza sistemleri ile sözleşmenin kurulabilmesi mümkündür.²²¹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin FSEK m. 52 kapsamında yazılı olarak düzenlenmesi gerektiğini varsaydığımız takdirde bir birtakım olumsuzluklar

²¹⁸ Uzun Kazmacı, s. 2805.

²¹⁹ Sibel Terzi, “Mesafeli Sözleşmelerde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü ve Sonuçları”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 12, S. 129, Mayıs 2017, s. 136. Aydoğdu, s. 175.

²²⁰ Beşiroğlu, s. 597. Arbek, s. 166.

²²¹ Kocayusufoğlu ve diğerleri, s. 297. Şebnem Akipek, Özel Hukuk ve İnternet, **İNET-TR’99**, 19-21 Kasım 1999, <http://inet-tr.org.tr/inetconf5/tammetin/hukuk.html>, e.t.: 08.11.2020.

karşımıza çıkacaktır. Söz konusu olumsuzluklardan dolayı şekil şartının mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde uygulanmaması gerektiği söylenebilecektir. Bu sakıncalara değinecek olursak;

- Öncelikle korunması gereken menfaatin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bir tarafta eser sahibinin eser sahipliğinden kaynaklanan mali haklarının korunması varken diğer tarafta konu hakkında bilgili olduğu iddia edilemeyecek son kullanıcı olan tüketici vardır. FSEK kapsamındaki şekil şartı eser sahibini korumaktayken, TKHK kapsamındaki şekil şartı tüketiciyi korumaktadır. Burada tüketicinin korunması eser sahibinin korunmasından daha fazla önem arz etmektedir. Zira eser sahibi burada üstün konumdadır. Dolayısıyla her ne kadar FSEK kapsamında eser sahibinin korunması için mali hakların kullanımının devri için şekil şartı getirilmişse de şekle aykırılık durumunda sözleşmenin kesin hükümsüz olacağı kabulü halinde tüketicinin aleyhine bir durum oluşacak ve kanun koyucunun tüketiciyi korumaya yönelik niyetinden uzaklaşmış olacaktır.

- Türkiye'nin tarafı olduğu uluslararası sözleşme olan Bern Sözleşmesi'ne TRIPS Sözleşmesi'nin yapmış olduğu atıfla beraber bilgisayar programlarının da eser niteliğinde korunması gerektiğine yukarıda değinmiştik.²²² Bern Sözleşmesi üye devletlerin, eser sahiplerinin haklarını koruyacağı asgari seviyeyi belirlemekle beraber kaynak ülkenin iç hukuk kurallarına göre korumanın sağlanacağı belirlenmiştir. Uygulama geliştiricisinin Türk vatandaşı olmadığı durumda yabancılık unsuru söz konusu olduğundan varsa ilgili ülkeyle Türkiye arasında düzenlenmiş bir sözleşmenin var olup olmadığına bakılacaktır, yoksa Bern Sözleşmesi'ndeki asgari şartları sağlamak şartıyla eser sahibinin hakları kaynak ülkenin mevzuatına göre korunacaktır. Kaynak ülkenin mevzuatında ise şekil mali haklara dair sözleşmelerin yazılı olması gerektiği yazmadığı takdirde yazılılık şartı gerekmeyecektir.

Uygulama geliştiricisi Türk vatandaşı olduğu takdirde kaynak ülke Türkiye olduğu için eser sahibinin hakları FSEK kapsamında korunacaktır. Bu durumda m. 52'deki yazılı şekil şartı uygulama alanı bulması gerekecektir. Bu şekil şartı, uygulama geliştiricileri açısından da son kullanıcılar açısından da külfet oluşturacağından son kullanıcılar yerli mobil uygulamalardan ziyade yabancı kaynaklı mobil uygulamaları edinmeye başlayacaktır. Bu durum yerli mobil uygulama geliştiricilerinin kar elde etmesini ve kendilerini geliştirebilmesini engelleyecektir. Bunun sonucu olarak mobil

---

²²² Bkz. s.16.

uygulama sektörüne ilişkin teknolojik gelişmelerde geri kalınacak ve ülkenin ekonomik olarak kendi kendine yetebilmesi güçleşecektir. Dolayısıyla ülke ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlama ihtimali olduğu için şekil şartının mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde uygulanmaması gerekecektir.

- Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi kurulurken her iki taraf da birbirine uygun karşılıklı irade beyanlarını ortaya koymuştur. Bundan sonraki süreçte edimler ifa edilerek taraflar sözleşmeden beklenen faydayı sağladığı takdirde *dürüstlük kuralı* ve *hakkın kötüye kullanılması yasağı* (TMK m. 2) ile *çelişkili davranış yasağı* (*venire contra factum proprium nemini licet*) gereği taraflar şekle aykırılığı iddia edemeyecektir.²²³ Sözleşmenin kanundaki şekil şartına aykırı şekilde düzenlendiğini dürüstlük kuralına aykırı bir şekilde ileri süren tarafın bu iddiası dinlenmeyecektir.²²⁴ Bu sebeple şekil zorunluluğunun pratikte bir önemi kalmayacaktır.

- Taraflar arasında hukuki bir ilişki olduğu çalışmamızın bu zamana kadar olan sürecinde ortaya konulmuştur. Sırf FSEK'nin eser sahibinin haklarını korumak için öngördüğü yazılılık şartı sağlanmadığı için sözleşmenin kesin olarak hükümsüz olduğu değerlendirildiğinde sözleşmeden dönme veya sözleşmenin feshi de söz konusu olamayacaktır. Taraflar arasında anlaşmazlık olduğunda sözleşme hükümlerine göre değil, olsa olsa sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre taraflar edimlerinin iadesini talep edebilecektir. Bu durum iki taraf için de olumsuzdur. Sözleşmenin, sözleşme yararına yorum ilkesi (*favor contractus*) gereği ayakta tutulması gerekmektedir.

Açıkladığımız sebeplerden ötürü mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yazılı şekil şartına uygun olarak sözleşmenin kurulması gerekmemektedir. Bu hususta kanunun lafzının dışına çıkılmaması için mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerine ilişkin özel bir kanun maddesi konulması veya FSEK m. 52'nin güncelleştirilmesi daha uygun olacaktır.

2.6.1.3. Sözleşmenin Kurulduğu An ile Hüküm ve Sonuçlarını Doğurduğu An

TBK'ye göre sözleşmenin kurulma anı ile ilgili hazırlar arası ve hazır olmayanlar arasında yapılan sözleşmelere ilişkin ayırım yapılmaktadır. Hazırlar arası sözleşmelerde açıklama teorisi esas alınarak muhatabın kabul beyanını açıkladığı anda sözleşmenin kurulduğu, hazır olmayanlar arasında ise varma teorisi esas alınarak

²²³ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 314 vd.

²²⁴ Yargıtay 15. Hukuk Dairesi'nin 1990/4035 E. 1990/1602 K. 05.04.1990 tarihli kararı

muhatabın kabul beyanının önerenin hakimiyet alanına girdiğinde sözleşmenin kurulmuş olduğu kabul edilmektedir.²²⁵

Elektronik sözleşmeler bağlamında ise sözleşmenin kurulduğu an, hem tarafların hazır olup olmaması mevzusu yönünden hem de aracı vasıtasıyla kurulan sözleşmelerde kabul beyanının önerene ulaştığı anın belirlenmesi yönünden tartışmalı ve somut olaya göre değerlendirilmesi gereken bir husustur.

İrade beyanının tam otomatik olabilmesi elektronik sözleşmelerde mümkündür. Bir iletişim sürecine bağlı olarak otonom bilgisayar sisteminin, kendisine gelen bir mesaja anında cevap vermesi halinde tam otomatik irade beyanından söz edilebilecektir. Yani kullanıcı, tercih veya ilgili işaretlemelerini belirttiğinde, ilgili yazılımlar sayesinde daha önceden işlenen iradeyle derhal karşılaşmaktadır. Bu tip durumlarda, hazırlar arası bir sözleşme kurulduğu varsayılabilir.²²⁶

Mobil uygulama mağazalarında sergilenen uygulamalar kullanıcılar tarafından indirilme butonuna basıldığında, kullanıcı kabul iradesini açıklamış olacaktır. İcapta bulunan mobil uygulama geliştiricisinin tam otomatik irade beyanı ile beraber sözleşme kurulmuş olacaktır. Dolayısıyla mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi son kullanıcının (muhatabın) sözleşmeyi kabul beyanında bulunduğu anda kurulmuş olacaktır.

Hazırlar arası sözleşmelerde, sözleşmenin kurulduğu anda sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğuracağından²²⁷, kullanıcının sözleşmeyi kabul beyanında bulunduğu anda yani indirme butonuna bastığı anda bu sözleşme hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır.

2.6.1.4. Sözleşmenin İfa Yeri

İfa yeri, borç konusunun alacaklının kullanabileceği, yararlanabileceği veya tasarruf edebileceği hakimiyet sahasını ifade etmektedir.²²⁸ Alacaklı borç konusundan borcun ifa yerinde ifa edilmesiyle birlikte haklarını kullanmaya başlamaktadır.²²⁹

---

²²⁵ Eren, Genel Hükümler, s.261-262. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.210. Kılıçoğlu, s.72. Yıldırım, s.75.

²²⁶ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.132. Adem Yelmen, "İnternette Sözleşmelerin Kurulması", **Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: 2, S: 2, Kayseri 2013, s. 81-100.

²²⁷ Kılıçoğlu, s.76. Yıldırım, s.75.

²²⁸ Kılıçoğlu, s.543.

²²⁹ Kılıçoğlu, s.543.

Sözleşmelerde irade serbestisi hakim olduğundan kural olarak taraflar sözleşmenin ifa yerini ve sözleşmeye uygulanacak hukuku seçme özgürlüğüne sahiptirler.²³⁰

Sözleşmeye uygulanacak hukuk açısından, tarafların hangi hukukun uygulanacağını kararlaştırmadıkları hallerde, yabancı unsur içeren, uluslararası sözleşmelerde, Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) m. 24 uyarınca, borcun ifa yeri hukuku uygulanması gerekmektedir.²³¹

Elektronik sözleşmelerin bir kısmında para borcu dışındaki edimin ifası da bilgisayar ağları aracılığıyla gerçekleşmekte, fiziksel ortama ihtiyaç bulunmamaktadır. Bu tip sözleşmelerde ifa yerinin neresi olduğu hususu, ifa işleminin nerede tamamlandığına bakılarak tespit edilecektir. Sözleşme konusu programın veya dijital içeriğin alıcının dijital aygıtına indirmesi ile ifa işlemi gerçekleşmiş olduğundan, ifa yerinin alıcının ifa sırasında bulunduğu yer olarak kabul edilmesi gerekecektir. Ancak dijital cihazlar mekândan bağımsız olduğundan ifa yerinin tespiti her zaman kolayca tespit edilemeyebilecektir. Bu sakıncaların giderilebilmesi için, somut olaya göre aksi kanıtlanmadığı sürece tüketici olan kişinin mutad meskeni, kişi tacir olması halinde işyerinin ifa yeri olarak kabul edilmesi gerekmektedir.²³²

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi açısından kullanıcının mobil uygulamayı edindiği sırada bulunduğu yerin tespiti neredeyse imkansızdır. Zira akıllı telefonlar mekândan bağımsız cihazlar olduğu için somut olaya göre mobil uygulamanın edinildiği yerin tespiti hususunun uygulamada sorun çıkarma ihtimali yüksektir. Bu sakıncanın giderilmesi için, kullanıcının mobil uygulamayı indirirken fiilen bulunduğu yerin değil de aksi ispatlanmadığı sürece yerleşim yerinin ifa yeri olarak kabul edilmesi daha uygun olacaktır.

2.6.1.5. Sözleşme Koşullarında Değişiklik Yapılması

Yazılım geliştiricisi, yazılım lisansını kullanıcıya sağladıktan sonra oluşabilecek sorunların tespiti üzerine yama veya düzeltme şeklinde güncellemeler yapabilmekte birlikte, yazılıma yeni özellikler eklemek için de güncellemeler yapılabilmektedir. Böyle güncellemeler yapıldığı takdirde yazılım son kullanıcı lisans sözleşmesine ek

²³⁰ Kılıçoğlu, s.545. Yıldırım, s.274.

²³¹ Akipek, Özel Hukuk ve İnternet.

²³² Hatice Özdemir Kocasakal, "Elektronik Sözleşmeler", **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 3, S. 1, İstanbul 2006, s. 53. Turan, s. 103.

hükümler getirilme gereksinimi duyulursa, yazılım bakım sözleşmesi adı altında yeni bir sözleşme yapılabileceği gibi kullanıcı lisans sözleşmesine ek maddeler getirmek suretiyle de bu eksiklik giderilebilmektedir.²³³

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin çerçeve sözleşme niteliğinde olduğundan yukarıda bahsetmiştik.²³⁴ Dolayısıyla ek hükümler getirilmesi gerektiği takdirde ilk çerçeve hükümlere aykırı olmayacak şekilde ek hükümler getirilebilir. Ancak bu durum da TKHK çerçevesinde değerlendirileceğinden usulüne uygun olarak bilgilendirilmenin yapılmış olması gerekmektedir.

2.7. Tarafların Borçları

2.7.1. Tarafların Dürüstlük Kuralına Uyma Yükümlülükleri

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin tarafları olan uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı, mobil uygulamanın üretilmesinden son kullanıcıya ulaşmasına kadar olan süreçte ve kullanıcının mobil uygulamayı kullanmaya devam ettiği süreçte bilişim etiğine uymak zorundadırlar. Bilişim etiği bilgilerin gerçekliği, doğru iletimi, gizliliği ve hesap verilebilirliğine dayalı ahlak kurallarını ele almaktadır.²³⁵ Bilişim etiği bir başka ifade ile “*netiquette*” kelimesi ile ifade edilebilmektedir. “*Netiquette*” kelimesi, ‘*internet (net)*’ ile etik yani davranış kuralları anlamına gelen ‘*etiquette*’ kelimesinden türetilmiş bir kelimedir.²³⁶ Yani “*netiquette*” kelimesi sanal âlemde uymak zorunda olunan görgü kuralları anlamına gelmekte ve günlük hayatta uymak zorunda olduğumuz etik kuralların sanal âlemdeki yansıması olarak tanımlanmaktadır.²³⁷

Sosyal hayattaki etik kurallar, hukukun genel prensiplerinden biri olan dürüstlük kuralı ile de benzerlik göstermektedir. Zira Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 2/1 “*Herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır.*”²³⁸ demek suretiyle kişilerin davranışlarında dürüst olması gerektiği

²³³ Gay Gordon-Byrne, “An IT Manager’s Guide to Controlling the Product Lifecycle”, **Buying, Supporting, Maintaining Software And Equipment**, CRC Press, New York in USA 2014, s.30-31.

²³⁴ Bkz. s.41.

²³⁵ Ali Kürşat Erümit, “Bilişim Etiği ve Güvenli İnternet Kullanımı”, **İnternet ve Ağ Toplumu**, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara 2019, s.129. Kazi Mostak Gausul Hoq, “Information Ethics and its Implications for Library and Information Professionals: A Contemporary Analysis”, **Philosophy and Progress**, <https://doi.org/10.3329/pp.v5i1i1-2.17677>, S.51-52, 2012, e.t.: 07/11/2020, s.39.

²³⁶ Virginia Shea, **Netiquette**, Albion Books, San Francisco 1994, <http://www.albion.com/netiquette/book/0963702513p20.html>, e.t.:23.02.2020, s.20.

²³⁷ Shea, s.20.

²³⁸ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu, R.G.: T. 08/12/2001 S. 24607.

belirtmiştir. Dolayısıyla özel hukuktaki her kişi gibi mobil uygulamaların tarafları da dürüstlük kuralına uymakla yükümlüdürler.

2.7.2. Uygulama Geliştiricisinin Borçları

2.7.2.1. Lisanslama Edimi

Lisans verenin ilk borcu, lisans alanın sözleşme konusu hak veya maddi olmayan maldan ekonomik olarak yararlanmasını sağlamaktır.²³⁹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde sözleşmenin konusu olarak karşımıza çıkan ve uygulama geliştiricisinin asli edim yükümlülüğü olan yükümlülük lisanslama edimidir. Lisanslama edimi, uygulamanın mali haklarının kullanmaya yetkili olan uygulama geliştiricisinin kullanma yetkisini son kullanıcıya devretmesidir.²⁴⁰

Burada sözleşmenin kurulmasına konu olarak esas teşkil eden lisanslama ediminin gerçekleşmesi için taahhüt işlemi yeterlidir. Ancak edimin ifası için uygulama geliştiricisinin mobil uygulamayı son kullanıcının erişimine açması gerekmektedir. Bu sayede son kullanıcı mobil uygulamayı kendi mobil cihazına indirebilmekte ve kullanabilmektedir.

Genellikle mobil uygulamanın edinilmesi mobil uygulamanın, bir ağ üzerinden, örneğin mobil uygulama mağazalarının bulut tabanlı arşivinden kullanıcının akıllı telefonuna (sabit diskinde) kaydedilmesi²⁴¹ ile mümkündür. Bu gibi hallerde, gerçekten cismen teslim edilen bir ‘şey’ bulunmaz. Burada söz konusu edilebilecek olanın, ancak fikri bir varlık olan yazılımın dijital içerik halinde aktarımı olacağı çok açık bir şekilde gözlenebilmektedir.²⁴²

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun’un m. 3/d bendinde “*Hizmet: Bir ücret veya menfaat karşılığında yapılan ya da yapılması taahhüt edilen mal sağlama dışındaki her türlü tüketici işleminin konusunu... ifade eder.*” demek suretiyle hizmet kavramının oldukça geniş tutulduğu, dolayısıyla Türk Borçlar Kanunu’ndaki iş görmeye konu olabilen klasik hizmet edimlerinin yanı sıra teknoloji alt yapılı hizmet edimlerinin de bu kapsamda sayılabileceği söylenebilmektedir.²⁴³

²³⁹ Dalyan, s. 203. Arbek, s. 175. Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara 2020, s.1019.

²⁴⁰ Dalyan, s. 203.

²⁴¹ Teknik açıdan daha doğru ifadesi ile indirilmesi = download.

²⁴² Nuri Erişgin, “Standart Yazılım Devrini Amaçlayan Sözleşmelerde Edimin Konusu Olarak Bilgisayar Programı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.48 S.1, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42683/514702>, e.t.:08.03.2020 s.231.

²⁴³ Mehmet Demir, **Mesafeli Sözleşmelerin İnternet Üzerinden Kurulması**, Turhan Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2004, s.24.

Dolayısıyla kullanıcılara hizmet sağlayan mobil uygulamalar da bu kapsamda değerlendirilebilecektir.

6502 sayılı TKHK'nin 48. maddesinin 3. fıkrasında satıcı veya sağlayıcının, tüketicinin siparişinin kendisine ulaştığı andan itibaren taahhüt edilen süre içinde edimini yerine getirmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu sebeple mobil uygulama geliştiricisi sözleşmenin kurulmasından belirli bir süre sonra edimini ifa etmeyi taahhüt etmişse belirlenen süre içerisinde, eğer belirli bir süre sonra edimini ifa etmeyi taahhüt etmemişse derhal edimini ifa etmesi gerekmektedir. Ancak pratiğe bakıldığında genellikle mobil uygulamalar mobil uygulama mağazalarında kullanıcıların erişimine açık ve derhal indirilebilir bir şekilde sergilenmektedir.

2.7.2.2. Kullanıma Uygun Bir Şekilde Uygulamanın Teslimi

Mobil uygulama geliştiricisi, vaat ettiği niteliğiyle uygulamayı son kullanıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Mobil uygulamanın vaat edilen nitelikte olmadığı durumda uygulama geliştiricisinin asli edim yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmediği söylenebilecektir. Bu halde lisans verenin, lisans alana karşı TBK m. 112'ye göre sorumluluğu bulunmaktadır.²⁴⁴

2.7.2.3. Yararlanmanın Devamını Sağlama

Lisans veren, lisans alanın hak veya maldan sözleşmeye uygun olarak yararlanmasını hem hak veya malın teslimi sırasında hem de sözleşme sona erinceye kadar sağlamakla yükümlüdür.²⁴⁵

Mobil uygulama geliştiricisi, mobil uygulamayı son kullanıcının kullanmasının devamını sağlama yükümlülüğü altındadır. Mobil uygulama geliştiricisinin bu yükümlülüğü sözleşmeden kaynaklanan bir yan edim yükümlülüğü olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla uygulama geliştiricisi bildirimde bulunmadan sözleşmeyi derhal feshedemeyecek ve kullanıcının uygulamaya erişimini kısıtlayamayacaktır. Sözleşmede aksi kararlaştırılmış olsa bile, yani uygulama geliştiricisinin sözleşmeyi derhal feshederek kullanıcının erişimini kısıtlayabileceği hükmü yer alsın bile bu hüküm haksız şart²⁴⁶ sayılacak ve hüküm kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.

²⁴⁴ Eren, Özel Hükümler, s.1019.

²⁴⁵ Eren, Özel Hükümler, s.1019. Arbek, s. 178.

²⁴⁶ Üçüncü bölümde detaylı olarak açıklanacaktır.

Uygulama geliştiricisinin bu yükümlülüğünün altında kullanıcının verilerinin uygulama içerisinde saklanıyor olma ihtimali yatmaktadır. Son kullanıcı kişisel verilerini kopyalama veya yedekleme imkânı bulamadan uygulamaya erişiminin kesilmesi, kendisini maddi ve manevi zarara uğramasına sebep olabilecektir. Dolayısıyla sürekli borç ilişkisi doğuran bu sözleşmelerde, uygulama geliştiricisinin sözleşmeyi feshinden ve uygulamaya son kullanıcının erişimini kısıtlamadan önce bildirimde bulunması gerekmektedir. Bu yükümlülüğün kaynağı olarak TMK m. 2 yani dürüstlük kuralı da gösterilebilir.

2.7.3. Son Kullanıcının Borçları

2.7.3.1. Ücret Ödeme Borcu

Lisans sözleşmeleri genel olarak lisans bedelini ödeme borcu doğuran sözleşmelerdendir.²⁴⁷ Ancak uygulama mağazalarında kullanıcıya sunulan bazı uygulamalar, ücretsiz olarak indirilebildiği gibi bazı uygulamalar belirli bir ücret karşılığında indirilebilmektedir.

Ücretli ve ücretsiz mobil uygulamaların haricinde esasen indirmesi bedava olup da daha fazla özelliğe erişebilmek için satın alma opsiyonu bulunan uygulamalar da vardır. Bu tarz uygulamalara freemium uygulamalar denilmektedir. Bu kelime *Free* (bedava) ve *Premium* (özel) kelimelerinden türetilmiş bir kelimedir. Ücretsiz olarak indirilen bu tarz uygulamalarda reklam izlemeden kullanabilmek, ek seviyeler veya araçlara ulaşabilmek gibi özelliklere erişebilmek için belirli bir ücret ödenmesi gerekmektedir.²⁴⁸

Tarafların yüz yüze olmadığı ve genellikle birbirlerini tanımadığı sanal alemdeki ticaretin güvenilebilirliğinin sağlanması için ödeme sistemlerinin de sağlıklı ve sorunsuz çalışması önem arz etmektedir. Uygulamada, elektronik ortamlarda yapılan alışverişlerde genellikle kredi kartı kullanılmakla beraber, elektronik para, sanal kartlar, elektronik çekler ve mobil ödeme sistemleri kullanılabilir.²⁴⁹ Gerçekten yaygın uygulama mağazaları olan Apple Appstore ve Google Playstore'un ödeme sistemlerine

---

²⁴⁷ Eren, Özel Hükümler, s.1020. Arbek, s. 183.

²⁴⁸ Terzici, s.63.

²⁴⁹ Umut Mülküt, "Elektronik Ticarete Mobil Uygulamaların Denetim ve Vergisel Boyutu", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017, s.19.

bakıldığında kredi kartı, banka kartları, sanal kartlar, mobil ödeme sistemleri, hediye kartları ile mobil uygulama ücretlerinin ödenmesi sağlanabilmektedir.²⁵⁰

2.7.3.2. Katlanma Borcu

Mobil uygulamaların bazılarının ücretli, bazılarının ücretsiz olduğuna yukarıda değinilmiştir. Ücretsiz olan mobil uygulamaların geliştiricilerinden bazıları mobil uygulamadan kazanç sağlamak adına uygulama içerisine reklam yerleştirmekte ve bu reklamların gösteriminden kazanç sağlamaktadır. Mobil uygulamayı ücretsiz olarak edinen son kullanıcı, uygulamada bulunan reklamlara katlanmakla yükümlüdür. Zira mobil uygulama geliştiricisinin emek ve mesai harcayarak bir mobil uygulamayı geliştirerek son kullanıcıya sunduğu takdirde bir menfaat elde etmek amacı olduğu dürüst, makul ve orta zekalı bir kişi tarafından tahmin edilebilir niteliktedir. Dolayısıyla ücret ödeme gibi bir asli edim yükümlülüğü altına girmemiş olan son kullanıcı, uygulama geliştiricisinin menfaat elde etmesi için uygun düşüğü ölçüde reklamlara katlanmakla yükümlüdür. Buradaki reklama katlanma yükümlülüğü, uygulama geliştiricisi tarafından sözleşmenin olmazsa olmaz unsuru olarak nitelendirilebileceği için sözleşmenin subjektif esaslı unsuru olacak ve ücret ödemeyerek reklamlı bir mobil uygulamayı edinen son kullanıcının asli edim yükümlülüğü olarak karşımıza çıkacaktır. Son kullanıcı mobil uygulamanın mobil cihazına kurulumunu sağlaması için öncelikle mobil uygulamayı mobil cihazına indirmesi (download) gerekmektedir. Mobil uygulamanın indirilebilmesi için mobil cihazın internete bağlı olması gerekmektedir. Son kullanıcının uygulamayı edinebilmesi için bir internet ağına bağlı bulunması ve indirilme sürecinde internetle bağlı olmaya katlanmak zorunda olması son kullanıcının katlanma yükümlülüklerinden bir tanesidir.

Mobil uygulama geliştiricileri, mobil uygulamalara yeni özellikler eklemek veya hataları gidermek için güncelleştirmeler yapabilmektedir. Son kullanıcılar edindikleri mobil uygulamaları güncellemek istedikleri takdirde, güncelleme boyunca bu uygulamayı kullanamayacaklardır. Bu kullanım kısıtlamaları son kullanıcıların katlanması gereken yükümlülüklerdendir.

---

²⁵⁰ <https://support.apple.com/tr-tr/HT202631#euoperussiacentralasia>, <https://support.google.com/googleplay/answer/2651410?co=GENIE.CountryCode%3DTurkey&hl=tr>, e.t.: 15.03.2020

2.7.3.3. Uygulama Geliştiricisinin Aleyhine Davranmama Yükümlülüğü

2.7.3.3.1. Genel Olarak

Diğer sürekli sözleşmelerde olduğu gibi taraflar belirsiz süreli olarak birbiriyle etkileşim halinde olduğundan ve güvene dayalı bir ilişkinin varlığından söz edilebileceğinden tarafların kanuna ve sözleşmeye aykırı davranmama yükümlülüğü bulunmaktadır. Lisans alan, sözleşme konusu hak veya maldan, bunların özelliklerine uygun bir biçimde özenle yararlanmak, mal veya hakka zarar verici her türlü davranıştan kaçınmak zorundadır.²⁵¹

2.7.3.3.2. Uygulamayı Kanuna ve Sözleşmeye Aykırı Kullanmama Borcu

TBK m. 27/1'e göre kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı veya konusu imkânsız olan sözleşmeler kesin olarak hükümsüz olmaktadır. Sözleşme her ne kadar TBK m. 27/1'e göre geçerli bir sözleşme olsa bile uygulama geliştiricisinin son kullanıcının verilerine erişme veya onları denetleyebilme yetkisi bulunmamaktadır. Burada son kullanıcının sözleşmeye ve kanuna uygun şekilde faydalanma yükümlülüğü bulunmaktadır.²⁵² Son kullanıcının mobil uygulama aracılığıyla kanuna, ahlaka, kamu düzenine ve kişilik haklarına aykırı davranışlarda bulunması, mobil uygulamayı ve dolayısıyla mobil uygulama geliştiricisinin de adını lekeleyeceğinden, son kullanıcının kanuna aykırı davranmama yükümlülüğü mevzuattan kaynaklanmakla beraber sözleşmeden de kaynaklanmaktadır. Örneğin, son kullanıcı mesajlaşma özelliğine sahip mobil uygulamayı kullanarak bir başkasını taciz ettiği takdirde son kullanıcının TCK kapsamında cezai sorumluluğunun yanında, bu olay sonucunda mobil uygulamanın tacize elverişli bir ortam olduğu gerekçesiyle kötü nam salması uygulama geliştiricisini zarara uğratacağından son kullanıcının bu anlamda sözleşme kapsamında da yükümlülüğü bulunmaktadır.

2.7.3.3.3. Başkasına Devretmeme Yükümlülüğü

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesiyle son kullanıcıya devredilen lisans konusu mobil uygulama bizzat son kullanıcı tarafından kullanılmalıdır.²⁵³ Sözleşmede aksi kararlaştırılmadığı sürece mobil uygulamalar yalnızca bir son

²⁵¹ Eren, Özel Hükümler, s.1020.

²⁵² Arbek, s. 187.

²⁵³ Arbek, s. 187.

kullanıcıya özgülenerek teslim edildiğinden son kullanıcının mobil uygulamayı ve mobil uygulamayı kullanım hakkını bir başka üçüncü kişiye devretmeme yükümlülüğü altındadır.

2.7.3.3.4. Tersine Mühendislik Yapmama Yükümlülüğü

Tersine mühendislik, var olan bir programın tasarlanma aşamaları doğrultusunda geriye doğru gitmek suretiyle söz konusu tasarımın nasıl ortaya çıktığının analiz edilmesi şeklinde tanımlanabilmektedir.²⁵⁴ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin tasarlanma aşamasında geriye doğru gidilerek yazılım kodlarının tespit edilmemesi hem sözleşmeden doğan hem de kanundan doğan bir yükümlülük olarak karşımıza çıkmaktadır.²⁵⁵ Zira tarafların dürüstlük kuralına uyması gerektiğinden yukarıda bahsetmiştik. Son kullanıcının, mobil uygulamanın yazılım kodlarını ele geçirerek mobil uygulama geliştiricisi aleyhine kullanmasının dürüstlük kuralına aykırı olduğu aşikardır.

2.8. Benzer Sözleşmelerle Karşılaştırılması (Karşılaştırma Suretiyle Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmesinin Hukuki Niteliğinin Tespit Edilmeye Çalışılması)

2.8.1. Genel Olarak

Borç doğuran sözleşmeler, kanunda düzenlenmiş olup olmamasına göre *isimli* (tipik) ve *isimsiz* (atipik) sözleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır.²⁵⁶

İsimli sözleşmeler veya diğer bir adıyla tip sözleşmeler, kanunda az veya çok ayrıntılı olarak düzenlenmiş olan belirli bir isme ve tipe sahip olan sözleşmelerdir.²⁵⁷ İsimli sözleşmeler özellikle TBK'nin ikinci kısmında (TBK m. 207 vd.) 'özel borç ilişkileri' adı altında düzenlenen sözleşmelerdir. Ayrıca diğer bazı özel kanunlarda düzenlenen sözleşmeler de belirli bir isme ve tipe sahip olduklarından isimli sözleşme olarak tanımlanmaktadır.²⁵⁸

²⁵⁴ Akdemir Kamalı, s.115. Carran S. Doughtrey, "Reverse Engineering of Software for Interoperability and Analysis", **Vanderbilt Law Review**, C. 145 S. 47, 1994, s.150-151.

²⁵⁵ Aksu, s. 153.

²⁵⁶ Eren, Özel Hükümler, s.17. Uğur, s.51.

²⁵⁷ Eren, Özel Hükümler, s.17. Uğur, s.51.

²⁵⁸ Eren, Genel Hükümler, s.207. Antalya, s. 214.

İsimsiz sözleşmeler, gerek TBK'nin özel borç ilişkileri bölümünde gerekse özel bir kanunda düzenlenmemiş olan sözleşmelerdir.²⁵⁹ Bu tür sözleşmelere 'isimsiz sözleşme = *Innominatvertraege*' denilmesindeki neden, bunların bir isimlerinin olmaması değil, sadece kanunlarda özel bir biçimde az veya çok ayrıntılı olarak düzenlenmemiş olmasıdır.²⁶⁰

Bu sözleşmelerin kurulabilmesindeki temel dayanak sözleşme özgürlüğüdür.²⁶¹ Sözleşme özgürlüğü ise irade özerkliğinin doğal bir uzantısı ve sonucudur.²⁶² TBK m. 26, taraflara hukuk düzeninin sınırları içerisinde sözleşmeyi diledikleri gibi düzenleme yetkisi vermiştir, yani burada hukuk düzenine aykırı olmama sınırı çizilmiştir.²⁶³

İsimsiz sözleşmeler içerdikleri esaslı unsurların, özellikle asli edim yükümlülüklerinin isimli sözleşmelere ait olup olmamasına göre karma ve kendine özgü (sui generis) sözleşmeler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.²⁶⁴

Doktrindeki bir görüşe göre isimsiz sözleşmeler kendi içerisinde içerdikleri asli edimlerin isimli sözleşmelere ait olup olmamasına göre karma sözleşmeler ile kendine özgü sözleşmeler olarak ikiye ayrılmaktadır.²⁶⁵ Karma sözleşmeler ise kendi içerisinde çift tipli karma sözleşmeler, birleşik (kombine) tipli karma sözleşmeler ve eklemeli karma sözleşmeler olmak üzere üçe ayrılmaktadır.²⁶⁶ Doktrindeki bir başka görüşe göre ise isimsiz sözleşmeler birleşik, karma ve kendine özgü sözleşmeler olarak üçe ayrılmaktadır.²⁶⁷

Kendine özgü yapısı olan sözleşmeler (sui generis sözleşmeler), kanunda düzenlenmiş herhangi bir isimli sözleşmenin unsurunu içermeyen edimleri, yine kanunda öngörülmemiş şekilde karşılıklı ilişkisi içerisinde yer veren ve isimsiz karma sözleşmelerden de olmayan sözleşmelerdendir.²⁶⁸

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin hukuki niteliğinin tespit edilebilmesi için öncelikle kanunda adı geçen sözleşmelerden biri olup olmadığı incelenecek ve bu amaç doğrultusunda benzer sözleşmelerle karşılaştırma yapılarak

²⁵⁹ Eren, Özel Hükümler, s.947. Uğur, s.51. Eren, Genel Hükümler, s.207. Antalya, s.215. Arbek, 79.

²⁶⁰ Eren, Özel Hükümler, s.947. Oğuzman/Öz, s. 43.

²⁶¹ Eren, Özel Hükümler, s.950. Uğur, s.51. Eren, Genel Hükümler, s.207. Antalya, s.215.

²⁶² Eren, Özel Hükümler, s.950.

²⁶³ Eren, Özel Hükümler, s.950. Uğur, s.51.

²⁶⁴ Eren, Özel Hükümler, s.952. Uğur, s.51. Arbek, 80. Oğuzman/Öz, s. 42.

²⁶⁵ Eren, Genel Hükümler, s.208.

²⁶⁶ Eren, Genel Hükümler, s.208.

²⁶⁷ Antalya, s. 215.

²⁶⁸ Eren, Genel Hükümler, s.209. Eren, Özel Hükümler, s.952. Antalya, s. 217.

mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin hukuki niteliği ayrı bir başlık altında incelenecektir.

2.8.2. Satış Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

TBK m. 207/1, satıcının satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme, alıcının ise buna karşılık bir bedel ödeme borcunu üstlendiği sözleşmelerin satış sözleşmesi olduğunu açıklamıştır.²⁶⁹ Aynı maddenin 3. fıkrasına göre ise bedelin belirlenebilir olması yeterli görülmektedir. Bedelin belirlenebilir olduğu gibi, satış konusu da belirlenebilir olmalı, bu belirlenebilirlikten kasıt objektif olarak belirlenebilirlik şartıdır.²⁷⁰ Bedel zorunlu olduğu için satış sözleşmesinin ivazlı sözleşme olduğu söylenebilecektir.²⁷¹ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin her zaman ivazlı bir sözleşme olmadığına yukarıda değinilmiştir, bu sebeple satış sözleşmesinden ayrılmaktadır.

Satış sözleşmeleri borç doğuran bir sözleşmedir.²⁷² Satıcı için, satılanı alıcıya teslim ve bunun üzerindeki hakkı ona geçirme; alıcı için de bir miktar para ödeme borcu doğmaktadır.²⁷³ Satış sözleşmesinde satıcı satım konusu malın mülkiyeti geçirme taahhüdünde bulunmaktayken²⁷⁴, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde lisans veren uygulama geliştiricisi uygulamanın mülkiyetini geçirme taahhüdünde bulunmaz.

Satış sözleşmesi rızai bir sözleşmedir, dolayısıyla iki tarafın karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları sözleşmenin kurulması için yeterlidir; bunun için, satıcının satılan şeyi alıcıya teslimi şart değildir.²⁷⁵ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi de aynı şekilde rızai bir sözleşmedir.

Satış sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olmakta, tarafların borçlanmış oldukları edim ve karşı-edim, karşılıklı değişim ilişkisi (synallagma) içinde bulunmaktadır.²⁷⁶ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi tam iki tarafa

²⁶⁹ Eren, Özel Hükümler, s.26. Cevdet Yavuz/Faruk Acar/Burak Özen, **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, Beta Basım Yayın, 12. Baskı, İstanbul 2013, s. 24.

²⁷⁰ Yavuz ve diğerleri, s. 27. Fahrettin Aral/Hasan Ayrancı; **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Yetkin Yayınları, 11. Baskı, Ankara 2015, s.69.

²⁷¹ Eren, Özel Hükümler, s.29.

²⁷² Eren, Özel Hükümler, s.28. Yavuz ve diğerleri, s. 25. Mustafa Alper Gümüş, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler Kısa Ders Kitabı**, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 14.

²⁷³ Eren, Özel Hükümler, s.28. Gümüş, s. 21.

²⁷⁴ Eren, Özel Hükümler, s.62. Yavuz ve diğerleri, s. 26.

²⁷⁵ Aral/Ayrancı, s.70. Eren, Özel Hükümler, s.29. Yavuz ve diğerleri, s. 24.

²⁷⁶ Aral/Ayrancı, s.70. Eren, Özel Hükümler, s.28. Yavuz ve diğerleri, s. 25. Gümüş, s. 14.

borç yükleyen bir sözleşme olabileceği gibi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Satış sözleşmesi ani edimleri ihtiva eden bir sözleşme türüdür. Satış sözleşmesinin içermiş olduğu asli edimler sürekli değil, kararlaştırılan zamanda bir defada yerine getirilen bir ani edimdir.²⁷⁷ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi kurulduğu takdirde taraflar edimlerini bir defada yerine getirerek kurtulamayacaktır, çünkü bu sözleşmeler sürekli edimli sözleşmelerdendir.

Her ne kadar aksi görüşler bulunsa da doktrindeki hâkim görüş ve İsviçre Federal Mahkemesi, satış sözleşmelerinde sebebe bağlılık (illilik) ilkesini kabul etmektedir.²⁷⁸ Dolayısıyla satış sözleşmesinin illi yani sebebe bağlı sözleşmelerdendir.²⁷⁹ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi de illi sözleşmelerdendir.

TBK m. 207/1'de satıcının satılanın zilyetlik ve mülkiyetini alıcıya devretme borcundan söz edildiği görülmektedir. Bu ifadeden her ne kadar satış sözleşmesinin konusunun sadece maddi bir varlığı ifade bulunan taşınır ve taşınmazlarla sınırlı olduğu düşünülse bile, doktrine ve uygulamaya göre burada sözü geçen mal eşya hukuku anlamında değil, malvarlığı hukuku anlamında değerlendirilmelidir.²⁸⁰ Satıcının malvarlığının aktifinde yer alan ve parayla ölçülebilen her türlü ekonomik değer, üzerinde hukuki hakimiyet kurmaya elverişli olduğu ölçüde '*satılan mal*' kavramı içerisinde yer almaktadır.²⁸¹ Dolayısıyla her türlü eşyanın, hakların, tabii kuvvetlerin veya diğer hukuki varlıkların satış sözleşmesine konu olabileceği kabul edilmektedir.²⁸² Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin konusunu ise fikir ve sanat eserleri üzerindeki fikri haklardan kaynaklanan mali yetkilerin kullanılmasının devri oluşturmaktadır.²⁸³ Dolayısıyla sözleşmenin konusu da farklılık göstermektedir.

Taşınır satış sözleşmelerinin geçerliliği, kural olarak herhangi bir şekilde tabi değildir.²⁸⁴ (TBK m. 11) Bununla birlikte, taraflar bu sözleşmenin belirli bir şekilde yapılması konusunda anlaşmış oldukları takdirde, kararlaştırılan şekilde uyulmadan yapılan sözleşme geçersiz olacaktır.²⁸⁵ (TBK m. 16/1) Mobil uygulama son kullanıcı lisans

---

²⁷⁷ Aral/ Ayrancı, s.71.

²⁷⁸ Eren, Özel Hükümler, s.30.

²⁷⁹ Aral/Ayrancı, s.72. Eren, Özel Hükümler, s.30.

²⁸⁰ Aral/Ayrancı, s.73. Eren, Özel Hükümler, s.31.

²⁸¹ Eren, Özel Hükümler, s.31.

²⁸² Aral/Ayrancı, s.73.

²⁸³ Erkekoğlu, s.48.

²⁸⁴ Eren, Özel Hükümler, s.38.

²⁸⁵ Eren, Özel Hükümler, s.38.

sözleşmeleri için de aynı şekilde şekil serbestisi bulunmakla birlikte, TKHK kapsamında tüketicinin bilgilendirilmesine yönelik hükümler saklıdır.

Taşınır satış sözleşmelerinde satılanın ifa yeri tarafların açık veya örtülü anlaşmalarına göre belirlenmektedir.²⁸⁶ Taraflar bir anlaşma yapmamışlarsa da kural olarak ifa yeri, parça satışında akdin kurulduğu anda satılan şeyin bulunduğu yer, çeşit satışında ise akdin kurulduğu andaki satıcının ikametgahıdır.²⁸⁷ Bununla birlikte taraflar, satıcının zilyetliği geçirme borcunu gönderilecek veya götürülecek borç olarak kararlaştırabilmektedirler.²⁸⁸ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin ifa yeri ise yukarıda da detaylı olarak değinildiği üzere son kullanıcının ikametgah adresi olarak tespit edilebilecektir.

Satış sözleşmesinde sözleşmenin taraflarının kural olarak birbirlerini aydınlatma yükümlülüğü bulunmamaktadır.²⁸⁹ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde son kullanıcının tüketici olduğu kabul edilmiş olduğundan TKHK kapsamında uygulama geliştiricisinin son kullanıcıyı aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Tüm bu sebeplerle satış sözleşmesi ile mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmeleri arasında benzerlik bulunmasına rağmen satış sözleşmesi tabiri tam olarak bu sözleşmeyi karşılayamamaktadır.

2.8.3. Yayım Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Türk Borçlar Kanunu'nun 487. maddesinde yayım sözleşmesi, "*Yayım sözleşmesi, bir fikir ve sanat eseri sahibinin veya halefinin, o eseri yayımlanmak üzere yayımcıya bırakmayı, yayımcının da onu çoğaltarak yayımlamayı üstlendiği sözleşmedir.*" şeklinde tanımlanmıştır.

Yayım sözleşmesine göre eser sahibi eserini yayımcıya bırakma borcu altındadır.²⁹⁰ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de uygulamanın kullanıcıya teslim edilmesi bulunmaktadır ancak teslimin konusu uygulamanın çoğaltılması veya dağıtılması için değil bizzat kullanılması içindir.²⁹¹ Ancak istisnai

---

²⁸⁶ Eren, Özel Hükümler, s.65.

²⁸⁷ Aral/Ayrancı, s.90. Eren, Özel Hükümler, s.65.

²⁸⁸ Aral/Ayrancı, s.90. Eren, Özel Hükümler, s.65.

²⁸⁹ Eren, Özel Hükümler, s.66.

²⁹⁰ Yavuz ve diğerleri, s. 583.

²⁹¹ Erkekoğlu, s.48.

hallerde, uygulama geliştiricisinin kullanıcıya çoğaltma ve dağıtma hakkı verdiği de görülebilmektedir.

Yayım sözleşmesinde yayımlatana kural olarak yazar ücreti (telif) ödenmesi şart iken²⁹² mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde lisans devralan kullanıcının telif ücreti ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

TBK m. 488 gereğince yayım sözleşmesinde yazılı geçerlilik şartı bulunmakta iken²⁹³, mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde yazılı geçerlilik şartı bulunmamaktadır.

Tüm bu sebeplerle mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin yayım sözleşmesiyle benzerlikleri bulunmasına rağmen yayım sözleşmesi tabiri tam olarak bu sözleşmeyi tanımlamamaktadır.

2.8.4. Kira Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

TBK m. 299'a göre kira sözleşmeleri, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını ya da kullanmayla beraber o şeyden yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık belirlenen kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşmelerdir.²⁹⁴

Kira sözleşmeleri, kullandırmayı veya yararlandırmayı esas almasına göre, kullandırma borcu doğuran kira sözleşmesi ve yararlandırma borcu doğuran kira sözleşmesi olarak ikiye ayrılmaktadır.²⁹⁵ Kiracının ödeme borcu altına girdiği kira bedeli karşısında kiraya verenin, belirli ya da belirli olmayan bir süre için bir şeyin kullanılmasını kiracıya bırakmayı üstlendiği sözleşmeye kullanım kirası sözleşmesi denilmektedir.²⁹⁶ Bununla beraber, kiracının ödeme borcu altına girdiği kira bedeli karşısında kiraya verenin, belirli ya da belirli olmayan bir süre için bir şeyden veya haktan faydalanılmasını kiracıya bırakmayı üstlendiği sözleşmeye ise, ürün kirası sözleşmesi denilmektedir.²⁹⁷

Kira sözleşmesi bir borç sözleşmesidir.²⁹⁸ Kiraya verenin borcu, kiralananın kullanılmasının devredilmesi borcu iken, kiracının borcu ise kira bedelini ödeme borcudur.²⁹⁹ Bu iki edim birbirinin sebep ve karşılığını oluşturduğu için kira sözleşmesi

²⁹² Yavuz ve diğerleri, s. 595.

²⁹³ Yavuz ve diğerleri, s. 579.

²⁹⁴ Eren, Özel Hükümler, s.313. Yavuz ve diğerleri, s. 242. Gümüş, s. 172.

²⁹⁵ Eren, Özel Hükümler, s.313.

²⁹⁶ Eren, Özel Hükümler, s.313.

²⁹⁷ Eren, Özel Hükümler, s.314. Yavuz ve diğerleri, s. 342.

²⁹⁸ Eren, Özel Hükümler, s.315. Gümüş, s. 172.

²⁹⁹ Eren, Özel Hükümler, s.315. Yavuz ve diğerleri, s. 217.

tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.³⁰⁰ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olabileceği gibi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Kira sözleşmesi rızai bir sözleşme olup sözleşmenin kurulabilmesi için karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının varlığı yeterlidir, ayrıca kiralanan şeyin kiracıya teslimi şart değildir.³⁰¹ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi de aynı şekilde rızai bir sözleşmedir.

Kira sözleşmesi ivazlı bir sözleşmedir.³⁰² Kiracı kiralananı kullanması karşılığında bir bedel ödeme borcu altına girmektedir.³⁰³ TBK m. 299'a göre, kiracının bir miktar para ödeme borcu, kiracının asli edim yükümlülüklerindedir. Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin her zaman ivazlı bir sözleşme olmak zorunda değildir.

Kira sözleşmesi sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerdendir. Süresi belirli veya belirsiz olması fark etmeksizin zamana yayılmış bir borç ilişkisi bulunmaktadır.³⁰⁴ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi de aynı şekilde sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmelerdendir.

Adi kira sözleşmesinin konusunu cismani varlığı bulunan menkul veya gayrimenkul bir mal teşkil etmektedir.³⁰⁵ Maddi olmayan malların, patent, fikri haklar ve diğer ekonomik değerlerin ya da bir işletmenin devri kira sözleşmesine konu olmamaktadır. Bunlar kural olarak ürün kirasına konu olmaktadır.³⁰⁶ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin konusunu ise fikir ve sanat eserleri üzerindeki fikri haklardan kaynaklanan mali yetkilerin kullanılmasının devri oluşturmaktadır.³⁰⁷

Kira sözleşmesinin kurulabilmesi için, kiralananın mutlak surette kiralayana ait olması gerekmemektedir, yani kiralayanın malı olması şart değildir.³⁰⁸ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin kurulabilmesi için taraflardan birinin eser sahibi olması şarttır.

Kira sözleşmesinin kuruluşu kural olarak herhangi bir şekil şartına bağlanmamıştır.³⁰⁹ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmeleri için de aynı şekilde şekil serbestisi bulunmaktadır.

---

³⁰⁰ Eren, Özel Hükümler, s.316.

³⁰¹ Aral/Ayrancı, s.256. Eren, Özel Hükümler, s.317. Yavuz ve diğerleri, s. 206. Gümüş, s. 172.

³⁰² Aral/Ayrancı, s.256. Eren, Özel Hükümler, s.317.

³⁰³ Aral/Ayrancı, s.256. Yavuz ve diğerleri, s. 206. Gümüş, s. 222.

³⁰⁴ Aral/Ayrancı, s.256-257. Eren, Özel Hükümler, s.316. Yavuz ve diğerleri, s. 211. Gümüş, s. 175.

³⁰⁵ Aral/Ayrancı, s.257. Eren, Özel Hükümler, s.319.

³⁰⁶ Eren, Özel Hükümler, s.320.

³⁰⁷ Erkekoğlu, s.48.

³⁰⁸ Aral/Ayrancı, s.257. Eren, Özel Hükümler, s.321.

³⁰⁹ Aral/Ayrancı, s.264. Eren, Özel Hükümler, s.327. Gümüş, s. 175.

Kira sözleşmelerinde kiraya veren, kira konusu şeyi sözleşmeyle öngörülen kullanılmaya elverişli bir şekilde teslim etmekle yükümlü olmakla beraber, kiralananı sözleşme boyunca öngörülen kullanma amacına uygun halde bulundurmakla da yükümlüdür.³¹⁰ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de uygulama geliştiricisi mobil uygulamayı son kullanıcıya kullanıma elverişli bir şekilde sunmakla yükümlüdür.

Kiracı bedel ödeme asli edim yükümlülüğünün yanında, kiralananı sözleşmeye uygun olarak özenle kullanma yükümlülüğü altındadır.³¹¹ Ayrıca kiracının kiralananındaki ayıpları kiraya verene derhal bildirme gibi bazı yan yükümlülükleri de bulunmaktadır.³¹² Mobil uygulama son kullanıcılarının da aynı şekilde mobil uygulama geliştiricisinin aleyhine olmayacak şekilde özenle kullanma yükümlülüğü bulunmaktadır.

TBK m. 334/1 gereğince kiracıya devredilen kullanma hakkı, kira süresiyle sınırlıdır, yani kiracı kira sözleşmesinin sona ermesiyle beraber kiralananı kiralayana iade etme yükümlülüğü altındadır. Kiracı kiralananı hangi durumda teslim almış ise, kira süresinin bitiminde veya sözleşmenin feshinden sonra, aynı durumda teslim etmek yani geri vermek zorundadır.³¹³ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde ise son kullanıcının mobil uygulamayı iade yükümlülüğü bulunmamaktadır.³¹⁴ Sözleşme sona erdiği takdirde son kullanıcının uygulamaya erişiminin kesilmesi veya son kullanıcının mobil uygulamayı akıllı telefonundan kaldırması yeterli olmaktadır.

TBK m. 322/1'e göre kiracı, kiraya vereni zarara uğratacak bir değişikliğe sebep olmamak şartıyla, kiralananı tamamen ya da kısmen bir başkasına kiraya verebileceği gibi, kullanım hakkını da başkasına devredebilmektedir.³¹⁵ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde son kullanıcı, mobil uygulamayı bir başkasına kiraya veremeyeceği gibi kullanım hakkını da bir başkasına devredemeyecektir. Sözleşme gereğince kullanıcıya böyle bir hak tanındığı durumda ise kullanıcının son kullanıcı olacağı söylenemeyeceğinden ortada bir mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi bulunmayacaktır.

Kira sözleşmesinde kiralayanın kiracıya yardım etme yükümlülüğüne ilişkin kiracının güvenliğini sağlama, vergi ve benzeri yükümlülüklerle katlanma gibi pozitif

³¹⁰ Aral/Ayrancı, s.271-272. Eren, Özel Hükümler, s.328. Yavuz ve diğerleri, s. 206 vd. Gümüş, s. 198.

³¹¹ Aral/Ayrancı, s.291. Eren, Özel Hükümler, s.360. Yavuz ve diğerleri, s. 243. Gümüş, s. 213.

³¹² Aral/Ayrancı, s.291 vd. Eren, Özel Hükümler, s.363. Yavuz ve diğerleri, s. 245.

³¹³ Aral/Ayrancı, s.315. Eren, Özel Hükümler, s.395.

³¹⁴ Erişgin, Hukuki Niteliği, s. 58.

³¹⁵ Eren, Özel Hükümler, s.336.

edim yükümlülüğü bulunmaktadır.³¹⁶ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de son kullanıcının bazı yan edim yükümlülükleri bulunduğuna değinmiştik, ancak bunlar kira sözleşmelerindeki bu pozitif edim yükümlülüklerinden farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu sebeplerle mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin kira sözleşmesiyle benzerlikleri bulunmasına rağmen satış sözleşmesi tabiri tam olarak bu sözleşmeyi tanımlamamaktadır.

2.8.5. İntifa Hakkı Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

İntifa hakkı, başka bir kişiye ait malvarlığı, eşya ya da hak üzerinde belirli bir kişiye tam yararlanma imkânı sağlayan bir ayni haktır.³¹⁷ İntifa hakkının kurulması sonucunda malik, eşyanın veya hakkın özdeğerini kendisinde tutmakla beraber bunlardan elde edilebilecek yararları başka bir kişiye tahsis etmektedir.³¹⁸

İntifa hakkı, hak sahibine ayrılmaz bir biçimde bağlanmaktadır, bu hak devredilemez.³¹⁹ İntifa hakkı, hak sahibine başkasına ait bir eşya, hak veya malvarlığı üzerinde tam bir yararlanma yetkisi sağlamaktadır.³²⁰

Türk Medeni Kanunu (TMK) m. 799'e göre, malik intifa hakkı sona erdikten sonra, intifa konusu malın geri verilmesini talep edebilmektedir. Bu talep karşılığında intifa hakkı sahibi zilyet, kural olarak, intifa konusunu alındığı zamanki halinde (in natura) geri vermesi gerekmektedir.³²¹ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde ise son kullanıcının mobil uygulamayı iade yükümlülüğü bulunmamaktadır.³²² Sözleşme sona erdiği takdirde son kullanıcının uygulamaya erişiminin kesilmesi veya son kullanıcının mobil uygulamayı akıllı telefonundan kaldırması yeterli olmaktadır.

TMK m. 812 ve m. 813'e göre intifa hakkı sahibi, intifa konusu eşyanın olağan olarak kullanılması için gerekli olan yenileme, onarım, bakım ve işletme giderleri vs. gibi giderleri karşılamakla yükümlüdür. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de son kullanıcının bazı yan edim yükümlülükleri bulunduğuna

³¹⁶ Eren, Özel Hükümler, s.331. Yavuz ve diğerleri, s. 242. Gümüş, s. 195.

³¹⁷ Beşiroğlu, s. 593. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.823. Gökçe Canarslan, **İntifa Hakkının Sona Ermesi, Seçkin Yayıncılık**, 1. Baskı, Ankara 2016, s. 19. Keskin/Demircioğlu, s. 149.

³¹⁸ Beşiroğlu, s. 593. Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.823. Canarslan, s. 20. Keskin/Demircioğlu, s. 149.

³¹⁹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.825. Canarslan, s. 19. Keskin/Demircioğlu, s. 149.

³²⁰ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.825. Canarslan, s. 20. Keskin/Demircioğlu, s. 149.

³²¹ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.836. Canarslan, s. 163. Keskin/Demircioğlu, s. 150.

³²² Erişgin, Hukuki Niteliği, s. 58.

değınmiştik, ancak bunlar intifa hakkı sahibinin bu yükümlölüklerinden farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.

İntifa konusu üzerindeki tasarruf yetkisi malike aittir.³²³ Bunun doğal sonucu olarak, malik intifa konusu eşyayı devredebilir, üzerinde rehin hakkı kurabilir.³²⁴ Ancak malikin tasarruf işlemlerinin intifa hakkı sahibinin hakkını zedeleyecek nitelikte olmaması gerekmektedir.³²⁵ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de yine aynı şekilde mobil uygulamaya ilişkin tüm haklar uygulama geliştiricisinde olduğundan bu hak üzerindeki tasarruf yetkisini dilediğı gibi kullanabilecektir. Ancak bunu yaparken mobil uygulama son kullanıcılarının hakkını zedeleyecek nitelikte olmaması gerekmektedir.

Tüm bu sebeplerle mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin intifa hakkı sözleşmesiyle benzerlikleri bulunmasına rağmen intifa hakkı sözleşmesi tabiri tam olarak bu sözleşmeyi tanımlamamaktadır.

2.8.6. Kullanım Ödöncü Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

TBK m. 379'a göre kullanım ödöncü sözleşmeleri, ödönc verenin bir şeyin karşılıksız olarak kullanılmasını bir başkasına bırakması ve ödönc alanın da o şeyi kullandıktan sonra iade etmeyi üstlenmiş olduğı sözleşmelerdir.³²⁶

Kullanım ödöncü sözleşmesi rızai sözleşmelerdendir, kurulabilmesi için tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarının bulunması yeterlidir, kullanım ödöncü verilen şeyin teslimi şart değildir.³²⁷ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi de aynı şekilde rızai bir sözleşmedir.

Kullanım ödöncü sözleşmesi karşılıksız ve eksik iki tarafa borç yükleyen sözleşmelerdendir, karşılıklı edimlerin değışimi söz konusu değildir.³²⁸ Ödönc veren kullanım ödöncü konusu şeyin zilyetliğini devretme borcu altına girer, bu bir asli edim yükümlölüğüdür.³²⁹ Kullanım ödöncü alan ise, kullanım ödöncü alınan şeyi sözleşmeye uygun olarak, sözleşmede hüküm yoksa niteliğine ya da özgülendiğı amaca göre kullanmakla yükümlüdür.³³⁰ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi ise tam iki

³²³ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.849.

³²⁴ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.849.

³²⁵ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, s.849.

³²⁶ Eren, Özel Hükümler, s.491. Yavuz ve diğeri, s. 357.

³²⁷ Aral/Ayrancı, s.339. Yavuz ve diğeri, s. 358.

³²⁸ Aral/Ayrancı, s.339. Eren, Özel Hükümler, s.496. Yavuz ve diğeri, s. 359.

³²⁹ Aral/Ayrancı, s.341. Eren, Özel Hükümler, s.497. Yavuz ve diğeri, s. 359.

³³⁰ Aral/Ayrancı, s.342-343. Eren, Özel Hükümler, s.499. Yavuz ve diğeri, s. 361.

tarafa borç yükleyen bir sözleşme olabileceği gibi eksik iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Sözleşme sona erdiğinde kullanım ödünç alan, kullanmak için ödünç aldığı şeyi ödünç verene iade etmekle yükümlüdür.³³¹ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde ise son kullanıcının mobil uygulamayı iade yükümlülüğü bulunmamaktadır.³³² Sözleşme sona erdiği takdirde son kullanıcının uygulamaya erişiminin kesilmesi veya son kullanıcının mobil uygulamayı akıllı telefonundan kaldırması yeterli olmaktadır.

Tüm bu sebeplerle mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin kullanım ödünç sözleşmesiyle benzerlikleri bulunmasına rağmen kullanım ödünç sözleşmesi tabiri tam olarak bu sözleşmeyi tanımlamamaktadır.

2.8.7. Lisans Sözleşmesi ile Karşılaştırılması

Fikir ve sanat eserleri hukuku anlamında bir mali hakkın kullanılmasının devrini, bu devrin şartlarını ve süresini, hakkın kapsamı ve sınırları ile beraber tarafların hak ve borçlarını içeren sözleşmeye uygulamada lisans sözleşmesi denilmektedir.³³³ Eser sahibinin mali hakları kullanma yetkisi, FSEK m. 48/2'de ruhsat olarak tanımlanmaktadır.³³⁴

Fikir ve sanat eserlerine ilişkin lisans sözleşmesinin konusunu, fikir veya sanat eseri üzerindeki mali hakların kullanılması yetkisinin devri oluşturmaktadır.³³⁵

Mali hakkın sadece kullanılması yetkisi devredilmişse, devralana sadece mali hakkı kullanma yetkisi geçmektedir ve hak, eser sahibinde kalmaya devam etmektedir.³³⁶ Mali hakkı kullanma yetkisini, yani ruhsatı devralan kişi, sadece bu hakkın kullanılmasıyla elde edilecek semerelerden yararlanabilmektedir.³³⁷ Ancak mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde son kullanıcının, elde edilecek semerelerden yararlanması beklenmemektedir. Bu sözleşmeyle beraber uygulama geliştiricisi mobil uygulamayı son kullanıcının erişimine açmaktadır.

³³¹ Aral/Ayrancı, s.342-343. Eren, Özel Hükümler, s.501. Yavuz ve diğerleri, s. 360.

³³² Erişgin, Hukuki Niteliği, s. 58.

³³³ Uğur, s. 56. Tüysüz, s. 70. Bozbel, s. 198. Dalyan, s. 203. Ömer Arbek, **Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2005, s. 75.

³³⁴ Uğur, s. 66. Tüysüz, s. 70. Beşiroğlu, s. 575. Dalyan, s. 203.

³³⁵ Uğur, s. 69. Bozbel, s. 198. Beşiroğlu, s. 573. Dalyan, s. 203.

³³⁶ Uğur, s. 66. Tüysüz, s. 70. Bozbel, s. 198.

³³⁷ Uğur, s. 66. Tüysüz, s. 70.

FESK m. 52 “*Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır.*” demek suretiyle lisans sözleşmelerinin yazılı olması gerektiği hükme bağlanmıştır.³³⁸ Sözleşme kanun gereği bir geçerlilik şekil şartına bağlanmış ise, taraflar sözleşmenin esaslı noktalarında uyumuş olsalar dahi, şekle uyulmadıkça geçerli bir sözleşmenin varlığından söz edilemeyecektir.³³⁹ Ancak yukarıda da açıkça bahsedildiği üzere mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde şekil serbestisi bulunmaktadır.

FSEK m. 56/3 “*Basit ruhsatlar hakkında hasılat kirasına, tam ruhsatlar hakkında intifa hakkına dair hükümler uygulanır.*” demek suretiyle lisans sözleşmesine uygulanacak hükümlerin hasılat kirası ve intifa hakkında dair olacağına değinilmiştir. Yukarıda da değinildiği üzere kira sözleşmesine ve intifa hakkında dair hükümler mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde tam olarak uygulama alanı bulamamaktadır.

Tüm bu sebeplerle mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin FSEK’teki lisans sözleşmesiyle benzerlikleri bulunmasına rağmen kanunda yer alan lisans sözleşmesi tabiri tam olarak bu sözleşmeyi tanımlamamaktadır.

2.8.8. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinin İsimsiz Sözleşme Olması

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi, kanunda adı geçen sözleşme tipleriyle karşılaştırılarak incelendiğinde bu sözleşme tiplerinden olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu sözleşmenin isimli sözleşme olmadığı söylenebilecektir. Tarafların edimleri incelendiği takdirde ise isimli sözleşmelerin asli edim yükümlülükleri tam olarak bu sözleşmede yer almadığından bu sözleşmenin karma yapıya sahip olduğundan da söz edilemeyecektir. Asli edimlerden olan lisanslama edimi, lisans sözleşmesinin unsurlarından olsa da doktrinde lisans sözleşmesinin kendine özgü yapısı olan sözleşmelerden (sui generis) olduğu düşünülmektedir.³⁴⁰ Tüm bunlar göz önüne alındığında mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin kendine özgü yapısı olan sözleşme tipine sahip olduğu söylenebilecektir.

³³⁸ Tüysüz, s. 86-87. Beşiroğlu, s. 577.

³³⁹ Beşiroğlu, s. 597. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.179.

³⁴⁰ Eren, Genel Hükümler, s.209. Antalya, s.218. Eren, Özel Hükümler, s.1014.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MOBİL UYGULAMA SON KULLANICI LİSANS SÖZLEŞMELERİNDE GENEL İŞLEM KOŞULLARI

3.1. Genel İşlem Koşullarının Tanımı ve Unsurları

3.1.1. Genel Olarak

Genel işlem koşulları endüstri devriminin bir sonucu olarak ortaya çıkmış olmakla beraber, ekonomik ilişkilerin daha hızlı ve yoğun olarak yaşandığı günümüzde, bilhassa geniş topluluklara hizmet ve mal sunan müteşebbislerin sıkça yaptıkları aynı cins işlemler için daha soyut ve genel içerikte sözleşme metinlerini düzenlemeleri gerektiğinden vazgeçilemez bir unsur olmuştur.³⁴¹

Genel işlem koşullarının var olmasının nedenleri ile faydaları incelendiğinde görülecektir ki öncelikle genel işlem koşulları bulunduğu sözleşmelerde standartlaşmayı sağlamaktadır.³⁴² Günümüz iş hayatında mal ve hizmetler seri halde üretilip topluma sunulmaktadır.³⁴³ Sunulan bu mal ve hizmetlerin her biri için her gün yüzlerce veya binlerce benzer sözleşme kurulmaktadır.³⁴⁴ Bu mal ve hizmetleri müşterilere sunan kuruluşlar, sözleşmeleri her müşteri ile ayrıca yaptıkları takdirde sözleşmeler arasında içerik yönünden büyük farklılıklar bulunabilir. Oysa genel işlem koşulları ile standart sözleşme tipleri yaratılmaktadır.³⁴⁵ Genel işlem koşulları kullanılan sözleşmeler, uygulanılacak tüm bireyler için aynı içerikleri içermekte veya içeriğindeki ufak farklılıklar bu koşulların aynı olduğu gerçeğini değiştirmedığı için karşı taraftaki bireylere aynı koşulları sağlamak ve aynı içerikleri vaat etmektedir. Buna genel işlem koşullarının standardizasyon fonksiyonu denilmektedir.³⁴⁶

Genel işlem koşullarının sözleşmelere sokulmasıyla birlikte klasik borçlar kanununun öngördüğü, tarafların görüşme ve tartışma yoluyla oluşturarak sözleşmeyi kurdukları tekil, bireysel, yani klasik sözleşme sistemi önem ve uygulama alanını büyük

---

³⁴¹ Eren, Genel Hükümler, s.215. Antalya, s.398. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 226. Muzaffer Şeker, **Yazılmamış Sayılma**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2015, s. 1.

³⁴² Eren, Genel Hükümler, s. 215. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 228. Şeker, s. 21.

³⁴³ Eren, Genel Hükümler, s. 215.

³⁴⁴ Eren, Genel Hükümler, s. 215. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 228.

³⁴⁵ Eren, Genel Hükümler, s. 215. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 228. Şeker, s. 21.

³⁴⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 215. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 228. Şeker, s. 21.

ölçüde kaybetmektedir.³⁴⁷ Bununla birlikte tekil, bireysel sözleşme tipinden standart sözleşme tipine geçilmektedir.³⁴⁸

Genel İşlem Koşullarının standardizasyonu sağlaması aynı zamanda mahkemelerin iş yükünü kolaylaştırmış olmakla birlikte hizmetin uygulanması aşamasını kolaylaştırmaktadır.

Mobil uygulama kullanıcı sözleşmesinde de aynı şekilde her gün dünyanın dört bir köşesinden yüzlerce, binlerce kişi uygulamayı edinmek isteyebilir. Bu durumda geliştiricinin her bir kullanıcı ile yeni bir sözleşme hazırlama imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca burada mobil uygulama geliştiricisinin sunmuş olduğu hizmet değişmediği gibi geliştiricinin kullanıcılardan beklediği edim de kullanıcıdan kullanıcıya göre değişmemektedir. Dolayısıyla ister istemez sözleşmelerin standartlaşması olağandır.

Genel işlem koşulları sözleşmelerin çabuk yapılmasını ve bu sayede zamandan tasarruf edilmesini sağlamaktadır.³⁴⁹ Aksi durumda her bir sözleşme kurulurken taraflar tarafından teker teker zaman sarf edilerek sözleşmelerin kurulması gerekmektedir ve bu durum zaman kaybına yol açmaktadır.³⁵⁰ Genel işlem koşulları sayesinde aynı anda aynı tip sözleşmenin birden fazla kişiye çok daha kısa zamanda ve kolay bir şekilde yapılması öngörülmektedir.³⁵¹

Çağımızın ekonomik hayatının özellikleri karşısında, çok sayıda kişi ile sözleşme yapan kişi ve kuruluşların her defasında kurulacak sözleşme koşullarını karşı tarafla görüşmeleri ve bu yoldan hem zaman kaybına hem de bazı sözleşmelerde yer alması gereken birtakım hükümlerin unutulması veya iyi bir biçimde kaleme alınmaması ihtimaline katlanmaları beklenmeyeceğinden genel işlem koşullarından vazgeçmek mümkün değildir.³⁵²

Mobil uygulama kullanıcı sözleşmelerinin internet vasıtasıyla mesafeli olarak kurulan sözleşmelerden olduğuna yukarıda değinmiştik. Sözleşmenin bu özelliği göz önüne alındığında her bir kullanıcı ile uygulama geliştiricisinin tek tek sözleşme şartlarını görüşmesi ve tartışması zaman kaybına yol açacaktır. Halbuki bu sözleşmelerin genel işlem koşullarını ihtiva etmesi sayesinde aynı anda binlerce kullanıcı ile sözleşme kurulması mümkün olmaktadır. Bu da mobil uygulama kullanıcı sözleşmelerinin kurulum sürecini hızlandırmaktadır.

---

³⁴⁷ Eren, Genel Hükümler, s. 216. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 226. Şeker, s. 22.

³⁴⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 216. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 228. Şeker, s. 21.

³⁴⁹ Eren, Genel Hükümler, s.215.

³⁵⁰ Eren, Genel Hükümler, s.215.

³⁵¹ Eren, Genel Hükümler, s.215.

³⁵² Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 228.

Genel işlem koşullarını gerekli kılan sebeplerden bir diğeri ise kanunlardaki düzenleme eksiklikleri ve boşluklarıdır.³⁵³ Kanunlardaki düzenleme eksiklik ve boşlukları, genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsam ve içeriğine alınmasıyla birlikte giderilmekte, doldurulmaktadır.³⁵⁴

Mobil uygulama kullanıcı sözleşmesi için de aynı şekilde, kanunda herhangi bir konuya ilişkin hüküm bulunmadığı takdirde, uygulama geliştiricisi tarafından genel işlem koşullarının arasına, ilgili konulara ilişkin hükümler konularak boşlukların giderilmesi sağlanabilecektir.

Genel işlem koşullarının kanunda yer alması tekel durumda olan taraftan karşı tarafı korumaktadır. Genel işlem koşulları kullanan tarafın piyasada bir tekel (monopol) durumda olması durumunda başvurulacak başka birisi yoktur; böyle bir tekel durumu bulunmasa bile, yine hemen hemen aynı nitelikteki genel işlem koşullarıyla çalışan bir başkası ile karşı karşıya kalınacaktır.³⁵⁵ Güçlü kuruluşların tekel durumu oluşturarak tüketicilere istedikleri koşulları kabul ettirmeleri sebebiyle de kanun koyucular güçlü durumdaki müteşebbis ile kuruluşlara karşı tüketicileri korumak için özel veya genel kanunlarda genel işlem koşullarını düzenleme gereksinimi duymuşlardır.³⁵⁶

Mobil uygulama mağazalarında mobil uygulama çeşitliliği bir hayli fazladır. Dolayısıyla mobil uygulamaların tekel duruma gelmesi pek ihtimal dâhilinde olmamakla beraber, telefon ve telefona bağlı işletim sistemlerinin, kendi geliştirmiş olduğu uygulamaları kullanmayı zorunlu kıldığı durumlarda tekel durumda olacak ve o uygulamaya erişebilmek için mecburen genel işlem koşullarının kullanıcı tarafından kabul edilmesi gerekecektir. Bu gibi durumlarda genel işlem koşullarının denetiminin yapılarak karşı taraf olan son kullanıcının korunması önem arz edecektir.

Türk Borçlar Kanunu'nun genel işlem koşulları içeren hükümleri "*emredici*" nitelikte olup aksi kararlaştırılmayan hükümlerdir. Bu nedenle kanunda yer alan maddelerin aksini düşünmek veya iddia etmek mümkün değildir.

3.1.2. Genel İşlem Koşullarının Tanımı

Genel işlem koşulları TBK m. 20/1'de tanımlanmaktadır. Buna göre, taraflardan tanesinin ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanmak için önceden, tek başına

³⁵³ Eren, Genel Hükümler, s.216.

³⁵⁴ Eren, Genel Hükümler, s.216.

³⁵⁵ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 227-228. Şeker, s. 22-24.

³⁵⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 216. Şeker, s. 24-25.

hazırlayıp düzenlemek suretiyle sözleşmenin kurulması sırasında diğer tarafa sunduğu sözleşme hükümlerine genel işlem koşulları denmektedir.³⁵⁷

TBK m. 20 ile 25 arasında düzenlenen genel işlem koşulları, kanunlar gibi soyut veya objektif ya da kendine özgü bir hukuk kaynağı olmaktan ziyade karşı tarafça kabul edildiği takdirde hüküm doğurma özelliği olan akdi birer sözleşme niteliğindedir. O nedenle bu sözleşmeleri yapanlar dışında gelecekte bunların insanlar üzerinde bir bağlayıcılığı yoktur.

Sözleşme, bir tarafın hazırlamış olduğu genel işlem koşullarına karşı tarafın, fiilen hiçbir görüşme ve maddelerde değişiklik yapma imkânı olmaksızın, boyun büküp katılmasıyla kuruluyorsa, artık sözleşme adaletinden söz edilemeyecektir.³⁵⁸ Böyle durumlarda, genel işlem koşullarına dayanarak faaliyet gösteren taraf, herhangi bir zaman kısıtlaması bulunmadan, en iyi uzmanlara danışarak önceden hazırladığı genel işlem koşullarında hukuk düzeninin sağladığı imkânları kendi lehine olacak bir biçimde sonuna kadar zorlamış ve hemen her konuda her konuda kendi lehine fakat karşı taraf aleyhine olan hükümleri tartışmasız kabul edilecek hazır bir reçete haline getirmektedir.³⁵⁹

3.1.3. Genel İşlem Koşullarının Unsurları

Kanun hükmünden hareketle genel işlem koşullarının varlığından söz edebilmek için aşağıda belirtilen unsurları taşıması gerekmektedir. Aşağıdaki unsurları taşımadığı takdirde genel işlem koşullarının varlığından söz edilemeyecektir.

3.1.3.1. İleride Çok Sayıda Benzer Sözleşmede Kullanılmak Amacıyla Hazırlanması

Genel işlem koşulları hazırlanırken ileride çok sayıda benzer sözleşmeye uygulanmak amacıyla hazırlanmalıdır.³⁶⁰ Burada önem arz eden, genel işlem koşullarının ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanma amacının olmasıdır, var

³⁵⁷ Eren, Genel Hükümler, s.215. Yıldırım, s.95. Antalya, s.398. Kılıçoğlu, s.121-122. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s.170. Reisoğlu, s. 71. Mustafa Göktürk Yıldız, s.53. Şeker, s. 8. Özgür Karadağ, **Türk Borçlar Kanunu'nda Genel İşlem Koşulları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 33-34.

³⁵⁸ Antalya, s.398. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 226.

³⁵⁹ Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 226.

³⁶⁰ Yıldırım, s. 95. Eren, Genel Hükümler, s. 218. Aydoğdu, s. 57. Reisoğlu, s. 72. Karadağ, s. 41. Şeker, s. 9. Yeşim Atamer, **Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**, Beta Yayıncılık, 2. Bası, İstanbul 2001, s. 58.

olduğu amacı gerçekleştirip gerçekleştirmemesi değildir.³⁶¹ Buradaki amaç bunların hazırlanması ve uygulanacağı zaman herkese karşı aynı maddeleri uygulamasıdır.³⁶² Dolayısıyla fiilen kullanılmış olup olmaması önem arz etmemektedir.³⁶³

Doktrinde bir başka görüşe göre, kanunun böyle bir unsura yer vermesi isabetli değildir.³⁶⁴ Bu görüşü savunanlara göre ileride çok sayıdaki benzer sözleşmede kullanma unsuru olmadan da taraflardan birinin tek başına hazırladığı koşullar genel işlem koşulu olabilmektedir.³⁶⁵ Bu anlamda, bir tek olaya özgü olmak üzere bir tarafın tek başına hazırlamış olduğu ve önceden formüle etmiş olduğu (vorformalisierte klauseln) sözleşmeler de genel işlem koşulları içerebilmektedir.³⁶⁶

Mobil uygulama kullanıcı sözleşmelerindeki hükümler incelendiği takdirde yalnızca bir kişiye yönelik hükümler olmadığı anlaşılacaktır. Mobil uygulamaya erişen her kişi ile ayrı ayrı sözleşme yapılmamaktadır. Uygulama geliştiricisi tarafından, ileride mobil uygulamayı edinmek isteyen tüm kullanıcılarla kuracakları sözleşmelerin içeriği belirlenmiş olduğundan mobil uygulama kullanıcı sözleşmelerinin bu unsuru taşıdığından söz edilebilecektir.

3.1.3.2. Sözleşmenin Yalnız Bir Tarafınca Önceden Tek Yanlı Hazırlanıp Karşı Tarafa Sunulması

Genel işlem koşulları, sözleşmenin her iki tarafının yaptığı görüşmelerin ardından kurulma aşamasında belirlenip kabul edilen koşullar değil, aksine düzenleyen tarafın sözleşmenin kurulmasından önce tek başına hazırlayıp karşı tarafa sunduğu koşullardır.³⁶⁷ Bu koşulları sunan tarafın amacı, bu koşulların tartışılarak kabul edilmesi değil; tartışılmadan, müzakere edilmeden ve konuşulmadan kabul edilmesi amacıyla sözleşmenin diğer tarafına sunmaktır.³⁶⁸

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmeleri genellikle uygulama geliştiricisi tarafından önceden tek taraflı olarak hazırlanmış olan sözleşmelerdir. Sözleşmenin kurulum aşamasında ise önceden tek taraflı olarak hazırlanmış bu

³⁶¹ Eren, Genel Hükümler, s. 218. Aydoğdu, s. 57. Atamer, s. 59.

³⁶² Eren, Genel Hükümler, s. 218. Aydoğdu, s. 57.

³⁶³ Eren, Genel Hükümler, s. 218. Aydoğdu, s. 57.

³⁶⁴ Kılıçoğlu, s. 123.

³⁶⁵ Kılıçoğlu, s. 123.

³⁶⁶ Kılıçoğlu, s. 123.

³⁶⁷ Kılıçoğlu, s. 122. Yıldırım, s. 96. Eren, Genel Hükümler, s. 219. Aydoğdu, s. 54. Reisoğlu, s. 72. Karadağ, s. 37. Atamer, s. 57.

³⁶⁸ Yıldırım, s. 96. Eren, Genel Hükümler, s. 219. Aydoğdu, s. 54. Karadağ, s. 39. Atamer, s. 61.

sözleşmeler son kullanıcıya sunulmaktadır. Bu sebeple mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin genel işlem koşullarına ait bu unsuru taşıdığı söylenebilecektir.

Sözleşmeyi tek taraflı olarak düzenleyen taraf sözleşmenin içeriğine sözleşme hükümlerinin karşı tarafla tartışılar kabul edilmiş olduğuna dair hükümler koyabilmektedir. TBK m. 20/3 gereğince genel işlem koşullarını içeren sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede, bu koşulların her birinin tartışılarak kabul edildiğine dair kayıt bulunsa bile, bu kayıtlar tek başına o koşulları özel koşullar haline getirmemekte, yani genel işlem koşulu olmaktan çıkarmamaktadır.³⁶⁹ Dolayısıyla diğer taraf, böyle bir kaydı içeren sözleşmeyi kabul edip, imzalamasına rağmen sonradan genel işlem koşullarına ilişkin koruyucu hükümlerden yararlanabilmektedir.

Sözleşme koşullarının bireysel görüşme yoluyla kabul edildiğini iddia taraf, sözleşme hükümleri dışında bunu kanıtlamak zorunda kalacaktır.³⁷⁰ Tüketici hukukunda ispat yükü direkt satıcı veya sağlayıcıya yüklenmiştir.³⁷¹ Türk Borçlar Kanunu'nda bu konuda açık hüküm bulunmasa bile genel ispat kuralından bu sonuç çıkartılabilecektir.³⁷²

3.1.3.3. Soyut ve Genel Nitelikte Hazırlanan Hükümler Olması

Genel işlem koşullarında önemli arz eden, genel işlem koşullarının ileride çok sayıda benzer sözleşmede kullanılma amacı taşıması, bu amaca hizmet etmek üzerine gerekli hükümleri ihtiva etmesidir. Bu sebeple, genel işlem koşulları genel ve soyut olarak önceden hazırlanmaktadır. Genel işlem koşullarının “genel” niteliği, sözleşmenin diğer tarafının belirli olmamasını, belirli bir kişi göz önüne alınmadan şartların önceden hazırlanmış olmasını, sözleşmelerin bir kere hazırlanıp birden fazla kişiye bazı zamanlarda ufak değişiklikler yaparak veya yapmadan uygulanmasını ifade eder.³⁷³ Yapılan değişiklikler olsa bile bu değişiklikler aynı şartları taşıyan diğer genel işlem koşullarından ayrılması anlamına gelmemektedir.³⁷⁴

³⁶⁹ Eren, Genel Hükümler, s. 219. Aydoğdu, s. 31. Reisoğlu, s. 73. Karadağ, s. 37.

³⁷⁰ Aydoğdu, s. 44. Ayşe Havutçu, **Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması**, Güncel Hukuk Yayınları, 1. Baskı, İzmir 2003, s. 88-89. (Tüketici GİŞ) Ayşe Havutçu, “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun Genel İşlem Şartlarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **İzmir Barosu Dergisi**, Nisan 2011, s. 34. (TBK GİŞ)

³⁷¹ Aydoğdu, s. 44.

³⁷² Aydoğdu, s. 44.

³⁷³ Eren, Genel Hükümler, s.219. Aydoğdu, s. 57. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 80. Karadağ, s. 40. Şeker, s. 12.

³⁷⁴ Eren, Genel Hükümler, s.219. Aydoğdu, s. 57. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 80.

Genel işlem koşullarının soyut niteliği, bu koşulların düzenleme aşamasında zaman ve yer bakımından tamamen belirsiz bir sözleşmeye yönelik olmasını ifade etmektedir.³⁷⁵

Mobil uygulama kullanıcı sözleşmelerinde de aynı şekilde mobil uygulama geliştiricisi sabit olmasına rağmen karşı taraf olan son kullanıcı belli değildir. Mobil uygulama son kullanıcısı burada dünya üzerinde internet erişimi olan herhangi bir kişi olabilir. Yalnızca bir kişi göz önüne alınmadan, uygulamaya erişebilecek herkes için aynı şartlar öngörülmesi bu sözleşmelerin genel nitelikte sözleşmeler olduğunu göstermektedir. Ayrıca dünya üzerindeki herhangi bir kişi ile sözleşme kurmaya çalışırken taraflar arasında oluşabilecek dil problemleri de genel işlem şart koşullarının genel ve soyut olması özelliği sayesinde önlenmiş olacaktır.

3.1.3.4. Taraflar Arasında Kurulan Sözleşmenin Kapsamı İçinde Yer Alan Genel Hükümler Arasında Bulunması

Genel işlem koşulu içeren sözleşmeler, bir sözleşmenin içeriğini oluşturacak ve genellikle genel hükümlerin içerisinde yer alacak şekilde hazırlanmaktadır.³⁷⁶ Aynı tür mal veya hizmeti sağlamak amacıyla hazırlanan bu tür sözleşmelerin içerdikleri metinler genellikle aynı metinlerdir.³⁷⁷ TBK m. 20/2 uyarınca genel işlem koşullarının içerdiği metinlerin birebir aynı kelimeleri veya aynı maddeleri içermesi gerekmemektedir.³⁷⁸ Hatta genel işlem koşullarının asıl sözleşmede veya ekinde yer alması; yazı türü, şekli, boyutu veya dilinin farklı olması genel işlem koşullarının genel işlem koşulu olarak değerlendirilmesini engellemektedir.³⁷⁹

Genel işlem koşullarının taraflar arasındaki sözleşmenin kapsamına girebilmesi için bu koşulların karşı tarafa sunulması ve karşı tarafça da kabul edilmesi gerekmektedir.³⁸⁰ Ancak kabul tek başına yeterli olmamakta, aşağıda açıklanacağı üzere düzenleyenin karşı tarafa genel işlem koşullarının varlığı hakkında açıkça bilgi vermesi ve karşı tarafın da bunların içeriğini öğrenebilmesi gerekmektedir.³⁸¹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesindeki genel işlem koşullarının varlığından söz edebilmemiz için ise genel işlem koşullarının sözleşmenin içeriğinde

³⁷⁵ Eren, Genel Hükümler, s.220. Karadağ, s. 40.

³⁷⁶ Aydoğdu, s. 47. Atamer, s. 55.

³⁷⁷ Eren, Genel Hükümler, s. 220.

³⁷⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 220.

³⁷⁹ Kılıçoğlu, s. 122.

³⁸⁰ Eren, Genel Hükümler, s. 217. Şeker, s. 10.

³⁸¹ Eren, Genel Hükümler, s. 218.

veya ekinde yer alması, son kullanıcının bu genel işlem koşullarının varlığı hakkında bilgi sahibi olması ve bu koşulları kabul etmesi gerekmektedir.

3.2. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşullarının Denetimi

Kanun koyucular, genel işlem koşulları içeren sözleşmelerde zayıf durumda olan tarafı, genellikle güçlü durumda olan düzenleyen taraftan koruma amacı gütmektedirler. Dolayısıyla genel işlem koşullarını düzenleyen kurallar Türk Borçlar Kanunu'na konulmuştur. Genel işlem koşullarını düzenleyen kurallar, hukuki nitelikleri itibarıyla emredici hukuk kuralları olduğundan bu kuralların aksi taraflarca kararlaştırılmamaktadır.³⁸²

Genel işlem koşullarına ilişkin kanunda yer alan düzenlemeler; uyuşmazlık halinde hâkime genel işlem koşullarını denetleme yetkisi vermektedir.³⁸³ Bu sayede genel işlem koşulları; yürürlük (uygulama), içerik ve yorum denetimi olmak üzere üç çeşit denetim mekanizmasına tabii tutulmaktadır.³⁸⁴ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin içerisinde yer alan genel işlem koşulları da aynı şekilde bu üç denetim mekanizmasına tabii tutulacaktır.

TBK m. 22'de sözleşmenin yazılmamış sayılan koşulları dışındaki hükümleri geçerli kabul edilmiş, TBK 27'de de aynı şekilde hükümsüz sayılan sözleşme maddelerini geçersiz sayarak kalan kısım yönünden sözleşmenin ayakta tutulması amaçlanmıştır.³⁸⁵ Kısmi hükümsüzlük kurumunun temel düşüncesi 'sözleşmenin ayakta tutulması ilkesi'dir.³⁸⁶ Dolayısıyla genel işlem koşulları denetiminden geçemeyen koşullar kısmi olarak değerlendirilecek, sözleşmenin kalanı ayakta kalacaktır.

3.2.1. Uygulama (Yürürlük) Denetimi

3.2.1.1. Genel Olarak

Sözleşme kurulurken özgür bir biçimde meydana gelmiş irade serbestisi ve ilke olarak gerçekçi bir fırsat eşitliği ile ilgili taraflar arasında ağır yapısal bozukluklar bulunuyorsa, güçlü olan taraf karşı tarafa yalnız kendi çıkarlarını kabul ettirmesi ve karşı tarafı bu konuda kullanma tehlikesi doğar. Mevcut tehlikenin en uygun şekilde

³⁸² Eren, Genel Hükümler, s. 220.

³⁸³ Eren, Genel Hükümler, s. 220.

³⁸⁴ Eren, Genel Hükümler, s. 220. Aydoğdu, s. 71. Karadağ, s. 43.

³⁸⁵ Karadağ, s. 67.

³⁸⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 336. Karadağ, s. 67. Şeker, s. 81.

önlenmesi için 6098 sayılı TBK bazı düzenlemeler getirmiştir. Bunlardan ilki olan TBK m. 21 genel işlem koşullarının yürürlük denetimini, bir başka ifadeyle yürürlüğe girip girmemesi açısından geçerliliğini ele almaktadır.³⁸⁷ Gerçekten TBK m. 21/1 maddesi “*Karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girmesi, sözleşmenin yapılması sırasında düzenleyenin karşı tarafa, bu koşulların varlığı hakkında açıkça bilgi verip, bunların içeriğini öğrenme imkânı sağlamasına ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulları yazılmamış sayılır.*” demek suretiyle bu koşulların sözleşme kapsamına girmesi için gerekli olan koşullardan bahsedilmiştir.

Karşı tarafın menfaatine aykırı olan genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girebilmesi, dolayısıyla yürürlük (uygulama) imkânı kazanıp sonuç doğurabilmesi için; genel işlem koşullarını hazırlayan ve düzenleyen tarafın sözleşmenin kurulması esnasında karşı tarafa bu koşulların varlığı hakkında bilgi vermesi, düzenleyen tarafın karşı tarafa bu koşulların içeriğini öğrenme imkânı tanınması ve karşı tarafın bu şartlar altında genel işlem koşullarını kabul etmesi gerekmektedir.³⁸⁸

Diğer bir ifade ile TBK m. 21 anlamında yazılmamış sayılma yaptırımının uygulanabilmesi için bazı şartların varlığı gerekmektedir. Bu şartlar; sözleşmede genel işlem koşullarının bulunması, karşı tarafın genel işlem koşulları hakkında bilgilendirilmemiş olması, karşı tarafın koşulları kabul etmemiş olması ve sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan koşulların bulunmasıdır.³⁸⁹

3.2.1.2. Genel İşlem Koşullarının Yürürlük Denetiminden Geçebilme Şartları

3.2.1.2.1. Genel İşlem Koşullarını Düzenleyen Taraf, Sözleşmenin Yapılması Anında Karşı Tarafa Bu Koşulların Varlığı Hakkında Açıkça Bilgi Vermelidir

Karşı tarafın menfaatine aykırı olan genel işlem koşullarının sözleşmenin kapsamına girip uygulama alanı bulabilmesi için düzenleyen tarafın bu koşulların varlığı hakkında karşı tarafa açıkça bilgi vermesi gerekmektedir.³⁹⁰ Bu bilgilendirme yapılmadan imzalanan sözleşmedeki maddeler yazılmamış sayılmaktadır.³⁹¹ Burada yasa herhangi bir bilgilendirmeden ziyade ‘*açıkça bilgilendirmeyi*’ şart olarak

³⁸⁷ Kılıçoğlu, s. 124. Reisoğlu, s. 77. Karadağ, s. 46. Mustafa Göktürk Yıldız, s.56.

³⁸⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 221. Aydoğdu, s.87. Şeker, 37.

³⁸⁹ Kılıçoğlu, s. 124-125. Yıldırım, s. 98. Karadağ, s. 47. Şeker, 37.

³⁹⁰ Eren, Genel Hükümler, s. 221. Kılıçoğlu, s. 125. Aydoğdu, s. 87. Reisoğlu, s. 75. Karadağ, s. 48.

³⁹¹ Eren, Genel Hükümler, s. 221. Kılıçoğlu, s. 125. Reisoğlu, s. 75.

koymaktadır. Yani bilgilendirme açık, samimi ve tereddüde yer vermeyecek şekilde olmalıdır.³⁹² Burada amaç zayıf olanın korunmasıdır.

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde genel işlem koşullarının uygulama alanı bulabilmesi için karşı taraf olan son kullanıcının bu koşullar hakkında açıkça bilgilendirilmesi gerekmektedir. Uygulama geliştiricisinin açıkça genel işlem koşullarının varlığını son kullanıcıya bildirmediği durumlarda bu genel işlem koşulları yazılmamış sayılacaktır.

3.2.1.2.2. Genel İşlem Koşullarını Düzenleyen Taraf, Karşı Tarafa Genel İşlem Şartlarının İçeriğini Öğrenme İmkânı Sağlamalıdır

Karşı taraf, genel işlem koşullarının içeriğini öğrenecek biçimde bilgilendirilmediği takdirde TBK uyarınca ilgili hükümler yazılmamış sayılma yaptırımına tabi olacaktır.³⁹³ Genel işlem koşullarının içeriğinin öğrenme imkânının sağlanması hakkında kanun metninde ya da gerekçesinde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak burada kastedilen, genel işlem koşullarına ilişkin hükümlerin basılı, görsel, işitsel vb. bir surette karşı tarafın hâkimiyet alanına girmesidir. Karşı tarafın genel işlem koşullarının içeriğini öğrenme imkânına kavuşması, sadece bunların kendi hâkimiyet alanına girmesi ile mümkün olur. Genel işlem koşullarının, okunamayacak derecede küçük veya silik olması, ağır bir dille yazılması, karşı tarafın anadilinde yazılmamış olması halinde karşı tarafa öğrenme imkânı sağlanmadığından söz edilebilecektir.³⁹⁴

Alman Medeni Kanunu'nda bu konuda bahsedilen maddelerde “makul” bir şekilde öğrenme şartından bahsedilmektedir.³⁹⁵ TBK’de bu şarttan bahsedilmemiş olsa da “ticari hayatın, teamüllerin niteliğinin gerektirdiği şekilde yorumlanması” anlaşılmaktadır. Mutlaka bir ibarenin yer alması gerekmemekte yürürlükte bulunan kanun maddeleri ile söz konusu açıklık doldurulmaktadır.

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde genel işlem koşullarının bu şartı sağlayabilmesi için son kullanıcıyla genel işlem koşullarının içeriğini öğrenebilme imkânı sağlanması gerekmektedir. Burada uygulama geliştiricisi tarafından, son kullanıcıya okunaklı bir şekilde sözleşmeyi sunması gerekmektedir. Bazı uygulama geliştiricileri mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesini son kullanıcıya mail

³⁹² Kılıçoğlu, s. 125. Aydoğdu, s. 89. Havutçu, TBK GİŞ, s. 39. Antalya, s. 304. Karadağ, s. 49.

³⁹³ Eren, Genel Hükümler, s. 221. Aydoğdu, s. 96. Antalya, s. 305-306.

³⁹⁴ Havutçu, TBK GİŞ, s. 39-40.

³⁹⁵ BGB § 305, https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/_305.html, e.t.: 20.12.2020.

yoluyla iletmektedir. Bu gibi durumlarda son kullanıcıya sözleşme koşullarının öğrenebilme imkânı sağlanmış olduğundan bu şartın sağlandığı söylenebilecektir.

3.2.1.2.3. Karşı Taraf Genel İşlem Koşullarını Kabul Etmiş Olmalıdır

Karşı taraf genel işlem koşullarının varlığını ve içeriğini öğrenecek bir biçimde bilgilendirilmiş olmasına rağmen bu koşulları kabul etmediği takdirde ilgili hükümler yazılmamış sayılma yaptırımına tabi olacaktır.³⁹⁶

Kabulün açık kabul, zımni (örtülü) kabul ve global kabul olarak gerçekleştirilebileceği öngörülmektedir. Açık kabulde, kabul iradesi karşı tarafın tereddüdü ile yoruma yer vermeyecek şekilde açık bir beyan ile yapılmaktadır.³⁹⁷ Beyanın ifadesinden beyanın mahiyeti doğrudan doğruya anlaşılmaktadır.³⁹⁸

Örtülü kabulde, irade beyanı açık bir biçimde belirtilmemektedir.³⁹⁹ Kabul beyanı ya kabul iradesini gösteren aktif bir eylem veya davranışla ya da pasif bir susma fiiliyle yapılmaktadır.⁴⁰⁰ Bu şekilde yapılan kabuller, hiç kimse sebep olmadığı bir soruya cevap vermek zorunda olmadığı için genel kural olarak TBK’de her ne kadar susma zımni ret sayılıyor olsa da özel durum olarak düzenlenmiştir ve burada susma kabul iradesi anlamına gelmektedir.

Global kabulde karşı taraf, çoğunlukla genel işlem koşullarını okuyup içeriğini anlayarak bunların sözleşmeye dâhil olmasına onay veriyor değildir.⁴⁰¹ Zaten müşteri (karşı taraf) değiştirme ümidi taşımadığı ve genellikle anlamasının da mümkün olmadığı bu şartları hiç okumadan kabul etmektedir.⁴⁰² İncelendiğinde bu durum doktrinde “global kabul” kavramı altında ele alınmaktadır.

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde de karşı taraf olan son kullanıcı kendisine sunulmuş olan sözleşmeyi kabul etmelidir. Bu kabul iradesi bazen ‘onaylıyorum’ benzeri bir butonla açık bir şekilde olabileceği gibi sözleşmeyi gördüğü halde uygulamayı indirmeye devam etmesi şeklinde zımni bir şekilde de olabilmektedir.

Sonuç olarak bir hukuki işlemin genel işlem koşulu sayılabilmesi için zayıf durumda olan tarafça öğrenilmeli ve açık, örtülü veya global olarak kabul edilmelidir.

³⁹⁶ Kılıçoğlu, s. 125. Eren, Genel Hükümler, s. 221. Karadağ, s. 50.

³⁹⁷ Eren, Genel Hükümler, s. 134. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 143.

³⁹⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 134. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 143.

³⁹⁹ Eren, Genel Hükümler, s. 135. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 144.

⁴⁰⁰ Eren, Genel Hükümler, s. 135. Kocayusufpaşaoğlu ve diğerleri, s. 144 vd.

⁴⁰¹ Aydoğdu, s. 93. Havutçu, TBK GİŞ, s. 40. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 112-113. Karadağ, s. 50.

⁴⁰² Aydoğdu, s. 93. Havutçu, TBK GİŞ, s. 40. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 112-113.

Bu koşulları sağlamıyorsa yazılmamış sayılma yaptırımına tâbi olmaktan kurtulamayacaktır.

3.2.1.2.4. Sözleşmenin Niteliğine ve İşin Özelliğine Yabancı Olan Koşulların Bulunmaması

TBK m. 21/2 gereğince, sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları karşı tarafın bilgilendirilmiş ve içeriğini öğrenme imkânı sağlanmış olsa bile yazılmamış sayılacaktır.⁴⁰³ Öngörülen bu denetime şaşırtıcı kayıt denetimi de denilmektedir.⁴⁰⁴ Burada şaşırtıcı kayıtların özellikle hakkaniyete aykırı olduğu düşüncesinden ve karşı tarafın bunları sözleşmeye alma yolunda iradesinin olamayacağı varsayımından hareketle yazılmamış sayılma yaptırımının uygulanması gerektiği kabul edilmektedir.⁴⁰⁵

Sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı hükümler, genellikle karşı tarafın aslî edim yükümlülüğünü önemli ölçüde genişleten veya kısıtlayan hükümler olarak karşımıza çıkmaktadır.⁴⁰⁶ Genel işlem koşulları, hangi sözleşmenin içeriğine dâhil oluyorsa onun niteliğine uygun hükümleri bulundurmalıdır. Dolayısıyla, sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancı olan genel işlem koşulları yazılmamış sayılmaktadır.

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde, son kullanıcının görünce şaşırabileceği, sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine aykırı koşullar bulunduğu takdirde bu hükümlerin yazılmamış sayılma yaptırımı tabi olması gerekmektedir.

3.2.1.3. Tek Taraflı Olarak Aleyhe Değiştirme Yasağı

Normal şartlarda sözleşme kurulduktan sonra bazı hükümler somut olayla uyumsuzluk gösterdiği için bazı maddelerin çıkarılıp yerine başka maddelerin eklenmesi söz konusu olabilmektedir. Ancak TBK m. 24 uyarınca, “*Genel işlem koşullarının bulunduğu bir sözleşmede veya ayrı bir sözleşmede yer alan ve düzenleyene tek yanlı olarak karşı taraf aleyhine genel işlem koşulları içeren sözleşmenin bir hükmünü değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar yazılmamış sayılır.*” hükmünden de anlaşılacağı üzere düzenleyenin tek taraflı olarak karşı taraf aleyhine

⁴⁰³ Kılıçoğlu, s. 125. Eren, Genel Hükümler, s. 221. Aydoğdu, s. 100. Reisoğlu, s. 75. Şeker, s. 41.

⁴⁰⁴ Aydoğdu, s. 100. Antalya, s. 303. Reisoğlu, s. 75. Şeker, s. 42.

⁴⁰⁵ Aydoğdu, s. 101. Havutçu, TBK GİŞ, s. 41. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 155-156.

⁴⁰⁶ Yıldırım, s. 99.

koşulları değiştirmesi yasaklanmış ve düzenleyene bu yetkiyi veren hükümlerin yer almasının yazılmamış sayılacağından bahsedilmiştir.⁴⁰⁷ Taraflar sözleşmede değişiklik yapabilecek ancak düzenleyen tek taraflı olarak zayıf taraf aleyhine sözleşmeyi değiştiremeyecektir.⁴⁰⁸ Düzenleyene tek taraflı olarak koşulları değiştirebilmesine izin veren maddeler yazılmamış sayılacak ve düzenleyen taraf bu koşullar olmasaydı sözleşmeyi yapamayacağını ileri süremeyecektir.⁴⁰⁹ Değiştirme yasağının yaptırımını da bu yasağı içeren kayıtların yazılmamış sayılmasıdır.⁴¹⁰

Düzenleyen için bu yasağın karşı tarafın aleyhine olan değişiklikleri kapsamaktadır, dolayısıyla düzenleyen kişinin sonradan sözleşmeyi karşı taraf lehine değiştirmesi hükmün kapsamına girmemekte ve yazılmamış sayılma yaptırımına tabi olmamaktadır.⁴¹¹

TBK'nin bu hükmü doğrultusunda uygulama geliştiricisi mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesine, sözleşmeyi tek taraflı olarak son kullanıcı aleyhine değiştirebileceğini öngören hükümler koyduğu takdirde bu hükümler yazılmamış sayılma yaptırımına tabi olacaktır.

3.2.1.4. Genel İşlem Koşullarında Yürürlük Denetimine Uyulmamasının Yaptırımları

Yürürlük denetiminin (TBK m. 21/1), şaşırtıcı genel işlem koşulları (TBK m. 21/2) denetiminin, değiştirme ve yeni düzenleme yapma yasağı denetiminin (TBK m. 24) yaptırımını kanunda yazılmamış sayılma olarak değerlendirilmiştir.⁴¹² Yani yürürlük denetiminden geçemeyen hükümler yazılmamış sayılmaktadır. Ancak yazılmamış sayılmanın Borçlar Hukuku kapsamında hangi geçersizlik türünü karşıladığı kanun koyucu tarafından belirlenmemiştir.⁴¹³

Yazılmamış sayılmamış kavramından yokluk mu yoksa kesin hükümsüzlük mü anlaşılması gerektiği doktrinde tartışmalıdır. Bilindiği üzere yokluk, bir hukuki işlemin kurucu unsurlarındaki eksikliklerden doğan geçersizlik yaptırımıdır.⁴¹⁴ Yokluk halinde hukuki işlemin hiç doğmadığı kabul edilmektedir.⁴¹⁵ Kesin hükümsüzlük ise, hukuki

⁴⁰⁷ Kılıçoğlu, s. 126. Eren, Genel Hükümler, s. 221. Aydoğdu, s. 109. Karadağ, s. 61. Şeker, 49.

⁴⁰⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 221. Şeker, s. 49. Havutçu, GİŞ, s. 45.

⁴⁰⁹ Yıldırım, s.99. Eren, Genel Hükümler, s. 221.

⁴¹⁰ Eren, Genel Hükümler, s. 221.

⁴¹¹ Kılıçoğlu, s. 126. Eren, Genel Hükümler, s. 221. Aydoğdu, s. 113.

⁴¹² Şeker, s. 28.

⁴¹³ Şeker, s. 93.

⁴¹⁴ Eren, Genel Hükümler, s. 331. Oğuzman/Öz, s. 177. Antalya, s. 94-95. Şeker, s. 63.

⁴¹⁵ Eren, Genel Hükümler, s. 331. Oğuzman/Öz, s. 177. Antalya, s. 94-95. Şeker, s. 63.

işlemin geçerlilik unsurlarındaki eksikliklerden doğan geçersizlik yaptırımıdır.⁴¹⁶ Kesin hükümsüzlükte de hukuki işlem baştan itibaren geçersiz kabul edilmektedir.⁴¹⁷ Ancak kesin hükümsüzlükte yokluktan farklı olarak sözleşme öncesi sorumluluk (culpa in contrahendo) doğabilmekte⁴¹⁸, TMK m. 2 kapsamında kesin hükümsüzlük kötü niyetli olarak ileri sürülememekte⁴¹⁹, taraflar isterlerse kesin hükümsüz olan hukuki işlemin yerine geçerlilik şartlarına sahip bir hukuki işleme dönüştürülebilmektedir⁴²⁰.

Doktrinde bazı yazarlar yazılmamış sayılmanın; kanunun lafzının var olanı yok sayma şeklinde olması, kanunun gerekçesinde '*sözleşmenin içeriğinden sayılmama*' şeklinde bir ifade geçmesi⁴²¹, Kanun Koyucu'nun içerik denetiminde kesin hükümsüzlüğü açıkça düzenlemiş olmasına rağmen burada kesin hükümsüzlükten farklı bir görüş benimsemek istemesi, Kanun Koyucu'nun TBK m. 22'nin gerekçesinde düzenleyen TBK m. 27/2'den kıyas yoluyla faydalanamayacağından bahsetmesi⁴²² ve sözleşmenin kurulduğu esnada genel işlem koşulu olan hükümlerin içeriğinden haberdar olmayan tarafın o sözleşme hükmünü kabul etme iradesi olmadığından tarafların iradelerinin uyuşmamış olması gerekçeleriyle kısmi yokluk olduğu görüşünü benimsemişlerdir.⁴²³

Doktrinde bazı yazarlar ise yazılmamış sayılmanın; genel işlem koşullarının emredici hükümler olması ve emredici hükümlere aykırılığın yaptırımının ise TBK m. 27 kapsamında kesin hükümsüzlük olması, TBK m. 24'ün gerekçesinde '*kesin hükümsüzlük yaptırımına bağlı olacaktır*' şeklinde bir ifade geçiyor olması⁴²⁴, TBK m. 22 lafzında yazılmamış sayılan hükümler haricindeki hükümlerin geçerli olacağından bahsetmiş olması ve geçerliliğin mefhumu muhalifinden yazılmamış sayılan hükümlerin de geçersiz yani kesin hükümsüz manasına gelmiş olması, karşı tarafın menfaatine ve hakkaniyete aykırı genel işlem koşullarının kullanılmasının dürüstlük kuralına aykırı olması ve dürüstlük kuralına aykırılığın yaptırımının ise kesin hükümsüzlük olması, karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının kamu düzeni ile ahlaka aykırı

⁴¹⁶ Eren, Genel Hükümler, s. 331. Oğuzman/Öz, s. 177. Şeker, s. 63.

⁴¹⁷ Eren, Genel Hükümler, s. 334. Şeker, s. 72.

⁴¹⁸ Antalya, s. 97. Şeker, s. 72.

⁴¹⁹ Oğuzman/Öz, s. 177. Şeker, s. 73.

⁴²⁰ Oğuzman/Öz, s. 177. Kocayusufoğlu ve diğerleri, s. 611. Eren, Genel Hükümler, s. 334. Antalya, s. 97. Şeker, s. 72.

⁴²¹ TBK m. 24 gerekçesi, <https://www.lexpera.com.tr/>, e.t.: 11.11.2020.

⁴²² TBK m. 22 gerekçesi, <https://www.lexpera.com.tr/>, e.t.: 11.11.2020.

⁴²³ Eren, Genel Hükümler, s. 221. Oğuzman/Öz, s. 166. Havutçu, GİŞ, s. 144. Kılıçoğlu, s. 119. Şeker, s. 94 vd. Yıldırım, s. 98. Mustafa Göktürk Yıldız, s.57. Karadağ, s. 53. Benzer diğer görüşler için bkz. Şeker, s. 137 vd. Gerekçeler hakkında detaylı bilgi için bkz. Şeker, s. 94 vd.

⁴²⁴ TBK m. 24 gerekçesi, <https://www.lexpera.com.tr/>, e.t.: 11.11.2020.

olması ve kamu düzeni ile ahlaka aykırılığın yaptırımının ise TBK m. 27 kapsamında kesin hükümsüzlük olması gerekçeleriyle kısmi kesin hükümsüzlük olduğu görüşünü benimsemişlerdir.⁴²⁵

Doktrinde yazılmamış sayılmanın kısmi yokluk veya kısmi kesin hükümsüz olduğuna dair görüşler haricinde yazılmamış sayılmanın TBK m. 21 ile TBK m. 24 için ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiği⁴²⁶ ve kendine özgü bir yaptırım türü olduğu⁴²⁷ görüşünü savunanlar da bulunmaktadır. Ancak doktrinde, yazılmamış sayılma yaptırımının yokluk yani kısmi yokluk olduğu hâkim olan görüştür. Dolayısıyla biz de bu çalışmada yukarıda bahsedilmiş olan gerekçelere katılarak yazılmamış sayılmanın yokluk yani kısmi yokluk olduğu görüşünü benimsemekteyiz.

Normal şartlarda sözleşmenin objektif esaslı noktalarına dair hükümlerin yok hükmünde olması sözleşmenin tamamının yokluğuna sebep olmaktadır. Ancak TBK m. 22 *“Sözleşmenin yazılmamış sayılan genel işlem koşulları dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda düzenleyen, yazılmamış sayılan koşullar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.”* demek suretiyle düzenleyen tarafın yokluk yaptırımına tabii olan hükümler olmasaydı sözleşmenin tamamının imzalanmayacağını iddia etmesi yasaklanmıştır. TBK m. 22’ye göre sözleşmenin genel işlem koşullarından, yazılmamış sayılma yaptırımına tabi olan hükümleri dışındaki hükümler hüküm ve sonuç doğurmaktadır.⁴²⁸ Buradaki amaç zayıf olan tarafın korunmaya çalışılmasıdır.

Düzenleyen tarafından yazılmış olan yürürlük denetiminden geçemeyen genel işlem koşulları yazılmamış sayılacak ve yokluk kavramında da herhangi bir işlem doğmamış olduğu için sözleşmede var olan ilgili hükümler hukuk âleminde bir etki doğurmayacaktır.

3.2.2. İçerik Denetimi

İçerik denetimi, zayıfların korunması ile sosyal adalet ve sosyal hukuk devletinin (T.C. Anayasası m. 2) zorunlu bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.⁴²⁹

---

⁴²⁵ Yazılmamış sayılmanın kesin hükümsüzlükten daha ağır bir geçersizlik yaptırımı olduğuna dair bkz. Antalya, s. 429. Kesin hükümsüzlüğü savunan diğer görüşler için bkz. Şeker, s. 150 vd. Gerekçeler hakkında detaylı bilgi için bkz. Şeker, s. 106 vd.

⁴²⁶ Ayrı ayrı değerlendirildiğinde TBK m. 21’deki yazılmamış sayılmanın kısmi yokluk, TBK m. 24’deki yazılmanın kısmi kesin hükümsüzlük olduğuna dair bkz. Aydoğdu, s. 75 vd. Benzer diğer görüşler için bkz. Şeker, s. 156 vd.

⁴²⁷ Görüşler için bkz. Şeker, s. 159 vd.

⁴²⁸ Kılıçoğlu, s. 127. Yıldırım, s. 99. Eren, Genel Hükümler, s. 221. Reisoğlu, s. 76. Karadağ, s. 54.

⁴²⁹ Aydoğdu, s. 123.

İçerik denetiminin amacı, sözleşme özgürlüğünün tek taraflı olarak kullanılmasından, düzenleyici kuralların sistemli olarak düzenleyen lehine ve karşı taraf aleyhine bertaraf edilmesinden doğacak olan sakıncalı durumların önlenmesi ve karşı tarafın dürüstlük kuralına aykırı sözleşme koşullarına karşı korunmasıdır.⁴³⁰

TBK m. 25 içerik denetimi başlığı altında “*Genel işlem koşullarına, dürüstlük kurallarına aykırı olarak, karşı tarafın aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamaz.*” maddesi uyarınca dürüstlük kuralına aykırı ve karşı tarafa zarar veren, karşı tarafın durumunu ağırlaştırıcı nitelikte koşullar geçersizdir.⁴³¹ TBK m. 25, TMK m. 2’deki hakların kullanılmasında dürüstlük kurallarına uygun hareket etme zorunluluğunun genel işlem koşullarındaki özel bir uygulaması olarak yer almaktadır.⁴³² Bu hükme göre genel işlem koşullarının karşı taraf aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümlere yer verilmişse bu koşulların dürüstlük kurallarına aykırı olarak yapıp yapılmadığına bakılacaktır.⁴³³

Konulan hükümlerin dürüstlük kurallarına uygun olup olmadığı somut olayın niteliğine göre, özellikle tarafların konularına, bir tarafın diğer taraf üzerinde üstün konumda olup olmadığı, konulan hükmün benzer sözleşmelerde uygulanmasının olağan olup olmadığı, şaşırtıcı nitelikte bir hüküm olup olmadığı gibi unsurlar göz önünde bulundurulmaktadır.⁴³⁴

İçerik denetiminin geçersizlik yaptırımı yürürlük denetiminden farklı olarak yazılmamış sayılma değil, kesin hükümsüzlük yani butlan yaptırımıdır.⁴³⁵ TBK m. 25’de bu yaptırım açıkça söylenmemiş olsa da bu hükmün emredici nitelikte olması, içerik denetiminden geçemeyen genel işlem koşullarının TBK m. 27 gereğince kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacağı sonucunu doğurmaktadır.

Genel işlem koşullarını düzenleyen taraf, içerik denetimi sonrası geçersiz sayılan hükümler olmasaydı sözleşmeyi düzenlemeyecek olduğunu iddia edememektedir.⁴³⁶

Genel bir kural olan dürüstlük kuralı genel işlem koşulu ihtiva eden mobil uygulama son kullanıcı sözleşmelerinde de yerini bulacaktır. Bu sayede son kullanıcı aleyhine dürüstlük kuralına aykırı bir hükmün varlığı halinde bu hüküm kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.

⁴³⁰ Aydoğdu, s. 131. Reisoğlu, s. 78.

⁴³¹ Aydoğdu, s. 126. Reisoğlu, s. 78.

⁴³² Kılıçoğlu, s. 127. Eren, Genel Hükümler, s. 222. Aydoğdu, s. 123. Reisoğlu, s. 78. Karadağ, s. 63.

⁴³³ Kılıçoğlu, s. 127. Yıldırım, s. 99. Aydoğdu, s. 123.

⁴³⁴ Kılıçoğlu, s. 127. Aydoğdu, s. 129. Antalya, s. 314-315.

⁴³⁵ Eren, Genel Hükümler, s. 222. Aydoğdu, s. 133. Karadağ, s. 66.

⁴³⁶ Aydoğdu, s. 134.

3.2.3. Yorum Denetimi

6098 sayılı TBK m. 23 “Genel işlem koşullarında yer alan bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, düzenleyenin aleyhine ve karşı tarafın lehine yorumlanır.” maddesi uyarınca açık ve anlaşılır olmayan veya birden çok anlama gelen genel işlem koşulunun düzenleyen aleyhine, karşı taraf lehine yorumlanmasını öngörmektedir.⁴³⁷ Bu kural doktrin ve uygulamada genel kabul gören bir yorum kuralı haline gelmiş bulunmaktadır.⁴³⁸ Bu nedenle açık ve anlaşılır olmayan, birden çok anlama gelen koşullar düzenleyen aleyhine yorumlanacaktır.⁴³⁹ Örneğin düzenleyen, sözleşmede aynı konuda özel koşullar varken, bir de genel işlem koşulu koymuşsa, genel işlem koşulu özel koşulla çeliştiği için uygulama alanı bulamayacaktır.⁴⁴⁰

Hukukî işlemin yorumu, işlemin tam olarak ne anlama geldiğini ve hukukî sonuçlarını belirlemek için yapılan inceleme ile çalışmaların tamamıdır. Her olayda olduğu gibi genel işlem koşulları için de yorum yapılmaktadır. Öncelikle yorum, sadece yüzeysel olmamalı irade açıklamasını sorgulayıcı olmalıdır. Yorum yapılırken önemli olan zayıf taraf olarak adlandırdığımız kişiler lehine yorum yapılmasıdır. Güçlü olan taraf sözleşmeyi hazırlayan ve sunan, isteklerini karşı tarafa daha kolay dayatabilen taraftır ve çoğunlukla bankalar, kredi kuruluşları, abonmanlık sözleşmeleri mahiyetinde kuruluşlar olan bu işletmeler gündelik hayatında hukuk kuralları açısından bilgisi bulunmayan insanlara karşı hareket etmektedir. Bu durumlarda kanun koyucu, düzenleyenin mevcut durumu kullanmaması adına bu hükümlerin zayıf taraf lehine yorumlanacağını ve düzenleyen kurum aleyhine yorumlanacağı hükmünü getirmiştir.⁴⁴¹

Genel işlem koşullarının kullanan aleyhine yorumlanması, Roma hukukundan gelen “*in dubio contra stipulatorem*” yani sözleşme, şüphe halinde düzenleyen aleyhine yorumlanır genel ilkesinden ve dürüstlük kuralından (TMK m. 2/1) kaynaklanmaktadır.⁴⁴²

Böyle bir hüküm getirilmemiş dahi olsa TMK’de yer alan dürüstlük kuralı gereğince yoruma açık hükümler zayıf taraf lehine yorumlanmalıdır. 6098 sayılı TBK’den önce genel işlem koşulları hakkında kanunda spesifik bir düzenlemeye yer

⁴³⁷ Kılıçoğlu, s. 125. Yıldırım, s.99. Eren, Genel Hükümler, s.222. Aydoğdu, s. 115. Yıldırım, s.98. Reisoğlu, s. 77. Karadağ, s. 56.

⁴³⁸ Eren, Genel Hükümler, s. 223. Aydoğdu, s. 118. Yıldırım, s.98. Reisoğlu, s. 77.

⁴³⁹ Eren, Genel Hükümler, s. 223. Aydoğdu, s. 118. Karadağ, s. 56.

⁴⁴⁰ Eren, Genel Hükümler, s. 223.

⁴⁴¹ Aydoğdu, s. 118.

⁴⁴² Aydoğdu, s. 117. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 176-177. Karadağ, s. 57.

verilmemiş olduğu belirtilmişti. 6098 sayılı TBK yürürlüğe girmeden önce de hukuk hayatında bu tarz sözleşmeler küreselleşen dünyada varlığını sürdürmüştür. Mevcut hükümler gelmeden önce çözülen somut uyuşmazlıklarda TMK, TKHK gibi kanunlar dikkate alınarak her halde zayıf taraf korunmaya çalışılmıştır. Tam tersi bir çözüm şekli ise, bir genel hukuk ilkesi olan çelişkili davranma yasağına aykırı düşecektir.⁴⁴³

Açıklandığı üzere genel kurallar göstermektedir ki, uygulama geliştiricisi mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin içeriğine anlaşılması güç veya birden çok anlama gelen hükümler koyduğu takdirde bu hükümler mobil uygulama son kullanıcı lehine yorumlanacaktır.

3.3. Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinde Haksız Şartlar

3.3.1. Haksız Şartın Tanımı

TBK m. 20-25 arasında düzenlenmiş olan genel işlem koşulları her türlü sözleşmede düzenleyen karşısında bulunan tarafın talep etmesi halinde uygulama alanı bulmaktadır.⁴⁴⁴ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ise bir tarafın tüketici olduğu tüketici sözleşmeleri hakkında doğrudan doğruya uygulanma alanı bulmaktadır.⁴⁴⁵ Yani TBK'nin genel işlem koşullarına ilişkin maddeleri, sözleşmenin tüketici sözleşmesi olup olmadığına bakılmaksızın her türlü sözleşmeye uygulanabilecek şekilde genel nitelikli iken, 6502 sayılı TKHK'nin haksız şartlara ilişkin hükümleri yalnızca tüketici sözleşmeleri için öngörölmüş düzenlemelerdir.⁴⁴⁶ Dolayısıyla TBK'de yer alan genel işlem koşulları ile ilgili hükümler uygun düştüğü ölçüde tüketici sözleşmelerinde de uygulanacaktır.⁴⁴⁷

Haksız şartlar, TKHK m. 5/1'de "*tüketiciyle müzakere edilmeden sözleşmeye dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde tüketici aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartlarıdır.*"⁴⁴⁸ şeklinde tanımlanmaktadır. 6502 sayılı Kanunun 5. maddesi, genel işlem

---

⁴⁴³ Yıldırım, s. 98.

⁴⁴⁴ Eren, Genel Hükümler, s. 217. Aydoğdu, s. 169.

⁴⁴⁵ Eren, Genel Hükümler, s. 217.

⁴⁴⁶ Karadağ, s. 98. Çağlar Özel/Aydın Zevkliler, **Tüketicinin Korunması Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2016, s.120. Aydoğdu, s. 169.

⁴⁴⁷ Eren, Genel Hükümler, s.217.

⁴⁴⁸ 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun, R.G.: T. 28/11/2013 S. 28835.

koşulları ile ilgili 93/13 sayılı Avrupa Birliği Yönergesinin 3. maddesinden esinlenerek kanunlaştırılmış bir maddedir.⁴⁴⁹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde karşı taraf olan son kullanıcının tüketici niteliğine ikinci bölümde değinmiştik. Bu sebeple unsurları bulunduğu takdirde haksız şartlara ilişkin yaptırımlar, bu sözleşmelerde de uygulama alanı bulabilecektir. Dolayısıyla haksız şartların yaptırımını ve denetimine de değinmekte fayda bulunmaktadır.

3.3.2. Haksız Şartın Unsurları

6502 sayılı TKHK'nin 5. maddesinde ve bu maddeye dayanılarak yürürlüğe konulmuş olan Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik'in (TSHŞHY) 5. maddesinde de belirtildiği üzere, bir sözleşme koşulunun haksız şart sayılabilmesi için iki unsurun var olması gerekmektedir.⁴⁵⁰ Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde var olan koşulların haksız şart olarak kabul edilebilmesi için bu iki unsuru beraber taşıması gerekmektedir.

3.3.2.1. Satıcı veya Hizmet Sağlayıcısının Sözleşme Koşulunu Tüketicile Müzakere Etmeden Tek Taraflı Olarak Sözleşmeye Koymuş Olması

Sözleşmede bulunan bir şartın haksız şart kabul edilebilmesi için satıcı veya hizmet sağlayıcısının sözleşme koşulunu tüketiciyle müzakere etmeden tek taraflı olarak sözleşmeye koymuş olması gerekmektedir.⁴⁵¹

Karşı taraf, önceden düzenleyen tarafından tek yanlı olarak hazırlanmış koşulları önceden öğrenip içeriğini değiştiremediği gibi sözleşme görüşmeleri esnasında da pazarlık konusu yapamamaktadır.⁴⁵² Dolayısıyla sözleşme özgürlüğünün en temel ilkelerinden biri olan tarafların eşitliği ilkesi zedelenmiş bulunmaktadır.⁴⁵³

Haksız şartların unsurları incelendiği takdirde görülecektir ki, burada TBK m. 20 hükmünden farklı olarak sözleşme koşullarının önceden hazırlanmış olması ve birden

⁴⁴⁹ Çabri, s. 119. Karadağ, s. 98. Aydoğdu, s. 183. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31993L0013&from=EN>, e.t.: 01.12.2020.

⁴⁵⁰ Özel/ Zevkliler, s.122. Aydoğdu, s. 184. Çabri, s. 121.

⁴⁵¹ Özel/ Zevkliler, s.122. Aydoğdu, s. 184. Karadağ, s. 135. Çabri, s. 122.

⁴⁵² Aydoğdu, s. 189. Çabri, s. 121.

⁴⁵³ Aydoğdu, s. 189. Çabri, s. 121. 6502 sayılı Kanun m. 5 Gerekçesi, <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/gerekceler/tuketicinin-korunmasi-hakinda-kanun-madde-gerekceleri/1>, e.t.: 02.12.2020

çok kez kullanım amacı taşınması aranmamıştır.⁴⁵⁴ Bu sebeple de tüketicilere yönelik korumanın kapsamının, TBK hükümleri ile sağlanmış olan korumadan daha geniş olduğu söylenebilecektir.⁴⁵⁵

Eğer satıcı veya hizmet sağlayıcısı sözleşme koşullarının taraflarca görüşülüp tartışılarak sözleşmeye eklendiğini iddia ediyorsa bunu ispatla yükümlüdür.⁴⁵⁶ TKHK m. 5/3 hükmü “*Bir sözleşme şartı önceden hazırlanmış ve standart sözleşmede yer alması nedeniyle tüketici içeriğine etki edememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilir. Sözleşmeyi düzenleyen, bir standart şartın münferiden müzakere edildiğini iddia ediyorsa bunu ispatla yükümlüdür.*” demek suretiyle tüketicinin karşılaşmış olduğu genel işlem koşulları hakkında “müzakere edilmeme karinesi” öngörmüştür.⁴⁵⁷ Diğer bir deyişle bir sözleşme şartı daha evvel hazırlanmış ve bilhassa standart sözleşmede bulunması nedeniyle tüketici o şartın içeriğini etkileyememişse, o sözleşme şartının tüketiciyle müzakere edilmediği kabul edilmektedir.⁴⁵⁸

TKHK m. 5/3’ün üçüncü cümlesi “*Sözleşmenin bütün olarak değerlendirilmesinden standart sözleşme olduğu sonucuna varılırsa, bu sözleşmedeki bir şartın belirli unsurlarının veya münferit bir hükmünün müzakere edilmiş olması, sözleşmenin kalan kısmına bu maddenin uygulanmasını engellemez.*” demek suretiyle sözleşmenin tamamının değerlendirileceği ve sözleşmede müzakere edilen hükümlerin bulunmasının, sözleşmedeki diğer maddeler açısından denetim yapılamayacağı anlamını taşımayacağından bahsetmektedir.⁴⁵⁹

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde uygulama geliştiricisi tüketici durumda olan son kullanıcı ile sözleşme hükümleri konusunda müzakere etmediği için haksız şartlara ilişkin işbu unsuru taşımaktadır. Uygulama geliştiricisinin, şartların müzakere edilerek kararlaştırıldığına dair sözleşmeye hüküm koyması bu durumu değiştirmeyecektir. Zira şartların müzakere edilerek konulduğuna dair iddiası olan uygulama geliştiricisinin iddiasını ispat etmesi gerekmektedir.

⁴⁵⁴ Özel/ Zevkliler, s. 122. Aydoğdu, s. 185.

⁴⁵⁵ Özel/ Zevkliler, s. 122. Aydoğdu, s. 185.

⁴⁵⁶ Özel/ Zevkliler, s. 124. Aydoğdu, s. 190. Büyükay, N. 66.

⁴⁵⁷ Özel/ Zevkliler, s. 122.

⁴⁵⁸ Büyükay, N. 64. Aydoğdu, s. 175. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 84.

⁴⁵⁹ Özel/ Zevkliler, s. 124. Aydoğdu, s. 190. Büyükay, N. 65. Karadağ, s. 136. Çabri, s. 126.

3.3.2.2. İlgili Sözleşme Koşulunun, Tarafların Sözleşmeden Doğan Hak ve Yükümlülüklerinde Dürüstlük Kuralına Aykırı Düşecek Bir Biçimde Tüketici Olan Taraf Aleyhine Dengesizliğe Sebep Olması

Sözleşmede yer alan bir şartın haksız şart kabul edilebilmesi için ilgili sözleşme koşulunun, tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek bir biçimde tüketici olan taraf aleyhine dengesizliğe sebep olması gerekmektedir.⁴⁶⁰

TKHK m. 5/1 hükmünde bahsedilen iyi niyet kuralı, TMK m. 2’de düzenlenmiş olan objektif iyi niyet, yani dürüstlük kuralıdır.⁴⁶¹ Burada tarafların hak ve yükümlülüklerinde oransızlığın belirlenmesinde kanunda birtakım ölçütler belirlemiştir.⁴⁶² Tüketicinin hizmet sağlayıcısı karşısındaki ekonomik gücü, sözleşme konusu hizmetin niteliği, sözleşmenin diğer hükümleri de dikkate alınmak suretiyle sözleşmenin kuruluş anına göre tarafların hak ve yükümlülükleri ile hak ve yükümlülüklerindeki oransızlık belirlenecektir.⁴⁶³ Sözleşme hükümlerinin tüketici aleyhine olup olmadığı konusunda somut olaya göre değerlendirme yapılmalıdır. Zira bir Yargıtay kararında, *“bir sözleşme hükmünün haksız şart olarak kabulü için gerekli bulunan açık ve haksız oransızlık unsurunun gerçekleşen somut olayda bulunmadığı anlaşılmaktadır, zira sözleşmenin bir hükmünün, tüketicinin bir menfaatini ihlâl etmekle birlikte, ona önemli avantajlar da sağladığı anlaşıyor ise artık bu kaydın tüketicinin zararına olduğunu söylemek olanaklı değildir.”* demek suretiyle tüketiciye avantaj da sağladığı anlaşılan şartların haksız şart olmayacağından bahsetmektedir.⁴⁶⁴

Konuyla ilgili 93/13 sayılı AB Yönergesinde dürüstlük kuralına aykırılığın tüketicinin zararına “önemli oransızlık” olması aranmaktayken TKHK’de buna yer verilmemektedir.⁴⁶⁵

Burada sadece tüketici aleyhine haksız koşullar, tüketiciyi bağlamamaktadır; yani satıcı veya sağlayıcı aleyhine konulmuş olan bir şart var olduğu takdirde varlığını ve bağlayıcılığını devam ettirecektir.⁴⁶⁶ Bu açıdan tek taraflı olarak tüketici lehine bir denetimin var olduğu söylenebilecektir.⁴⁶⁷

⁴⁶⁰ Özel/ Zevkliler, s. 122. Aydoğdu, s. 184. Karadağ, s. 136. Çabri, s. 127.

⁴⁶¹ Özel/ Zevkliler, s. 122. Aydoğdu, s. 184. Karadağ, s. 137. Çabri, s. 127.

⁴⁶² Özel/ Zevkliler, s. 125.

⁴⁶³ Özel/ Zevkliler, s. 125. Karadağ, s. 145.

⁴⁶⁴ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 2013/28578 E. 2013/30187 K. sayılı 3.12.2013 tarihli kararı, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/13-hukuk-dairesi-e-2013-28578-k-2013-30187-t-3-12-2013>, e.t.: 02.12.2020

⁴⁶⁵ Aydoğdu, s. 191.

⁴⁶⁶ Aydoğdu, s. 185. Çabri, s. 127.

⁴⁶⁷ Aydoğdu, s. 185. Çabri, s. 127.

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde uygulama geliştiricisi, sözleşmede son kullanıcının sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek bir biçimde dengesizlik oluşturacak şartlara yer veriyse haksız şarta ilişkin diğer unsurun da var olduğundan bahsedilebilecektir.

3.3.3. Haksız Şartların Denetimi ve Yaptırımı

Haksız şartların denetimi idari denetim ve yargısal denetim olarak ikiye ayrılmaktadır.⁴⁶⁸ 6502 sayılı Kanunun 5. maddesinde yargısal denetime yer verilmesine rağmen, idari denetimin çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği benimsenmiştir.⁴⁶⁹ TKHK m. 5/9’da “*Haksız şartların tespit edilmesi ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile sınırlayıcı olmamak üzere haksız şart olduğu kabul edilen sözleşme şartları yönetmelikle belirlenir.*” bendi yer almaktadır. Kanun’un yapmış olduğu bu gönderme ile Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar Hakkında Yönetmelik 17/06/2014 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Dolayısıyla haksız şartların tespiti ve denetiminin bu Yönetmelik gereğince yapılması gerekmektedir.⁴⁷⁰

3.3.3.1. İdari Denetim

4077 sayılı Kanun'un eski düzenlemelerinde, tüketicinin dahil olduğu sözleşmelerde haksız hükümlerin hangi kurum tarafından denetlenmesi gerektiği belirtilmemişken, 6502 sayılı kanunda haksız sözleşme şartlarının denetim yetkisi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı’na verilmiştir.⁴⁷¹

TKHK m. 5/8 “*Bakanlık, genel olarak kullanılmak üzere hazırlanmış sözleşmelerde yer alan haksız şartların, sözleşme metinlerinden çıkarılması veya kullanılmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri alır.*” demek suretiyle haksız şartların idari olarak denetlenmesi konusunda kanun, bakanlığa görev yüklemiştir. Verilen bu yetki ile beraber çok geniş kitleleri ilgilendiren sözleşmelerde (bankacılık, abonelik sözleşmeleri vs.) tüketici aleyhine hükümler yer alıp almadığı Bakanlık tarafından denetlenmesi ve bu sayede tüketicilerin mağdur olmasının engellenmesi amaçlanmıştır.⁴⁷²

---

⁴⁶⁸ Aydoğdu, s. 193.

⁴⁶⁹ Aydoğdu, s. 193.

⁴⁷⁰ Aydoğdu, s. 183.

⁴⁷¹ Aydoğdu, s. 170. Karadağ, s. 138. Çabri, s. 141.

⁴⁷² Aydoğdu, s. 170. Karadağ, s. 139. Çabri, s. 141.

Bakanlığın yetkisi, haksız şart olduğu tespit edilen sözleşme koşullarının tüketicilerle müzakere edilip edilmediğine bakmaksızın haksız şart olduğu kabul edilerek kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi tutması ile tespit edilen şartların sözleşme metninden çıkarılması için düzenleyeni uyarması ve uyarıldığı halde sözleşmelerinden haksız şartları çıkarmayan düzenleyene idari para cezası kesmesidir.⁴⁷³

Tüm standart şart bulunduran sözleşmelerin Bakanlık denetiminden geçmesi ve onay alması imkânsız olduğundan Bakanlığın resen veya Bakanlığa yapılacak şikâyet ile haberdar olabileceği sözleşme bakımından idari denetim yapması söz konusu olmaktadır.⁴⁷⁴

Bankacılık, abonelik ve sigorta sözleşmeleri Bakanlık tarafından idari denetime tabi tutulan örnek sözleşmelerdendir. Birinci bölümde değindiğimiz üzere mobil uygulamaların kullanım sıklığını gösteren veriler, ilerleyen zamanlarda mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin diğer klasik sözleşmelere göre daha sık kurulma ihtimali olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla ülke çapında milyonlarca kullanıcıya erişim sağlayan mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin de Bakanlık tarafından haksız şart denetimine tabi tutulması yakın gelecekte pek muhtemeldir.

3.3.3.2. Yargısal Denetim

Sözleşme şartlarının tüketici aleyhine haksız şart içerip içermediği yargısal denetimle de tespit edilebilecek bir husustur.⁴⁷⁵ Bir sözleşmenin haksız şart içerip içermediği konusunda yargısal denetim yapılırken öncelikle bağlayıcılık denetimi, ardından içerik denetimi ve bunların yanı sıra da yorum denetimi yapılmaktadır.⁴⁷⁶

3.3.3.2.1. Yürürlük (Bağlayıcılık) Denetimi

Yürürlük yani bağlayıcılık denetiminde standart sözleşme koşullarının bir kül halinde sözleşmenin bir unsuru haline gelip gelmediği araştırılmaktadır.⁴⁷⁷ Bu hususta genel işlem koşullarının varlığı konusunda tüketicinin açıkça bilgilendirilip bilgilendirilmediği hususu araştırılacaktır.⁴⁷⁸ Tüketicinin bilgilendirilmesi ve aydınlatılması, 6502 sayılı TKHK m. 1’de öngörülen, tüketici sözleşmesi kurulmadan

⁴⁷³ Aydoğdu, s. 193. Çabri, s. 141-142. TKHK m. 5/9, TSHŞHY m. 7-8.

⁴⁷⁴ Aydoğdu, s. 193.

⁴⁷⁵ Aydoğdu, s. 194.

⁴⁷⁶ Özel/ Zevkliler, s. 127. Aydoğdu, s. 194.

⁴⁷⁷ Özel/ Zevkliler, s. 127. Aydoğdu, s. 195. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 105. Çabri, s. 131-132.

⁴⁷⁸ Özel/ Zevkliler, s. 127. Aydoğdu, s. 195. Antalya, s. 304. Çabri, s. 132.

önce, kurulması esnasında ve sözleşmenin devamı sırasında söz konusu olan bir yükümlülüktür.⁴⁷⁹ Ön bilgilendirme süreci, sadece matbu bir metnin hazırlanmasından öteye geçmeli, düzenleyen tarafından aynı zamanda tüketici tarafından da edinildiğinin teyit edilmesi gerekmektedir.⁴⁸⁰ Mobil uygulama geliştiricileri sözleşme koşullarını son kullanıcının anlayabileceği, uygulamayı kullanmadan önce ve kullanmaya devam ederken rahatça erişebileceği bir şekilde uygulamanın içerisinde muhafaza etmesi bilgilendirme yükümlülüğünün şartlarından bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu şekilde bilgilendirme yükümlülüğünü yapmayan uygulama geliştiricilerinin haksız şartları bağlayıcılık denetiminden geçemeyecektir. Dolayısıyla bu haksız şartlar mobil uygulama son kullanıcıyı bağlamayacaktır.

3.3.3.2.2. İçerik Denetimi

Haksız şartların denetiminde ikinci aşama olan içerik denetiminde ise, standart sözleşme koşullarının tarafların sözleşmeden kaynaklanan çıkarlarını dengeli bir şekilde düzenleyip düzenlemediği araştırılacaktır.⁴⁸¹ Yapılan araştırma sonucunda, bir sözleşme koşulunun tarafların (özellikle tüketici) hak ve yükümlülüklerini dengeli olarak düzenlenmemiş olduğu anlaşılırsa bu sözleşme koşulunun kesin olarak hükümsüz olduğunun kabul edilmesi gerekmektedir.⁴⁸² Burada mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesindeki taraflar olan uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı arasındaki hak ve yükümlülük dengesinin bozulmaması önem arz etmekle beraber, son kullanıcı aleyhine bu dengeyi bozacak haksız şartlar sözleşmenin içerisinde mevcutsa bu şartlar kesin olarak hükümsüz olarak kabul edilecektir.

6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'u uygulayan hâkim haksız şartların varlığını tespit ettiği takdirde bu şartların kesin hükümsüz olduğuna hükmetmelidir.⁴⁸³ Sözleşme, bu şartlar olmaksızın geçerliliğini korumaya devam edecektir.⁴⁸⁴ Gerçekten de 6502 sayılı Kanun m. 5/2'de "*Sözleşmenin haksız şartlar dışındaki hükümleri geçerliliğini korur. Bu durumda sözleşmeyi düzenleyen, kesin olarak hükümsüz sayılan şartlar olmasaydı diğer hükümlerle sözleşmeyi yapmayacak olduğunu ileri süremez.*" denmektedir. Sözleşme hükümlerinin hükümsüz kalması

⁴⁷⁹ İlhan Kara, **Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, 1. Baskı, Engin Yayınevi, Ankara 2015, s.1022. Aydoğdu, s. 175.

⁴⁸⁰ Utaş, s. 7. Aydoğdu, s. 175.

⁴⁸¹ Özel/ Zevkliler, s. 127. Aydoğdu, s. 196. Çabri, s. 135.

⁴⁸² Özel/ Zevkliler, s. 127. Aydoğdu, s. 196. Havutçu, Tüketici GİŞ, s. 153. Çabri, s. 136.

⁴⁸³ Aydoğdu, s. 196. Karadağ, s. 156. Çabri, s. 137.

⁴⁸⁴ Aydoğdu, s. 197. Karadağ, s. 156. Çabri, s. 137.

sebebiyle oluşacak boşlukları hâkim, duruma göre işin özelliğini de gözeterek yedek hukuk kuralları ile, yedek hukuk kuralı dahi bulunmayan hallerde ise TMK m. 1 uyarınca örf ve adete göre, burada da kural yoksa yasa koyucu gibi hareket ederek kendi koyacağı normlar ile dolduracaktır.⁴⁸⁵

3.3.3.2.3. Yorum Denetimi (Standart Sözleşme Koşulları Bakımından Gözetilecek İlkeler)

3.3.3.2.3.1. Tüketici Lehine Yorum İlkesi

TKHK m. 5/4 ile TSHŞHY m. 6/3 gereğince sözleşme koşullarının yazımında, tüketici tarafından kolaylıkla anlaşılabilir ve yalın bir dilin kullanılması gerekmektedir.⁴⁸⁶ Sözleşmede yer alan koşulların açık ve anlaşılır olmadığı veya bu koşulların birden çok anlama geldiği durumlarda bu koşullar tüketici lehine olacak şekilde yorumlanacaktır.⁴⁸⁷ Bu kural, sözleşme hükmünü düzenleyen tarafın bunun anlaşılır olması sorumluluğunu taşıması düşüncesi ile ayrıca tüketici aleyhine kurnazlık veya sözleşme hilelerine karşı tüketiciyi koruma düşüncesine dayanmaktadır.⁴⁸⁸

Genel hüküm olması nedeniyle, sözleşmenin ve işin niteliğine yabancı koşulların yazılmamış sayılacağına dair TBK m. 21/2 hükmü tüketici sözleşmeleri hakkında da uygulanacaktır.⁴⁸⁹

Genel işlem koşullarının yorum denetimi başlığı altında da değindiğimiz üzere genel ve özel kurallar göstermektedir ki, uygulama geliştiricisi mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin içeriğine anlaşılması güç veya birden çok anlama gelen hükümler koyduğu takdirde bu hükümler mobil uygulama son kullanıcı lehine yorumlanacaktır.

3.3.3.2.3.2. Sözleşmenin Bütününe Bakılması İlkesi

TKHK m. 5/6 hükmünde de belirtildiği üzere, dürüstlük kuralına aykırılığın belirlenmesinde sözleşmenin diğer hükümleri ile eğer varsa haksız şartın ilgili olduğu diğer bir sözleşmenin hükümleri de dikkate alınacaktır.⁴⁹⁰ Böylece, bir sözleşme

---

⁴⁸⁵ Aydoğdu, s. 197.

⁴⁸⁶ Özel/ Zevkliler, s. 128. Aydoğdu, s. 200. Çabri, s. 133.

⁴⁸⁷ Özel/ Zevkliler, s. 128. Aydoğdu, s. 200. Çabri, s. 134.

⁴⁸⁸ Aydoğdu, s. 200.

⁴⁸⁹ Özel/ Zevkliler, s. 128. Aydoğdu, s. 201.

⁴⁹⁰ Özel/ Zevkliler, s. 128. Aydoğdu, s. 201. Çabri, s. 119.

koşulunun haksızlığının, sözleşme konusu mal veya hizmetin özellikleri, sözleşmenin kurulduğu sırada sözleşmenin kurulmasını ilgilendiren tüm koşullar, sözleşmenin diğer koşulları, varsa sözleşmenin bağlı bulunduğu diğer sözleşmeler de incelenecektir.⁴⁹¹

Mobil uygulamanın edinilmesi sürecinde kurulmuş olan başka sözleşmelerin varlığı, mobil uygulama kullanıcısı ile uygulama geliştiricisinin uygulama mağazaları arasında kurmuş olduğu diğer sözleşmeler ile mobil uygulamanın özellikleri göz önüne alınarak uygulamanın edinildiği yani sözleşmenin kurulduğu andaki tüm şartlar bir arada tutularak şartların haksız olup olmadığı konusunda değerlendirme yapılması gerekmektedir.

3.3.3.2.3.3. Asli Edimlerin Haksız Şart Denetiminin Dışında Kalması İlkesi

Sözleşme şartlarının haksızlığının belirlenmesinde, bu şartlar açık ve anlaşılır bir şekilde yazılmış olması şartıyla, hem sözleşmeden doğan asli edim yükümlülükleri arasındaki hem de mal ve hizmet piyasasında geçerli olan değerler ile sözleşmede kararlaştırılan fiyat arasındaki dengeye ilişkin bir değerlendirme yapılamamaktadır.⁴⁹²

Edimler arasındaki dengeye müdahale edilemeyeceği kuralının istisnası yine TKHK m. 5/7 hükmünde belirlenmiştir. Bu hükme göre, açık ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmemiş olmaları halinde, yani saydamlık ilkesine aykırılık olduğu durumlarda da asli edimlere ilişkin sözleşme koşulları da haksız şart olarak kabul edilebilecektir.⁴⁹³

Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde son kullanıcıdan beklenen asli edim ücret olduğu durumlarda bunun açıkça sözleşmede belirtilmesi gerekmektedir. Bu asli edim yükümlülüklerine ilişkin şartlar konusunda haksız şart denetimi yapılamamaktadır. Ancak mobil uygulama son kullanıcıya sonradan ek mali külfetler getirebilecek veya asli edim yükümlülüğünün niteliğini değiştirebilecek şekilde hükümler var olduğu takdirde bu hükümler de haksız şart denetimine tabi tutulacaktır.

---

⁴⁹¹ Aydoğdu, s. 201. Çabri, s. 119.

⁴⁹² Çabri, s. 120. Aydoğdu, s. 202. Özel/ Zevkliler, s. 129. Karadağ, s. 153. Mustafa Göktürk Yıldız, s.64. TKHK m. 5/7.

⁴⁹³ Özel/ Zevkliler, s. 129. Çabri, s. 120. Aydoğdu, s. 202. Karadağ, s. 153.

SONUÇ

1. Mobil uygulamalar, taşınabilir ve kişisel olmalarıyla günlük hayatımızda yer edinmiş mobil cihazların içerisinde bulunan uygulamalardır. Mobil uygulamalar, sübjektif ve objektif unsurlarını sağladığı müddetçe FSEK kapsamında ilim ve edebiyat eserleri grubunda fikri eser kabul edilmektedir. Bu kabul edilme doktrindeki, bilgisayar programlarından yazılımların anlaşılması gerektiğine dair görüşten kaynaklanmaktadır. Kanun Koyucu tarafından ‘bilgisayar programı’ şeklinde bahsedilen ifade, teknolojinin gelişme ve değişme hızı göz önüne alındığında yetersiz bir ifade olabilecektir. Dolayısıyla burada Kanun Koyucu’nun daha geniş bir ifade kullanması gerektiğini düşünmekteyiz.
2. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin mobil uygulama kullanma hakkının devri konusunda uygulama geliştiricisi ile son kullanıcının irade beyanlarının uyduğu sözleşmelerdir. Bu sözleşmeler mesafeli olarak kurulan, rızai, sürekli borç doğuran, sebebe bağlı, iki tarafa borç yükleyen, çerçeve ve genel işlem koşulları ihtiva eden sözleşmelerdir.
3. FSEK mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması gerektiği kuralını getirmişse de mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde; korunması gereken tarafın eser sahibi uygulama geliştiricisinden ziyade tüketici son kullanıcı olması, Bern Sözleşmesi’nden daha sıkı kurallar koyan FSEK’in uygulanmasının yerli uygulama geliştiricilerinin önüne engel olması, dürüstlük kuralı gereğince şekle aykırılık ileri sürülemeyeceği durumlarda şeklin uygulamada bir öneminin kalmayacak olması ve sözleşmenin ayakta tutulması ilkesi gereğince mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi yazılı şekil şartına bağlı bir sözleşme değildir. Kanun Koyucu’nun bu noktada güncel şartlara uygun olarak her iki tarafın menfaatini de koruyacak şekilde eski düzenlemeyi güncelleştirmesi gerektiğini düşünmekteyiz.
4. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde uygulama geliştiricisi uygulamanın kullanım hakkını kullanıma uygun bir şekilde son kullanıcıya devretme ve bu kullanımın sözleşme süresince devamını sağlama borcu altındadır. Son kullanıcı ise sözleşmede öngörülüyorsa ücret ödeme, katlanma ve uygulamayı uygulama geliştiricisi aleyhine kullanmama borcu altındadır.

5. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesi nitelikleri itibariyle kanunda adı geçen sözleşmelerden olmayıp kendine özgü yapısı olan (sui generis) sözleşmelerdendir.
6. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde; genel işlem koşulları son kullanıcının menfaatine aykırıysa, sözleşmenin yapılması sırasında uygulama geliştiricisi bu koşulların varlığı hakkında son kullanıcıya açıkça bilgi vermemişse, bu koşulların içeriğini öğrenme imkânını son kullanıcıya sağlamamışsa, son kullanıcı bu koşulları kabul etmemişse, koşullar sözleşmenin niteliğine ve işin özelliğine yabancıysa veya koşullar uygulama geliştiricisine tek yanlı olarak son kullanıcı aleyhine sözleşme hükümlerini değiştirme ya da yeni düzenleme getirme yetkisi veriyorsa bu hükümler yazılmamış sayılacaktır. İçerik denetiminden geçemeyen bu hükümlere ilişkin yazılmamış sayılmanın yaptırımını kanunda açıklanmamış olmasına rağmen doktrinde hâkim olan görüşe göre yazılmamış sayılma, yokluk olarak kendini göstermektedir. Yazılmamış sayılan hükümler dışındaki hükümler geçerliliğini koruduğu için burada kısmi yokluk yaptırımının yer aldığını benimsemekteyiz.
7. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinde dürüstlük kurallarına aykırı olarak, son kullanıcı aleyhine veya onun durumunu ağırlaştırıcı nitelikte hükümler konulamayacaktır. Böyle hükümler genel işlem koşulları arasında yer aldığı takdirde bu hükümler kesin hükümsüzlük yaptırımına tabi olacaktır.
8. Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesindeki bir hüküm, açık ve anlaşılır değilse veya birden çok anlama geliyorsa, uygulama geliştiricisinin aleyhine ve son kullanıcının lehine olacak şekilde yorumlanacaktır.
9. Tüketicikle müzakere edilmeden mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesine dâhil edilen ve tarafların sözleşmeden doğan hak ve yükümlülüklerinde dürüstlük kuralına aykırı düşecek biçimde son kullanıcı aleyhine dengesizliğe neden olan sözleşme şartları haksız şart olarak değerlendirilecek ve bu hükümlere kesin hükümsüzlük yaptırımını uygulanacaktır.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKINTÜRK, Turgut / G. AKİPEK, Jale / ATEŞ KAHRAMAN, Derya; **Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku Birinci Cilt**, 14. Baskı, Beta Basım Yayım, İstanbul 2018.
- AKSU, Mustafa; **Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukukunda Korunması**, Beta Basım Yayın, 1. Bası, İstanbul 2006.
- ANTALYA, Gökhan; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt 1**, Legal Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- ANTALYA, Gökhan / TOPUZ, Murat; **Marmara Hukuk Yorumu Eşya Hukuku Cilt: IV/1**, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2019.
- ARAL, Fahrettin / AYRANCI, Hasan; **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri**, Yetkin Yayınları, 11. Baskı, Ankara 2015.
- ARBEK, Ömer; **Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi**, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2005.
- ARKAN, Azra; **Mukayeseli Hukuk, Uluslararası Düzenlemeler ve Türk Hukuku'nda Fikri Hukuk Alanında Eser Sahibinin Haklarına Bağlantılı Haklar**, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul 2005.
- ATAMER, Yeşim; **Sözleşme Özgürlüğünün Sınırlandırılması Sorunu Çerçevesinde Genel İşlem Şartlarının Denetlenmesi**, Beta Yayıncılık, 2. Bası, İstanbul 2001.
- ATEŞ, Mustafa; **Fikri Hukukta Eser Sahipliği**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2012.
- AYDOĞDU, Murat; **Türk Borçlar Hukuku'nda Genel İşlem Koşullarının Ve Tüketici Hukuku'nda Haksız Şartların Denetimi**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2014.
- BAŞPINAR, Veysel / KOCABEY, Doğan; **İnternette Fikri Hakların Korunması**, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2007.
- BEŞİROĞLU, Akın; **Düşünce Ürünleri Üzerindeki Haklar: Fikri Hukuk-Sınai Hukuk**, Beta Basım Yayın, 3. Baskı, İstanbul 2004.
- BOZBEL, Savaş; **Fikri Mülkiyet Hukuku**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2015.

- BOZKURT YÜKSEL, Armağan Ebru; **Yapay Zekâ Endüstri 4.0 ve Robot Üreticiler -Hukuki Bakış-**, 1. Baskı, Aristo Yayınevi, İstanbul 2019.
- CANARSLAN, Gökçe; **İntifa Hakkının Sona Ermesi, Seçkin Yayıncılık**, 1. Baskı, Ankara 2016.
- ÇABRİ, Sezer; **6502 Sayılı Kanun'a Göre Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Şerhi**, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- DALYAN, Şener; **Bilgisayar Programlarının Fikrî Hukukta Korunması**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2009, s. 25.
- DEMİR, Mehmet; **Mesafeli Sözleşmelerin İnternet Üzerinden Kurulması**, Turhan Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2004.
- EKİCİ, Kenan Mehmet; **e-Ticaret**, Savaş Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2013.
- ERBAŞLAR, Gazanfer / DORUK, Şükrü; **Elektronik Ticaret**, 3. Baskı, Nobel Yayıncılık, Ankara 2016.
- EREL, Şafak N.; **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, Yetkin Yayınları, 3. Baskı, Ankara 2009.
- EREN, Fikret; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 23. Baskı, Ankara 2018. (Genel Hükümler)
- _____ ; **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Yetkin Yayınları, 8. Baskı, Ankara 2020. (Özel Hükümler)
- GEZDER, Ümit; **Erzurumlu Şerhi Mesafeli Sözleşmeler**, Beta Basım Yayın, 1. Bası, İstanbul 2006.
- GORDON-BYRNE, Gay; "An IT Manager's Guide to Controlling the Product Lifecycle", **Buying, Supporting, Maintaining Software and Equipment**, CRC Press, New York in USA 2014.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper; **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, Vedat Kitapçılık, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- HAVUTÇU, Ayşe; **Açık İçerik Denetimi Yoluyla Tüketicinin Genel İşlem Şartlarına Karşı Korunması**, Güncel Hukuk Yayınları, 1. Baskı, İzmir 2003.
- ISAACSON, Walter; **Steve Jobs**, 11. Baskı, Domingo Yayınevi, İstanbul 2016, s. xix.
- KAMALI, Tuğba Akdemir; **Fikri Hukuk Kapsamında Bilgisayar Programlarındaki Değişikliklerin Sonuçları**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2019.
- KARA, İlhan; **Yeni Kanuna Göre Tüketici Hukuku**, Engin Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2015.

- KARADAĞ, Özgür; **Türk Borçlar Kanununda Genel İşlem Koşulları ve Tüketici Sözleşmelerindeki Haksız Şartlar**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2014.
- KARASU, Rauf / SULUK, Cahit / NAL, Temel; **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2019.
- KESKİN, A. Dilşad / DEMİRCİOĞLU, H. Reyhan; **Medeni Hukuk – II**, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara 2018
- KILIÇOĞLU, Ahmet M.; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Turhan Kitabevi, 18. Baskı, Ankara 2014.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip / SEROZAN Rona / HATEMİ, Hüseyin / ARPACI Abdulkadir; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt: 1**, Filiz Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul 2017.
- OĞUZMAN, M. Kemal / ÖZ, M. Turgut; **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Vedat Kitapçılık, 7. Bası, İstanbul 2009.
- OĞUZMAN, M. Kemal / SELİÇİ, Özer / ÖZDEMİR, Saibe Oktay; **Eşya Hukuku**, Filiz Kitabevi, 18. Baskı, İstanbul 2015.
- ÖZDEMİR KOCASAKAL, Hatice; **Elektronik Sözleşmeden Doğan Uyuşmazlıkların Çözümünde Uygulanacak Hukukun ve Yetkili Mahkemenin Tespiti**, 1. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2003.
- ÖZEL, Çağlar / ZEVLİLİLER, Aydın; **Tüketicinin Korunması Hukuku**, 1. Baskı, 2016, Seçkin Yayıncılık, s.120.
- REİSOĞLU, Safa; **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Beta Basım Yayın, 23. Bası, İstanbul 2012.
- SHEA, Virginia; **Netiquette**, Albion Books, San Francisco 1994, <http://www.albion.com/netiquette/book/0963702513p20.html>, e.t.:23.02.2020.
- ŞAHİN, Ayşenur; **Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması**, Vedat Kitapçılık, 1. Bası, İstanbul 2010.
- ŞEKER, Muzaffer; **Yazılmamış Sayılma**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2015.
- TAMMA, Rohit / BOMMİSETTY, Satish / MAHALİK, Heather; **Practical Mobile Forensics**, Packt Publishing Ltd., Birmingham UK. 2018, s. 52, <http://pre-uneplive.unep.org/redesign/media/assets/images/Practical%20Mobile%20Forensics.pdf>, e.t.: 03.11.2018.
- TEKİNALP, Ünal; **Fikri Mülkiyet Hukuku**, Vedat Kitapçılık, 5. Bası, İstanbul 2012.

- TÜYSÜZ, Mustafa; **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler**, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2007.
- UĞUR, Cibrail; **Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesi**, Adalet Yayınevi, 1. Baskı, Ankara 2020.
- YAVUZ, Cevdet / ACAR, Faruk / ÖZEN, Burak; **6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'na Göre Borçlar Hukuku Dersleri (Özel Hükümler)**, Beta Basım Yayın, 12. Baskı, İstanbul 2013.
- YAZICI, Sena; **Bilgisayar Programlarının Fikri Mülkiyet Hukuku Çerçevesinde Korunması**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2019.
- YILDIRIM, Abdulkerim; **Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, 6. Baskı, Ankara 2017.
- YILDIZ, Mustafa Göktürk; **Son Kullanıcıyla Akdedilen Elektronik Haberleşme Hizmeti Sözleşmesi**, On İki Levha Yayıncılık, 1. Baskı, İstanbul 2012.

TEZLER, MAKALELER VE BİLDİRİLER

- AL-ALAWİ, Adel Ismail; “WiFi Technology: Future Market Challenges and Opportunities”, **Journal of Computer Science 2**, 2006, s.13.
https://www.researchgate.net/publication/26408209_WiFi_Technology_Future_Market_Challenges_and_Opportunities, e.t.: 07.11.2020.
- AKİPEK, Şebnem; “Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması Hakkında Avrupa Birliği Direktifi ve Türkiye'nin Uyumu”, **Banka Ve Ticaret Hukuku Dergisi**, C. 21, S. 4, Ankara 2002, s.45-66.
- _____; “Özel Hukuk ve İnternet”, **İNET-TR'99 V. "Türkiye'de İnternet" Konferansı**, 19-21 Kasım 1999, Ankara, <http://inet-tr.org.tr/inetconf5/tammetin/hukuk.html> , e.t.: 02.12.2018.
- AKKURT, Sinan Sami; “Elektronik Ortamda Hizmet Sunumu ve Buna İlişkin Sözleşmelerin Hukuki Özellikleri”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: 60, Sayı:1, Ankara 2011, ss. 19-46.
- AKTÜRK, İpek Yücer; “Tüzel Kişi Tacirin Tüketici Sıfatı”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 20, Y. 2016, s. 103-128.
- Apple Geliştirici Sözleşmesi, <https://developer.apple.com/terms/apple-developer-agreement/Apple-Developer-Agreement-English.pdf>, e.t.:29.02.2020.

- ARIKAN, Ayşe Saadet; “Bilgisayar Programlarının Korunması AB ve Türkiye”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Y.1996 S.3, s.309-383.
- AŞIROĞLU, Yiğit; “Consumer’s Mobile Application Usage In Turkey”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017.
- BAL, Enes; “Teknoloji Çağında Cep Telefonu Kullanımı Alışkanlıkları Ve Motivasyonlar: Selçuk Üniversitesi Üzerine Bir İnceleme”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2013.
- BAUER, Hans H./ BARNES, Stuart J / REICHARDT, Tina / NEUMANN, Marcus M.; “Driving Consumer Acceptance of Mobile Marketing: A Theoretical Framework and Empirical Study,” **Journal of Electronic Commerce and Research**, Cilt 6, Sayı. 3, 2005, s. 181-192. http://www.jecr.org/sites/default/files/06_3_p02.pdf, e.t.: 09.02.2020.
- BITZER, Jurgen; “The Computer Software Industry in East and West: Do Eastern European Countries Need a Specific Science and Technology Policy?”, **DIW Discussion Paper**, S. 149, Mayıs 1997, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=68977, e.t.: 17.09.2020.
- BİLGİLİ, Muhammed İkbâl; “Adaptif Bağlam Bilinçli Mobil Uygulama Geliştirme”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü, Ankara 2014.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, **Pazar Verileri Raporu 2017 Yılı 4. Çeyrek**, 2017, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/2017-q4.pdf>. e.t.: 16.02.2020.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu; **Pazar Verileri Raporu 2018 Yılı 4. Çeyrek**, 2018, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/pazar-verileri/2018-q4.pdf>, e.t.: 16.02.2020.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu; **Pazar Verileri Raporu 2019 Yılı 3. Çeyrek**, 2019, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/pazar-verileri/3-ceyrekraporu-2019.pdf>, e.t.: 16.02.2020.
- Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu; **2018 Faaliyet Raporu**, 2018, <https://www.btk.gov.tr/uploads/pages/faaliyet-raporlari/faaliyet-raporu-2018.pdf>, e.t.: 16.02.2020.
- BÜLTER, Ahmet; “Tüketicinin Korunması Hukukunda Mesafeli Sözleşme Kavramı”, **Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi**, Y. 11, S. 13, s.12-29.

- BÜYÜKAY, Yusuf; “İnternette Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”, **e-Akademi Dergisi**, S. 24, Şubat 2004, <http://www.e-akademi.org/makaleler/ybuyukay-7.htm> , e.t.:29.03.2020.
- DOUGHTREY, Carran S.; “Reverse Engineering of Software for Interoperability and Analysis”, **Vanderbilt Law Review**, Vol. 47:145, 1994, s.145-187.
- ERİŞGİN, Nuri; “Standart Bilgisayar Programının Son Kullanıcıya Sürekli Kazandırılmasını Amaçlayan Sözleşmenin Hukukî Niteliği”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 52 S. 04, Ankara 2003, s.41-68.
- _____ ; “Standart Yazılım Devrini Amaçlayan Sözleşmelerde Edimin Konusu Olarak Bilgisayar Programı”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.48 S.1, <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42683/514702>, e.t.:08.03.2020 s.213-253.
- ERKEKOĞLU, Ahu Eker; “Yazılım Lisans Sözleşmeleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Özyeğin Üniversitesi SBE, İstanbul 2019.
- ERÜMİT, Ali Kürşat; “Bilişim Etiği ve Güvenli İnternet Kullanımı”, **İnternet ve Ağ Toplumu**, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara 2019, s.128-157.
- ERÜMİT, Sema Fiş / KELEŞ, Esra, “İnternetin Gelişimi: Dünü, Bugünü ve Yarını”, **İnternet ve Ağ Toplumu**, Pegem Akademi Yayınevi, Ankara 2019, s.1-34.
- European Parliament, Council Directive of 14 May 1991 on the Legal Protection of Computer Programs, **Official Journal of the European Communities**, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31991L0250>, e.t.: 08.03.2020.
- European Parliament, Directorate General for Internal Policies Policy Department A: Economic and Scientific Policy, Industry 4.0, **Study For The ITRE Committee 2016**. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU\(2016\)570007_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/570007/IPOL_STU(2016)570007_EN.pdf), e.t.: 08.02.2020
- European Parliament, Directive 2000/31/EC Of the European Parliament and Of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market (Directive on electronic commerce), **Official Journal of the European Communities**, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32000L0031>.

- FU, Bin / LIN, Jialiu / Lİ, Lei / FALOUTSOS, Christos / HONG, Jason / SADEH Norman; “Why People Hate Your App: Making Sense Of User Feedback in A Mobile App Store”, **Proceedings of the 19th ACM SIGKDD International Conference on Knowledge Discovery and Data Mining (KDD '13)**, New York 2013, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download;jsessionid=6C79E2E822BF6862FEF8D1B46623FA77?doi=10.1.1.360.6471&rep=rep1&type=pdf>.
- GARRİE, Daniel B.; “The Legal Status of Software”, **The John Marshall Journal of Computer & Information Technology**, C.23, S. 4, 2005, <https://repository.jmls.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1071&context=jitpl>, 2005, s.711-679 e.t.: 22.02.2020.
- Google Play Geliştirici Dağıtım Sözleşmesi, https://play.google.com/intl/ALL_tr/about/developer-distribution-agreement.html , e.t.: 29.02.2020.
- HAVUTÇU, Ayşe; “6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun Genel İşlem Şartlarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **İzmir Barosu Dergisi**, Nisan 2011, s. 29-49. (Havutçu GİŞ)
- HOQ, Kazi Mostak Gausulı “Information Ethics and its Implications for Library and Information Professionals: A Contemporary Analysis”, **Philosophy and Progress**, <https://doi.org/10.3329/pp.v5i1i1-2.17677>, S.51-52, 2012, e.t.: 07/11/2020.
- İSLAM, Md. Rashedul; İSLAM, Md. Rofiqul; MAZUMDER, Tahidul Arafhin; “Mobile Application and Its Global Impact”, **International Journal of Engineering & Technology IJET-IJENS**, C. 10, S. 06, 2010.
- İLGAR, Hakan; “Mobil Uygulamalarda Erişim İzinleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2016.
- JACCARD, Michel; “Droit Europeen et Compare de l’internet”, **Rapport National Suisse**, İsviçre 2000, <https://www.droit-technologie.org/wp-content/uploads/2016/11/annexes/dossier/32-1.pdf> , e.t.: 16.12.2018.
- KABAŞ, Esen; “İş Yeri Dışında Kurulan Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2015.

- KAPTAN, Türkan Hazal; “Legal Liability Issues of Mobile Application Relationships in Europe: Liability of mobile application distributors towards developers and end-users with regards to developers stance as consumers”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, The Faculty of Law of The University of Oslo, Oslo 2015, https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/49734/ICTL-THESIS_8002.pdf?sequence=1&isAllowed=y, e.t.: 29.02.2020.
- KESKİN, Nilgün Özdamar / KILINÇ, Hakan; “Mobil Öğrenme Uygulamalarına Yönelik Geliştirme Platformlarının Karşılaştırılması Ve Örnek Uygulamalar”, **Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi**, C. 1, S. 3, s. 68-90.
- KIRCA, Çiğdem; “İnternette Sözleşme Kurulması”, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Cilt: 20, Sayı: 4, Ankara 2000, s. 99-119.
- KOCASAKAL, Hatice Özdemir; “Elektronik Sözleşmeler”, **Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 3, S. 1, İstanbul 2006, s. 49-55.
- KÜÇÜKPEHLİVAN, Olcay; “Sözleşmelerin İnternet Aracılığı İle Kurulması Ve Geçerliliği”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2006.
- LIN, Jialiu; “Understanding and Capturing People’s Mobile App Privacy Preferences”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, School of Computer Science of Carnegie Mellon University, Pittsburgh of USA 2013, <https://pdfs.semanticscholar.org/e3f7/0b11d9c9fff4e355ad27a4be9158e597df19.pdf>, e.t.:04.03.2020.
- MÜLKÜT, Umut; “Elektronik Ticarete Mobil Uygulamaların Denetim ve Vergisel Boyutu”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017, s.19.
- MEMİŞ, Tekin; “Fikri Hukuk Bakımından Kaynak Kodlarının Korunması”, **Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2009**, İstanbul 2009, s. 293-308.
- NAMLI, Çiğdem; “Mobil Uygulama Kullanılabilirliğinin Değerlendirilmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2010.
- RABEA, Ala; “Privacy Concerns on Mobile Applications Vis-À-Vis the Number of Permissions Requested by Android Apps”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2019.
- TAŞKIN, Mustafa; “Tüzel Kişilerin ve Şirketlerin Tüketicilik Vasfı”, **Ankara Barosu Dergisi**, Y. 1997 S. 1, s. 30-37.

- TERZİ, Sibel; “Mesafeli Sözleşmelerde Ön Bilgilendirme Yükümlülüğü Ve Sonuçları”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 12, S. 129, Mayıs 2017, s. 132-139.
- TERZİCİ, Taygun; “Mobil Uygulamaların Sunduğu Uygulama İçi İçerik veya Hizmet Satın Alan Tüketicilerin Satın Alma Sonrası Davranışları”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi SBE, Zonguldak 2019.
- TOPALOĞLU, Mustafa; “Mesafeli Sözleşmeler”, **Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 2, S.3, İstanbul 2016, s. 13-50.
- TURAN, Gamze; “Elektronik Ticaret (E-Ticaret) ve Elektronik Sözleşmelere Uygulanacak Hukukun Tespiti”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Cilt: 21, Sayı:77, Ankara 2008, s. 87-119.
- UĞUR, Naciye Güliz / TURAN, Aykut Hamit; “Üniversite Öğrencilerinin Mobil Uygulamaları Kabulü ve Kullanımı: Sakarya Üniversitesi Örneği”, **İnternet Uygulamaları ve Yönetimi**, C.6, S.2, 2015. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuyd/issue/34116/377396>, e.t.: 09.02.2020.
- UTAŞ Alper, **Türk Tüketici Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler**, http://www.dundarsir.com/uploads/video/174-1/Mesafeli_Sozlesmeler.pdf, e.t.: 26.03.2020.
- UZUN KAZMACI, Özge; “İnternet Ortamında Kurulan Mesafeli Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması”, **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.22 S.3, İstanbul 2016, s. 2791 – 2818.
- ÜNAL, Perin; “An Analysis on User Profiles and Usage Prefences For Mobile Application Recommendations”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Enformatik Enstitüsü, Ankara 2015.
- VINCENT, Jane; “Emotional Attachment and Mobile Phones”, *Thumb Culture: The Meaning of Mobile Phones for Society*, 2005, s. 117–122. <http://dx.doi.org/10.25969/mediarep/1156>
- We Are Social - Hootsuite, **Digital 2019 Q4 Global Digital Statshots**, 2019, https://www.slideshare.net/slideshow/embed_code/key/NSBCWzcfsgXTg, e.t.: 16.02.2020.
- We Are Social – Hootsuite, **Digital 2019 Turkey**, 2019, <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01>, e.t.: 16.02.2020.
- Webopedia, **EULA - End-User License Agreement**, <https://www.webopedia.com/TERM/E/EULA.html>, e.t.: 03.03.2020.

- YELMEN, Adem; “İnternette Sözleşmelerin Kurulması”, **Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C: 2, S: 2, Kayseri 2013, s. 81-100.
- YENİCE CEYLAN, A. Özge; "Tüzel Kişilerin Tüketici Niteliği", **Legal Hukuk Dergisi**, C. 13 S. 156, İstanbul 2015, s. 71-86.
- YILDIRIM, Mustafa Fadıl; “Bilgisayar Programlarında İkinci El İşlemler”, **Fikri Mülkiyet Hukuku Yıllığı 2010**, İstanbul 2011, s. 573-582.
- YILDIZ, Sevil; “İnternet Servis Sağlayıcılar Ve Cezai Sorumlulukları”, **Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, C.2, S.3, Konya 2002, s. 167-184.
- YILMAZ, Oğuz Gökhan; “Tüketici Hukukunda Mesafeli Sözleşmeler”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, Yıl: 4 S: 14, Ankara 2013, s. 1011-1034.

İNTERNET KAYNAKLARI :

albion.com
btk.gov.tr
citeseerx.ist.psu.edu
dergipark.org.tr
developer.apple.com
doi.org
droit-technologie.org
dundarsir.com
duo.uio.no
dx.doi.org
e-akademi.org
eur-lex.europa.eu
europarl.europa.eu
jecr.org
inet-tr.org.tr
lexpera.com.tr
mevzuat.gov.tr
papers.ssrn.com
pdfs.semanticscholar.org

play.google.com
pre-uneplive.unep.org
repository.jmls.edu
researchgate.net
resmigazete.gov.tr
scholarship.law.vanderbilt.edu
searchmobilecomputing.techtarget.com
slideshare.net
statista.com
techopedia.com
tdk.gov.tr
webopedia.com

EKLER

EK 1. Etik Kurulu Onay Belgesi

T.C	
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ	
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	
TEZ / ARAŞTIRMA / ANKET / ÇALIŞMA İZİNİ / ETİK KURULU İZİNİ TALEP FORMU VE ONAY TUTANAK FORMU	
ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
T.C. NOSU	
ADI VE SOYADI	Samet KARAYIĞIT
ÖĞRENCİ NO	20183020
TEL. NO.	
E - MAİL ADRESLERİ	
ANA BİLİM DALI	Özel Hukuk
HANGİ AŞAMADA OLDUĞU (DERS / TEZ)	Tez
İSTEKDE BULUNDUĞU DÖNEME AİT DÖNEMLİK KAYDININ YAPILIP-YAPILMADIĞI	2020 / 2021 GÜZ DÖNEMİ KAYDINI YENİLEDİM.
ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ BİLGİLER	
TEZİN KONUSU	Tüketici Hukuku Kapsamında Mobil Uygulama Son Kullanıcı Lisans Sözleşmelerinde Genel İşlem Koşulları
TEZİN AMACI	Mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinin tanımı, şekli, hukuki niteliği ve bu sözleşmelerde yer alan genel işlem koşullarının incelenmesi ile genel işlem koşullarına uygulanacak yaptırımların ne olacağına ilişkin tespitlerde bulunmak amaçlanmıştır.
TEZİN TÜRKÇE ÖZETİ	Tezin konusu; mobil uygulamaların edinilmesi esnasında mobil uygulama geliştiricisi ile son kullanıcı arasında akdedilen mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmesinin tanımı, şekli, hukuki niteliği ve bu sözleşmelerde yer alan genel işlem koşullarının denetimidir. Çalışmanın ilk bölümünde mobil uygulamaların hukuki niteliği açıklandıktan sonra ikinci bölümde mobil uygulama son kullanıcı sözleşmelerinin özellikleri ve tarafların sözleşmeden doğan borçları incelenmiştir. Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise mobil uygulama son kullanıcı lisans sözleşmelerinde yer alan genel işlem koşulları ve haksız şartların denetimi detaylı olarak incelenmiştir ve bu denetimlerden geçemeyen sözleşme hükümlerine uygulanabilecek yaptırımlar konuyla ilgili doktrinde ileri sürülen görüşler ile birlikte tartışılmıştır. Ayrıca bu çalışmadaki tüm bu inceleme ve değerlendirmeler tüketici hukuku kapsamında gerçekleştirilmiştir.
ARAŞTIRMA YAPILACAK OLAN SEKTÖRLER/ KURUMLARIN ADLARI	
İZİN ALINACAK OLAN KURUMA AİT BİLGİLER (KURUMUN ADI-ŞUBESİ/	

MÜDÜRLÜĞÜ - İLİ - İLÇESİ)	
YAPILMAK İSTENEN ÇALIŞMANIN İZİN ALINMAK İSTENEN KURUMUN HANGİ İLÇELERİNE/ HANGİ KURUMUNA/ HANGİ BÖLÜMÜNDE/ HANGİ ALANINA/ HANGİ KONULARDA/ HANGİ GRUBA/ KİMLERE/ NE UYGULANACAĞI GİBİ AYRINTILI BİLGİLER	
UYGULANACAK OLAN ÇALIŞMAYA AİT ANKETLERİN/ ÖLÇEKLERİN BAŞLIKLARI/ HANGİ ANKETLERİN - ÖLÇELERİN UYGULANACAĞI	
EKLER (ANKETLER, ÖLÇEKLER, FORMLAR, ... V.B. GİBİ EVRAKLARIN İSİMLERİYLE BİRLİKTE KAÇ ADET/SAYFA OLDUKLARINA AİT BİLGİLER İLE AYRINTILI YAZILACAKTIR)	<p>1) ..... (.....) Sayfa ..... Ölçeği.</p> <p>2) ..... (.....) Sayfa ..... Anketi.</p> <p>3) ..... (.....) Sayfa ..... Formları.</p> <p>4) ..... (.....) Sayfa .....</p>

ÖĞRENCİNİN ADI - SOYADI: Samet KARAYİĞİT		ÖĞRENCİNİN İMZASI: Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır		
		TARİH: 21 / 01/ 2021		
TEZ/ ARAŞTIRMA/ANKET/ÇALIŞMA TALEBİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME SONUCU				
1. Seçilen konu Bilim ve İş Dünyasına katkı sağlayabilecektir.				
2. Anılan konu Özel Hukuk faaliyet alanı içerisine girmektedir.				
1.TEZ DANIŞMANININ ONAYI	2.TEZ DANIŞMANININ ONAYI (VARSA)	SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRÜNÜN ONAYI	A.B.D. BAŞKANININ ONAYI	
Adı - Soyadı: Arife Özge YENİCE CEYLAN	Adı - Soyadı:	Adı - Soyadı: Murat KOÇ	Adı - Soyadı: Faruk ANDAÇ	
Unvanı : Dr. Öğr. Üyesi	Unvanı:	Unvanı:Doç. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	
İmzası : Enstitü Müdürlüğünde evrak aslı imzalıdır.	İmzası:	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası: Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	
/ / 20	/ / 20	/ / 20	/ / 20	
ETİK KURULU ASIL ÜYELERİNE AİT BİLGİLER				
Adı - Soyadı: Mustafa BAŞARAN	Adı - Soyadı: Yücel ERTEKİN (Y.)	Adı - Soyadı: Deniz Aynur GÜLER	Adı - Soyadı: Ali Engin OBA (Y.)	Adı - Soyadı: Mustafa Tefvik ODMAN
Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.	Unvanı : Prof. Dr.	Unvanı: Prof. Dr.
İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası :	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır	İmzası : Evrak onayı e-posta ile alınmıştır.
/ / 20	Dr. Öğr. Üyesi Sami DOĞRU	/ / 20	Arş. Gör. Özge ÇETİNER	/ / 20
Etik Kurulu Jüri Başkanı - Asıl Üye	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi	Etik Kurulu Jüri Asıl Üyesi
OY BİRLİĞİ İLE	☐	Çalışma yapılacak olan tez için uygulayacak olduğu Anketleri/Formları/Ölçekleri Çağ Üniversitesi Etik Kurulu Asıl Jüri Üyelerince İncelenmiş olup, 01 / 12 / 2020 - 31 / 12/ 2020 tarihleri arasında uygulanmak üzere gerekli izin verilmesi taraflarımızca uygundur.		
OY ÇOKLUĞU İLE	☒			
AÇIKLAMA: BU FORM ÖĞRENCİLER TARAFINDAN HAZIRLANDIKTAN SONRA ENSTİTÜ MÜDÜRÜNE ONAYLATILARAK ENSTİTÜ SEKRETERLİĞİNE TESLİM EDİLECEKTİR. AYRICA YAZININ PUNTOSU İSE 12 (ON İKİ) PUNTO OLACAK ŞEKİLDE YAZILARAK ÇIKTI ALINACAKTIR.				